

BESZÉDVÁZLATOK CSALÁDVÉDELMI TRIDUUMRA

SZERKESZTETTE:

Dr. CZAPIK GYULA

A BESZÉDVÁZLATOKAT ÍRTÁK:

**BANGHA BÉLA S. J. — PAMMER ODILÓ O. S. B. — FEISZ
ANGELUS O. F. M. — P. PALUSCSÁK PÁL O. Pr. —
Dr. HALÁSZ PÁL**

BUDAPEST, 1934

KORDA RT. BIZOMÁNYA.

BESZÉDVÁZLATOK CSALÁDVÉDELMI TRIDUUMRA

SZERKESZTETTE:

Dr. CZAPIK GYULA

A BESZÉDVÁZLATOKAT ÍRTÁK:

**BANGHA BÉLA S. J. — PAMMER ODILÓ O. S. B. — FEISZ
ANGELUS O. F. M. — P. PALUSCSÁK PÁL O. Pr. —
Dr. HALÁSZ PÁL**

BUDAPEST, 1934

KORDA RT. BIZOMÁNYA.

*Különlenyomat az Egyházi Lapok
1934 október és novemberi számaiból.*

Felelős kiadó : Dr. Czappik Gyula.

PALLAS IROD. ÉS NYOMDAI R.-T., Budapest, V., Honvéd-u. 10.
(Felelős : Tiringier Károly igazgató.) Távfeszélő : 20-5-67, 20-5-68, 20-5-69.

Triduum a keresztény családi életről.

Írta: Dr. Czapik Gyula.

I. A triduum cél gondolata.

1. *Főcél:* Ráeszméltetni híveinket, hogy a házasságot Krisztus szentségi fokra emelte; — a házasság csak akkor lehet boldog, ha olyan, amilyennek Krisztus akarta; — a házasság megromlásában tönkremegy a társadalom; — mik a házastársaknak és a családtagoknak a kötelességei.

2. *Első mellékcél:* Jó gyónással lezárni híveink házasságának eddigi hibáit és a családfelajánlással az Úr Jézus szent Szívének különleges kegyelmét megszerezni számukra.

3. *Második mellékcél:* Belevinni a köztudatba, hogy a magyar polgári házassági törvények revíziójára szükség van.

4. *A triduum eszközei:* a) szentbeszéd, b) ájtatosságok, c) gyóntatás, d) befejező családfelajánlás.

II. A triduum előkészítése.

A triduum előkészítésére a lelkipásztornak fel kell használnia minden eszközt, hogy megtartásának hírért eljuttassa minden egyes hívéhez. Nem elég, hogy csak a hirdetések szokásos módját alkalmazza, mert ennek szava csupán a templomba járó és a papjukra valahogyan mégis csak hallgató lelkekhez jut el. *Arra kell törekednie, hogy azokat is megnyerje, akik ritkábban járnak templomba, távolabb maradtak eddig az ájtatosságoktól. Épp ezért rendkívüli eszközöket is igénybe kell vennie.*

1. *Az első rendkívüli eszköz: a triduum megtartását a környékbeli lapokban közzé kell tenni.* Nem

szabad visszariadni attól sem, hogy a semleges, vagy esetleg barátinak nem mondható lapok is leközeljék e híreket. Elsősorban ezek olvasóinak lenne szükségük a triduumra. A legegyszerűbb eljárás erre, ha néhány soros udvarias kísérő levelet ír a plebános, amelyben a mellékelt és pontosan megfogalmazott rövid hírnek közzétételét kéri. A hír szövege maga például ilyen lehet:

„A katolikus Egyház akciója a családi élet védelmére. A társadalmi élet figyelői világszerte megállapították, hogy az általános erkölcsi leromlásnak egyik legveszedelmesebb jelensége a *családi élet pusztulása*. A magyar püspöki kar az Actio Catholica felkérésére most különös kötelességévő tette papjainak, hogy híveikben a házasság szentségnek megbecsülését és a családi élet kötelességeinek hűséges teljesítését ápolják. Ennek teljesítésére a *mákkupai katolikus templomban december 13., 14. és 15-én délután 5 órai kezdettel szentbeszéd-sorozat lesz*. A plebánia kéri, hogy a katolikusok vegyenek részt ezeken az ünnepségeken“.

A második rendkívüli eszköz: az iskolás gyermekek útján történő meghívás. A hitoktató minden osztályban hagyja meg a gyermekeknek, hogy otthon mondják el szüleiknek, mi lesz a plebánia-templomban? Esetleg kellő és megfontolt formában azt is kívánhatják a gyermekektől, hogy szüleiket kérjék fel ők maguk is a részvételre. A pontosság kedvéért irassák fel néhány mondattal, hogy miről van szó és mikor lesznek az ájtatosságok.

2. Rendes eszköz a hirdetés: A szokásos templomi hirdetések keretében természetesen ennek a triduumnak megtartását is közre kell adni. A hirdetés megfogalmazásában részletesebbek legyenek a lelkipásztorok és ne csak száraz adatokat mondjanak be. Különösen ne mulasszák el, hogy a templombajáró híveket olyanoknak meghívására kérjék, akik nem voltak ott. A hirdetés szövege ilyen lehet:

„Az egyházmegyének minden plebániatemplomában a jövő hét csütörtökén, péntekén és szombatján ájtatosságok lesznek a család keresz-

tény gondolatának megerősítésére. Főpásztoraink látják, hogy a mai boldogtalanságnak sok okai között egyik legkártékonyabb: a családi élet meglazulása és a családi kötelességekről való elfelejtkezés. Krisztus a szeretet, a hűség és boldogság meleg otthonának akarja látni a keresztény családot és azt kívánja, hogy annak körében megnyugvást, megértést és erősítő támogatást találjanak a világ sok nehézségeivel küzdő emberek. Ezt a fenséges célt akarjuk szolgálni azzal a háromnapos ájtatossággal, melyet a jövő héten tartunk plébániatemplomunkban. (Itt következik a részletes program.) Felkérjük a híveket, hogy ezeken a szentbeszédeken és ájtatosságokon vegyenek részt és megtartásuknak hírért mondják el olyan ismerőseiknek is, akik nincsenek most itt a templomban és adják tudtukra, hogy bárkik legyenek is, lelkipásztoruk nagy szeretettel kéri őket, ne maradjanak távol, hanem ez alkalommal ők is csatlakozzanak az imádkozó Egyház szent közösségéhez“.

3. *Hirdetés a templom kapuján.* A templom kapujára kifüggesztett hirdetés a legtöbb plébánián nem nevezhető már rendkívüli eszköznek. Ezt a triduumot azonban, hacsak lehetséges, *ne csupán a templom kapuján hirdessük, de máshol is, ahol hirdetményt kişőgezhetünk.* Így például, ha anyagi eszközeink megengedik, csináltassunk *plakátokat* és azokat ragasztassuk ki a plébánia több helyén. Ha ez nehézségbe ütköznék, legalább annyit tegyünk meg, hogy nagybetűsen, olvashatóan írott, rövid *hirdetményt függesztessünk ki néhány forgalmasabb helyen lévő katolikus üzlet kirakatába. E hirdetmény szövegezésére számtalan mód kínálkozik. Ime, például egy:*

„A társadalom boldogsága a család boldogságától függ!

A keresztény társadalomtudósok korunk egyik legnagyobb szerencsétlenségének a családi élet meglazulását tartják. Ez az egyik oka a rengeteg boldogtalanságnak, a társadalom lezüllesztésének, nemzetünk leromlásának és a val-

lasi életünk ellanyhulásának is. A legkiválóbb tudósok és a legnagyobb lángelmék odakiáltották a világnak:

— *Mentsétek meg a családi életet és megmentettétek az emberek boldogságát!*

A családi élet nagy kérdéseiről háromnapos ájtatosság keretében prédikációk lesznek a plébánia-templomban és pedig (itt leközzöljük a programmot). A prédikációkra és ájtatosságokra szeretettel meghív minden katolikus hívőt és megjelenésüket kéri

a Plébániahivatal."

III. A triduum megtartása.

1. A beszédek. Ezeknek tárgyát, beosztását nem részletezzük ehelyt, mert hátrább gyakorlati módon adunk segítséget: különböző viszonyokra alkalmas beszédvázlatokat.

A megtartható beszédek két csoportra oszthatók. Nem kell mindenütt feltétlenül mind a két csoportot megtartani. Az első csoportot az általános beszédek képezik, amelyeket a triduum minden egyes napján az egész hívőseleg számára tartunk. Ha csak ezeket az általános beszédeket tartjuk, akkor a házasság köteleességének részletezésénél igen vigyázatosak legyünk! Különösen ügyeljünk arra, hogy a gyermekek ilyenkor ne legyenek jelen. Általában legjobb, ha e triduum általános szentbeszédeire a gyermekeket és a serdületlenebb ifjúságot (17 éven aluli fiatalembereket és leányokat), nem engedjük be. Ha így járunk el, akkor már az iskolában és hirdetéseknél is tegyük közzé e körülményt.

Ahol azonban a helyi viszonyok szerint alkalmasnak kínálkozik, feltétlenül tartsunk még három, esetleg négy szentbeszédet az általános szentbeszédek kivül, amelyekben a családi élettel kapcsolatos állapotbeli egyéni köteleességekről beszélünk. Így például első nap szólnunk a családapákhoz és arra beengedhetjük a házasuló sorban lévő fiatalembereket is. A második napon szólnunk a serdülő fiatal-sághoz, külön a férfifijúsághoz és külön a leányokhoz. Ha a kettőnek együtt beszélünk, akkor sok dol-

got el kell hagynunk. Harmadik napon az *anyáknak*, általában a nőknek tartunk ilyen külön oktatást. Azért ajánljuk ezt a sorrendet, mert az ájtatosságok elgondolásában az első napot *Szent József tiszteletére* tanácsos beállítani, a második napot az *Ur Jézus imáadásra* vagy *Jézus Szíve tiszteletére*, a harmadik napot pedig *Szűz Mária-napnak* avassuk. Természetesen e sorrenden kellő okból változtathatunk. Ámde akkor az ájtatosságok jellegét is tegyük át.

A beszédek vagy a plébánia papsága tartja, vagy idegeneket, szomszédokat hívnak meg rá. Esetleg úgy osztják fel a szerepeket, hogy egyik héten az egyik plébánián, másik héten pedig a másikon van triduum és így aztán könnyebb idegen szónokokat és gyóntatókat szerepeltetni.

A beszédek anyagának megválasztásánál feltétlenül legyen a szónok tekintettel a saját személyére is. Fiatalember különösen ne menjen bele a házassági köteleességek testi oldalának részletezésébe. Az általános beszédek azonban okos anyag kiválasztással tarthatja bármily fiatal káplán is. Természetesen a kényesebb és szexuális vonatkozású kérdéseket kihagyva. Az állapotbeli köteleességekről szóló oktatásokat azonban, hacsak lehetséges, idősebb embernek juttassák.

Városhelyen nem lesz mindenütt alkalom az állapotbeli köteleességről szóló oktatásra, habár épp itt nagyon elkelne az ilyesmi, mert — tisztelet a kivételnek — épp városhelyeken ritkább a gondosan végzett jegyesoktatás, sőt nagyon sokhelyt nincs is ilyen. Falun azonban, — főképp télen és adventi időben — jobban ráérnek és könnyebben lehet kapni közönséget ezekre az oktatásokra is. Óvakodjunk azonban a túlzásoktól. Ne vegyük túlságosan igénybe híveink türelmét és az órák megállapításánál gondoljunk arra is, hogy alkalmas időpontot tűzünk ki, számbavéve híveink egyéni körülményeit, foglalkozását, templomtól való távolságát, stb.

2. Az ájtatosságok. Minthogy ezen alkalommal tartott szentbeszédek nagyobbrészt hosszabbak, az *ájtatosság ne legyen túlhosszú*. Tartalmukul és beosztásukul a következőket ajánljuk:

Az első napon Szent József tiszteletére tartsuk az ájtatosságot. Kezdjük a Szent József litániával és annak utolsó invocatiója után csatoljuk a litániához a szokásos Szent József-imát. Utánna egy-egy Miatyánkot mondjunk el (hangosan és ünnepélyesen bemondva a szándékot) a családi élet megszilárdulásáért; a családi békéért; hogy a magyar házassági törvényt az állam megváltoztassa (azt ki ne hagyjuk!); végül imádkoztassunk *csendben* egy Miatyánkot a boldogtalan és szétvált családokért.

Az imák után tegyük ki a ciboriumot, Tantum ergo, stb. után szentségi áldással fejezzük be az ájtatosságot.

A második napon Jézus Szíve litániát tartsunk. Az utolsó invocatio után kapcsoljuk a megkérelő imát, azután a Miatyánkokat (mint előző napon) és a szentségi áldást.

A harmadik napon a boldogságos Szent Szűz lorettoi litániáját végezzük „Emlékezzél meg“ imával, Miatyánkokkal és a végén szentségi áldással.

3. Gyóntatás. A prédikációkban néhányszor térjünk ki arra is, hogy töredelmes gyónással zárjuk le és töröljük el a hibákat, amelyeket eddig a családi élet ellen elkövettünk. A gyóntatásnak is ebben a szellemben kell lefolynia.

Az allokuciónál célgondolatunk legyen, hogy penitensünkben az állapotbeli kötelesség hűséges teljesítésének propositumát felkeltsük. A családapával fogadtassuk meg, hogy a vallásos kötelességek teljesítésében jópéldát fog adni övéinek; a családanyánál követeljük meg a gondos és vallásos nevelést, a fiatalokat pedig különösképpen a szent tisztaságra buzdítsuk.

IV. A triduum befejezése.

A triduum befejezése kettős legyen. Az egyik *a közös szentáldozás*, a másik *a családfelejtés*. Ha lehetséges, e kettőt válasszuk el egymástól, mert meglehet, hogy híveink közül az egyesek hajlandók az elsőre, de nem hajlandók a másodikra; avagy megfordítva. Ha a kettőt együtt tartjuk, esetleg mindkettőről elmaradnak. Epp ezért legjobb, ha a

közös szentáldozást vasárnap a reggeli kismise keretében tartjuk, a *családfelajánlást* pedig vagy a nagymisével kapcsolatban végezzük, vagy délután a litániához fűzzük.

1. A közös szentáldozás. E közös szentáldozásnál, ha lehet, valósítsuk meg, hogy minden család tagjai együtt és egymás mellett járuljanak a szentáldozáshoz. Az első legyen az apa, utána következők az anya, azután a velük együtt élő többi családtagok, gyermekek, sőt a cselédek is. Ez lenne az ideális és kíséreljük meg, ha csak fontos helyi okok nem szólnak ellene.

2. A családfelajánlás a következő módon történik:

Végezzük a szertartást a templomban, ahová jöjjenek el a családok képviselői, esetleg a családtagok valamennyien. Hozzanak magukkal egy *Jézus Szíve képet*, amilyen a legtöbb katolikus családban akad, vagy ha nincs, gondoskodjunk, hogy ilyenekhez híveink hozzájuthassanak.¹

Az ájtatosságot kezdjük egy *rövid szentbeszéddel*. (Hátrább vázlatot közlünk erre az alkalomra is.) A szentbeszéd után a szószékről *áldjuk meg* a képet (a Rituáléban lévő benedictio imaginum szertartásával). Ennek megtörténte után a szószékről mondatonként olvassuk fel a *következő felajánlási imát*, amelyet X. Pius pápa hagyott jóvá:

Jézus szentséges Szíve, Te szent Mária Margitnak kijelentetted azon kívánságodat, hogy a keresztyén családok fölött uralkodni akarsz. Eljöttünk tehát ma, hogy családunk fölött korlátlan uralmat elismerjük. Mi ezen túl a Te életedből akarunk élni, azokat az erényeket akarjuk szívünkben felvirágoztatni, melyeknek már e földön megígérted a békét,

¹ A Korda Rt. (Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 3. sz.) e célra olcsó és mégis jókivitelű képeket hoz forgalomba. Az írópapír nagyságú színes kép ára 60 fillér, az egyszínű, mélynyomású (szépia színű) és a célnak teljesen megfelelő ugyanilyen nagyságú kép ára 40 fillér. A Korda szívesen küld ilyen képeket bizományba is. A templom előtt a Szív ujság árusítóival ezeket is árultathatjuk.

a világ szellemét pedig, amelyre átkot mondtál, messze száműzzük magunktól.

Uralkodjál tehát értelmünk fölött a hit egyszerűsége által, mely fenntartás nélkül érted égien s melynek tüztét mi a gyakori szentáldozással élesztgetjük majd magunkban.

Légy vezérünk ó isteni Szív, valahányszor összegyűlünk, áldd meg testi és lelki vállalatainkat, oszlasd el gondjainkat, szenteld meg örömeinket, enyhítsd szenvedéseinket! Ha netán egyik vagy másik közülünk meg találna Téged szomorítani, úgy figyelmeztessd őt arra, hogy Te, ó Jézusunk végtelen jóságos Szíve irgalmas vagy a bűnbánó bűnösök iránt. És ha majd üt az elválás órája, ha eljön a halál és gyászba borít bennünket, akkor mindnyájan hódoljunk meg örök szent akarated előtt, úgy, akik elköltöztek, mint akik visszamaradtak a földön. Azzal a gondolattal vigasztaljuk majd magunkat, hogy eljön a nap, melyen egyszer családjunk a mennyországban egyesülve, dicsőségedet és jóságodat fogja magasztalni.

Szűz Mária szeplőtelen szíve és a dicsőséges pátriárka sz. József mutassák be neked ezen felajánlásunkat és életünk minden napján emlékeztessenek bennünket arra. Éljen Jézusnak, a mi királyunknak és atyánknak a Szíve! Amen.

Teljes búcsú a felajánlás napján és az évfordulóján, ha a szentségekhez járultunk s a templomban a pápa szándékára imádkoztunk...

Végül *magyarázzuk meg* híveinknek, hogy mi a további teendőjük:

Menjenek haza, a Jézus Szíve képet helyezzék el a lakásukban, és pedig lehetőleg a főhelyre. Az elhelyezést maga a családfő végezze. Utána térdenjenek le valamennyien és közösen, hangosan mondják el a „Hiszekegy“-et.

Mentsük meg a magyar családot!

Írta: Bangha Béla S. J.

I. beszéd: Veszélyben a magyar család!

Sokat siránkozunk a trianoni országcsönkítésen, állandóan az eszünkben járnak a háború kegyetlen következményei. Érthető. De sajátságos jelenség: van egy *belső Trianon* is, egy állandó, *idehaza folyó országvesztés*, egy a nemzet gyökerét sorvasztó *gyilkos féreg* s ezzel, éppen csak ezzel az eggyel nem törődünk!

Ez a belső Trianon, ez a folytonos nemzetpusztítás a *magyar család válságával* van kapcsolatban. Szerencse, hogy az ország hercegprímása az 1934-i Katolikus Nagygyűlésen végre az ország lelkiismerete elé döbrentette ezt a belső Trianont.

A magyar családi élet válsága, sajnos, tagadhatatlan tény. A polgári házasság (1894) és a válási törvény behozatala a családi életet alapjaiban megingatta: hozzászoktatta az embereket ahhoz, hogy a házasságot múltó, felbontható, polgári szerződésnek tekintsék, amelyet könnyelműen lehet megkötni és könnyelműen lehet felbontani. Az 1929-iki esztendőben a polgári törvényszékek már több mint 14.500 házasságot bontottak fel. Ez annyit jelent, hogy egyetlen évben 29.000 magyar ember tépte szét az esküvel erősített „örök“ hűséget, 14.500 családi tűzhely repült a levegőbe, ugyanannyi helyen kerültek a gyermekek vagy az utcára, vagy pedig a mostohák kezére!

Ez megdöbbenő zuhanás, ez már közeledés a szovjet erkölcei felé; ez már a *szabadszerelem előszele*. A családi élet felborulásával párhuzamosan növekszik az erkölcsi megkötetlenség, a férfúi és női tisztesség semmibevétele, a prostitúció felledülése s vele együtt a nemi betegségek ijesztő terjedése. A házasság egyre több ember szemében szűnik meg szent és komoly dolog lenni, helyette merő játék lesz, kísérlet, társadalmilag és államilag szentesített, múltó, átmeneti viszony, amelyet meg is lehet szüntetni s új összeállásokkal pótolni. A házassági ígéret nem „holtomiglan-holtodiglan“ kötött, szent

és bonthatatlan frigy nekik, hanem „untomiglan-untodiglan“ való együttélés.

Ezzel együtt aztán megrendült az *otthon* szent biztonságának és szilárdságának építménye is. Az ilyen családokban az otthon csak szállás, csak vendégfogadó, amelyből akkor költözik ki a lakó, amikor kedve tartja; nem szentély, nem templom, nem édes oázis az élet sivatagjában; nem szilárd vár, amelyhez ezer elszakíthatatlan szállal kapcsolódik a férfi, a nő és a gyermekek. A válásnak már a pusztaság lehetősége is ingataggá teszi a házaselet szilárdságát s a család boldogságát; az első nézeteltérésre, összekülönbözésre, idegeskedésre vajmi gyakran bekövetkezik a tartós egyenletlenség, gyűlölködés, ellenségeskedés és utána nagyon sokszor a válás. Fel is út, alá is út — a hűtlen házastársaknak hamar akad új párjuk, a gyermek meg mehet, ahová akar; az otthon szétesett!

Egy fővárosi iskolában szomorúan sírdogál egy fiúcska. A tanítónő kérdésére aztán elpanaszolja keserű sorsát: szülei elváltak, mindkettő új „házasságra“ lépett s most egyik sem akarja magához fogadni, mert a mostoha nem engedi! Szerencsétlen gyermek: kétoldali árva lett, holott mind a két szülője él! Nem szörnyű képe-e ez a nem ritka eset a magyar családi élet szétesésének?

Egy úriasszony férjhez adja a lányát. A férfi, aki elveszi, „nem valami kitűnő partí“ — beszél társaságban maga az asszony, — „de hát első férjnek jó lesz“, mondja magát vigasztalva. Szép kezdete egy életre szóló frigynek! Szép jövő egy fiatal leánynak, aki mindjárt azzal indul neki a házaseletnek, hogy majd sorba próbál szerencsét, ki tudja hány férfival! Arra persze nem is gondol, hogy mi lesz a gyermekekkel; a gyermek sorsa neki nem fontos!

Egy szerény kistisztviselő békében él a feleséggel és a gyermekeivel. Egészen addig, míg a csinos asszonykára szemet nem vet egy előkelő állású, „méltóságos úr“. Udvarolni kezd neki. Elhódítja a hitese urától, a gyermekeitől. A hiú asszonykának fejébe száll a gondolat, hogy „méltóságos asszony“ lehet. Ott hagyja a férjét s kikényszeríti a válást.

És a magyar állam szabadkőműves szellemű válási törvényét felhasználva, az úri csábító „törvényes házassággá” pecsételi a házasságtörő viszonyt.

Oroszországból vetődött haza egy derék férj: a hosszú fogságban tüdőbajzt kapott. Azalatt az asszony egy felmentettel állt össze. A férj, aki éveken át epedett a felesége s a gyermekei után, hazatérve, feldúlt otthont talál. Az asszony hidegen fogadja, válni akar. Nem kell neki a beteg férj, mikor itt van már helyébe az egészséges idegen. Válik. S a magyar törvény segít neki megszegni esküjét s kétségbeesésbe kergeti a sokat szenvedett, beteg férjet.

Egy vállalkozó a háborúban nősült. A feleségének vagyontája a háború után megszállt területen maradt s felmorzsolódott. Erre a férfi kijelenti, hogy neki az üzletéhez pénz kell s miután a feleségének pénze nincs, neki más, pénzes nő kell. Az asszonyt válósággal kiüldözi, kizaklatja az otthonából. S a törvény el is választja tőle.

Nem égbekiáltó esetek ezek? S hány száz alakban ismétlődnek meg nap-nap után! A kísértés nagy és sokszerű, az állam rossz törvényei pedig egyenesen biztatást adnak a hűtlen hitszegésre. Így züllik szét a magyar családi élet s vele mindaz a szépség, boldogság és szilárdság, amelyet a Teremtő a szent és rendezett családi életéhez kötött! A nő cseretárgy lesz, akit egymás kezébe adnak a férfiak, a gyermek sorsa bizonytalanná válik; a ma még álló otthon — ki tudja? — holnap rombadól.

14.500 válás egy évben! Nem mutatja ez a szörnyű szám is eléggé a magyar család válságát?

II. *A családi élet válsága azonban a nemzeti életnek is válsága.* A nemzet és társadalom egészséges fejlődése a családdal áll és bukik. A család a nemzet testének első csirája; ha a csira beteg, beteg lesz a test is. Ha a sejtek elrothadnak, elrothad előbb-utóbb az egész szervezet is.

1. A nemzet jövője a *gyermek*. Már pedig a gyermek helyes nevelésének, testi-lelki fejlődésének egyetlen természetes talaja a rendes és szilárd családi élet. A család az a *kert*, amelyben egészséges testű s egészséges lelkű emberpalánták nőnek. A család az a *Nap*, amely meleget, fényt, növekvést,

szilárdulást biztosít a fejlődő gyermek testének-lelkének. A család az a *védőfal*, amely megőrzi a külvilág, az utca, a rossz emberek és rossz társak káros hatásaitól. A család az a *tűzhely*, ahol a gyermek szeretetet s gondozást talál, ahová az élet minden viharától pihenni s erősödni tér meg, ahol családiaságra, szeretetre, összetartásra nevelik, vallásos, erkölcsös életre, helyes viselkedésre szoktatják, ahol az apa erős keze s az anya jóságos szíve egyesül a gyermek helyes nevelésére.

Semmiféle rokon vagy mostoha, semmiféle árva-intézet, menhely vagy állami nevelés nem pótolhatja a család, az otthon nevelő hatását!

A családi élet lazulása elsősorban a gyermeknek üzen háborút, a gyermeket teszi tönkre. Milyen sivár annak a gyermeknek élete, mennyire elmérgesződik és elkorcsosul, ha szüleit veszekedni, gyűlölködni, válással fenyegetőzni látja! Ha azok gyújtják fel fölötté a szülői házat, akiktől szeretetet, összetartást, családi egységet, örök hűséget s békességet kellene tanulnia! Ha pártot kell fognia neki is: vagy az apával az anya ellen, vagy az anyával az apa ellen! Hát még, ha a válás be is következik s rá nézve idegenné lesz vagy az apja, vagy az anyja, vagy esetleg mindkettő! Ha mások kezébe kerül, akik nem látják szívesen; ha éreznie kell, hogy csak nyűg és kellemetlen emlék! Olyan ez a szegény, otthontalan gyermek, mint a korán elfagyott virág, mint a dércsípte rügy. Hogyan szeresse ez a szüleit, akiknek önzése az ő ifjúkora tavaszát teszi tönkre, akiknek fontosabb volt a saját, fékezetlen szenvedélyük kiélése, mint a gyermekük boldogsága!

A szétesett, szétzüllött családokból kerül ki az a sok meghasonlott lelkű, gyökértelen és ideáltalan fiatalember és leány, aki aztán az élet első viharában megrokkban, az első csábításra elbukik, aki minden felforgató mozgalomnak rabja, szolgája s talán agitátora lesz!

De nem! Nagyon sokszor mindez nem következik be. A gyermek nem szenved, mert — nincs! A mai züllött társadalom a gyermeket épp azért gyűlöli, mert előre fél tőle: fél, hogy a szeszély és szenvedély korlátlan csapongásának útját állja. Nem

kell gyermek, ez a jelszó! Vagy legfőllebb egy, esetleg kettő. A mai gyermekiszornynak, egykerendszernek, ennek a *nemzeti öngyilkosságnak* egyik főoka, hogy a családi élet meglazulásával a gyermek lekerült a polcra, amelyen eddig állt. Már nem ő a cél, nem ő a központ, hanem az önzés, a pillanatnyi gyönyör, a semmiféle erkölcsi gáttal nem feszélyezett szabad szeretkezés. A válás gondolatával kacérkodó modern házások már eleve el akarják hárítani az útból a szabadszerelem főakadályát: a gyermeket!

Hát ez már Szodoma és Gomorra!

Nem a társadalom s a nemzet elleni véték-e tehát, ha tovább is tétlenül nézzük a magyar családi élet romlását?

2. De a nemzetnek nemcsak a gyermekek sorsa fontos, hanem a *felnőttek* is. A családi élet zülése a felnőttek nyugodt, boldog s erkölcsös életének is aláásója. A statisztika azt mutatja, hogy aránylag a *legtöbb öngyilkosságot az elvált emberek követik el* . S ez érthető is. Aki a családi életben nem találja meg boldogságát, az vajmi sokszor a kocsmában keresi azt, szenvedélyeinek szabadpórázra-eresztésében, amiből ritkán fakad más, mint újabb baj, bűn és szerencsétlenség. Nézzük meg a felforgató elemeket; nagy részük nem él rendezett, tisztos családi életet s éppen ez a gyökértelenség, ez az otthon-talanság teszi őket minden rosszra, örületre kaphatóvá. A rendes családi élet erkölcsösségre és józan-ságra vezet, komoly életfelfogásra tanít, takarékos-ságra, szorgalomra és mértékletességre sarkal, a becsületesség támasza, a vallásosság és hazaszeretet hordozója. *Jaj annak az államnak, amely a családi kötelek lazításával maga rúgja ki maga alól a szilárd talajt, dönti le a polgárok köztisztességének, erkölcsiségének, köteleességtudásának legerősebb támaszait!*

A *történelem* is nagyon sok példán tanítja az okozati összefüggést az erkölcsös családi élet és a nemzetek belső szilárdsága, életképessége között. A régi Hellasz s a római világbirodalom — hogy csak a legfőbbeket említsük — akkor kezdett ingadozni s megdőlni, amikor a családi életet kikezdte az erkölcsi romlás. A család pusztulását nyomon követte

a közerkölcsök bomlása, a politikai, a gazdasági, a katonai válság: „Róma ledőlt és rabigába görnyedt“.

A családok építik s mentik meg a hazát; *aki a családi életet bomlasztja, az a hazát öli meg.*

II. beszéd: A családi válság okai.

Mi okozza a magyar család pusztulását? A magyar családi élet leromlását részben erkölcsi, részben gazdasági okok idézik elő.

1. Mindenekelőtt *erkölcsi okok.* A magyar családi élet lezüllesztésének legfőbb tényezője a szabadkőműves, keresztényellenes megtévelyedés volt, amely 1894-ben a kötelező *polgári házasságot*, 1907-ben pedig a *válási törvényt* erőltette az ország nyakára.

„*Erőltette*“ mondjuk, mert ezek a törvények a magyar nép nagy többségének akarata ellenére hoztattak. A magyar nép zöme, értelmiség és köznép egyaránt, vallásos, komoly, erkölcsös gondolkodású; annak a kötelező polgári házasság s a válás nem kellett és ma sem kell, sem a testének, sem a lelkének. Csak egyes szabadgondolkozó, liberális koponyáknak kellett, meg a keresztény erkölcsöt megúnt fővárosi csócseléknek, főleg egy csomó liberális (és nagyrészt zsidó) ujságírónak és fiskálisnak — előbbieknél azért, mert ezzel a kereszténységet gyengíthetni vélték, utóbbiaknak, mert a válási perek jó kereseti forrásul kínálkoztak. Akkoriban az volt a jelszó, hogy mindent be kell hozni Nyugatról, ami a keresztény tradíciókkal ellenkezik s a vallást nem kell figyelembe venni. A királyt megtévesztették azzal, hogy a polgári házasságot a nép akarja; a választásokat meghamisították s mikor az új törvény a főrendiházban még így is megbukott, külön kineveztek e célra négy főrendet s így nyomták át a javaslatot. Hogy azonban a magyar nép miként gondolkodik mai napig a polgári házasságról és a válásról, mutatja az, hogy a házasságoknak 98 százalékát ma is egyházilag is megkötik, mert a polgári kötést csak kényszernek, nem igazi házasságnak érzik s a romlatlan keresztény nép máig sem él a válási engedménnyel. A polgári házasságot sokfelé csak „zsidóházasságnak“ nevezte a magyar nép.

Persze, ha már egyszer behozták, a kísértés is nagy lett s innen van, hogy a *válások száma, mely kezdetben alig volt évente egy-kétszáz, rohamosan emelkedett*, míg 1929-ben a 14.000-es számot is meg nem haladta. Újabban a Zsitvay-féle szigorítás kb. felére lecsökkentette ezt a számot, de a bajt gyökerében nem orvosolta.

A legfőbb erkölcsi pusztulást a polgári házasság és a válási törvény azzal okozta, hogy *aláásta az emberekben a házaselet és a család szentségébe vetett hitet*. A kötelező polgári házassággal kapcsolatban az állam érvénytelennek, mellékesnek jelentette ki a házasságnak Isten előtt való megkötését: pénz- és börtönbüntetéssel fenyegette meg azt a lelkészt, aki az állami esketési bizonylat felmutatása nélkül egyházilag meg meri esketni a híveket. Ez nemcsak a vallás lefokozása és arculütése volt, nemcsak a lelkiismereti szabadságba ütközött (a szentség kiszolgáltatásának állami korlátozása!), hanem az emberekben azt a felfogást táplálta, hogy az egyházi esküvő csak mellékes szertartás, a házasság lényegében világi, állami ügy. Olyan, mint az adófizetés vagy az adásvétel.

A századvégi liberalizmus egész korlátolt elfogultsága kellett hozzá, hogy nem vették észre, mennyire aláássák ezzel az egy ténnyel is az emberek szemében a házaselet és a családi kötelék komolyanvételét, erkölcsi megbecsülését. Hiszen ha a házasságkötés nem szentebb, nem istenibb, nem lélekbe-tartozóbb valami, mint egy házvétel egy marhapaszszus kiállítására vagy egy licitáció lefolytatására, akkor nem csodálkozhatunk rajta, ha az emberek a házaseletet nem is tekintik szentebbnek, mélyebb kötelességekkel járónak, mint egy akármilyen, anyagi természetű szerződést, amelyet éppúgy fel is lehet bontani kölcsönös megegyezéssel, mint pl. egy üzleti társulást.

A válási törvény a polgári házasság behozatalának csak logikus következménye volt. A destrukció befejezése. A liberális kormányemberek csak arra gondoltak, hogy a kereszténységet megalázzák, az emberi könnyelműségnek pedig minél tágabb kaput nyissanak. *Hogy ezen a kapun a családi élet*

s ezzel a nemzeti fejlődés legszentebb érdekeit lökik ki, hogy ezzel a női méltóságot, a férfias lovagiaságot vesztegetik el s a magyar gyermekek tizezrcit taszítják ki az otthontalanságba, az utcára, az árvaságba — ezzel a szabadkőműves vezényszóra hallgató fiskálisok nem törődtek!

A vallás, az Egyház, részben a felekezetek is kétségbeesett erőfeszítéssel álltak útjába a rossz törvény nyomában gyorsan jelentkező romlásnak s ha a magyar családi életben még van erő, szilárdság és erkölcsiség, az kizárólag a vallásos ellenhatás nemzetővő helytállásának köszönhető. De nem szégyen-e az, hogy a nemzet érdekeit az Egyháznak kell védelmeznie az állammal szemben, amely pedig erre elsősorban hivatott? Nem szégyen-e, ha az állami törvény az Isten törvényeinek megvetésére, lábbaltaposására tanít? Ha házasságnak nevezi, ünnepelesen elismeri pl. az elvált emberek új házasságkötést, azt, amit Krisztus Urunk házasságtörésnek nevez?

A magyar állam ezeréves fennállása óta először helyezkedett szembe nyíltan az evangéliummal, először tagadta meg ország-világ előtt a szentistváni kereszténységet, amikor a vallástipró házassági törvényeket a magyar törvénykönyvbe beiktatta. Szégyenfeltok ott ezek a törvények ma is és szégyene a magyar kereszténységnek, szégyene az állítólag uralmon levő, ú. n. keresztény irányzatnak, hogy ezeket a törvényeket máig nem vette revízió alá!

2. A családi élet pusztulásának természetesen *gazdasági okai is vannak* s ezek megint összefüggnek (nemcsak a háborúval, hanem) azzal a *liberális gazdasági rendszerrel*, amely alól a keresztény korszak sem tudta eléggé kiszabadítani magát. Gazdasági törvényeink éppoly fogyatékosak, mint a családokat védő és támogató törvényes intézkedéseink. Van ugyan családi pótlék, de teljességgel elégtelen: az állam még mindig nem veszi észre, hogy lényegesen több segítséssel és kedvezménnyel tartozik pl. a 8 gyermekes családapának, mint az 1 vagy 2 gyermekesnek. Az is rossz és egészségtelen állapot s az is a családi élet leromlására vezet, hogy a fiatal emberek nem tudnak idejében nősülni és családfenn-

tartásra vállalkozni; a nők sűrű alkalmazása pedig a hivatalokban és gyárakban apasztja a férfiak keresőkéességét, így elveszi házassági kedvüket, sőt az erre való lehetőséget is, ami végeredményben a nőknek is árt, mert csökkenti a leányok férjhezmenetelének esélyeit. Az általános nyomor és elszegényedés, a munkanélküliség, bizonytalanság mind rendkívül károsak a családi életre nézve is. Ne keressük most, ki és mi ezeknek a bajoknak oka; bizonyos azonban, hogy a magyar családi élet megmentése érdekében fokozott mértékben van szükség egészséges és erőteljes, keresztény szellemű *szociálpolitikára*, amely nélkül még a legeszméibb erkölcsi törekvések is zátonyra fognak jutni.

Egyik téren sincs több vesztegetni valónk. Fogjunk össze és követeljük a magyar kormánytól, követeljük országgyűlési képviselőinktől, hogy:

1. *Vegyék sürgős revízió alá a keresztényellenes és végső hatásaiban nemzetpusztító házassági törvényeket, és*

2. *teremtse a keresztény szociálpolitikai alapon oly állapotokat, amelyek a magyar családi életet gazdaságilag is védik és körülbástyázzák.*

III. beszéd: Miért szent dolog a család és a házasság?

A magyar családi élet válságának legmélyebb oka *világnézeti* vonatkozású. Aki Istenben nem hisz, mint a polgári házasság legfőbb szószólói: a szabadkőművesek és az atheisták, annak hiába beszélünk a házasság és a család szentségéről. Annak csak egy dolog szent: a saját élvezete. De a magyar társadalom 99 százaléka istenhívő s az előtt más szempont is van, mint az önzés, az érdek, a szenvedély, vagy éppen: a vallás gyűlölete s a keresztény erkölcsi elvek meggyalázásának gyönyöre.

I. A vallási és erkölcsi alapon álló társadalom szemében a házasság s a családi élet *szent és komoly* dolog: 1. *alapjában s egész mivoltában*, 2. *következményeiben*, 3. *az evangéliumi erkölcstörvény alapján*.

1. *Alapjában s egész mivoltában* szent és komoly dolog a házasság és a családi élet, mert *Isten*

gondolata és Isten rendelése. Isten teremtette a nemek különbözőségét; ő osztotta meg adományait a férfi s a nő közt úgy, hogy ezek egymásra legyenek utalva, egymáshoz vonzódjanak s a házasságban egymást kiegészítsék. Amit Isten tesz, annak mindig szent célja és komoly rendeltetése van, azt nem lehet merő véletlennek, független emberi jognak vagy éppen konvenciónak, szokásnak tekinteni: azzal nem szabad alacsony szempontok szerint visszaélni, frivol, bűnös játékokat űzni. A házasságot Isten nem a könnyelmű, átmeneti összeállítás kedvéért teremtette, hanem a gyermekért, akinek világrahozatalában bizonyos fokig a saját teremtetői tevékenységét akarta a szülőkkel megosztani. A család s a házasság szent dolog, mert ez az az Istenépítette bölcső, amelyből az emberi élet szünet nélkül sarjadzik.

2. De szent a családi élet s a házasság azért is, mert *szent következményekkel és köteleességekkel jár.* A nő méltósága és a gyermeknevelés folytonossága állandóságot és hűséget követel a szülőktől; innen a család felbonthatatlansága. Követeli tőlük az önzetlen gondoskodást egymásról és a gyermekről, testi és lelki irányban egyaránt. Követeli az egységet és lelki harmóniát a szülők részén s azért az önfeláldozó, önmegtagadó, békétűrő és szolgálatkész kölcsönös szeretetet. Követeli egymás odaadó támogatását minden életkörülmények, minden sorsfordulat között. A férfiútól követeli a nő megbecsülését, lovagias védelmét, kíméletét; a nőtől a szerető gondoskodást mindarról, ami az otthonot széppé, kedvessé, vonzóvá teszi; a gyermekektől a hálás ragaszkodást, tiszteletet és szófogadást a szülőkkel szemben. Aki a házasságot s a családot megfosztja szent és lelki jellegétől, aki azt merő jogügyletnek és önkényes megállapodásnak nézi, vagy éppen, mint a pajtásházasság hirdetői, csak könnyelmű játéknak tekinti, az mindezeket a szent köteleességeket sehogy vagy csak immel-ámmal fogja teljesíteni.

3. Végül szent a család s a házasság, mert *Krisztus megszentelte*, eggyé és feloldhatatlanná tette, sőt *széntségi rangra emelte.* Nincs kétség benne: Krisztus Urunk kereken házasságtörőnek nevez minden-

kit, aki házastársa életében mással köt frigyet (Mk. 10, 11; Kor. I. 7, 10). Szent Pál ugyanezt nyomatékkal hangsúlyozza. Az Egyház is kezdettől fogva ezt hirdette. Sz. Pál a házasságot „nagy szentségnek” nevezi „Krisztusban s az Egyházban”. A kereszténységnek egyik ősi tanát, egyik alaptörvényét tagadja meg, aki a házasságot merő polgári ügyletté alacsonyítja le, vagy annak intézésére az Egyház helyett az államot tekinti illetékesnek.

Miért és mennyiben szentség a házasság? Szent Pál szerint azért, mert az az eszmei feladata, hogy Krisztus szeretetét az Egyház iránt utánozza. A keresztény házasoknak életfeladatuk, hogy úgy szeressék s úgy szolgálják egymást, ahogy Krisztus szeretete Egyházát: megszentelte, megtisztogatta s életét adta érte. Felséges elgondolás! A keresztény házások tehát nemcsak akármilyen élettársak, nemcsak összeállt szerelmések, nemcsak államilag nyilván tartott közös háztartáson élők, hanem eleven képei s eleven szobrai Krisztus megszentelő szeretetének, valóságos oltárszolgálatra hivatott diákonusok, egymás lelki támaszai s vezetői az üdvözülés és lelki tökéletesedés útjain, egymásnak mintegy papjai és őrangyalai, akiket e szent feladatra Krisztus külön áldással és kegyelmekkel ruház fel az esküvő pillanatában. A keresztény házások egymásba tett keze, egymásba merült szeme, egymásnak suttogott hűségesküje nemcsak szerelmi láz, nemcsak költészet és nemcsak jogügylet, hanem lelkek eljegyződése a Krisztus örök csókjában, szívek felszentelődése sírig tartó, lelkes, kölesönös Istenszolgálatra!

Persze, hogy minderről fogalma sem volt annak a rövidlátó társaságnak, amely parlamenti határozattal akarta elsikkasztani Krisztus rendelkezését, világi ügyletté silányítani az Egyház szentségét. Persze, hogy fogalma sincs erről annak a regényeken s mozifilmeken nevelődött, pusztán a vér és a hús szavára hallgató, vallástól, krisztusi moráltól távolálló szánandó néprétegnek, amelyet a Krisztusellenes sajtó és agitáció a körmei közé kaparintott. De ezeknek megromlott ízlése, kereszténytelen állásfoglalása nem lehet irányadó egy 95 százalékbán keresztény és 66 százalékbán katolikus nemzet számára.

II. *Ellenvetések.* Azt mondhatná erre valaki, hogy csak a katolikusok gondolkoznak így. Erre előbb az feleljük: Hát még ha „csak“ a katolikusok gondolkoznának is így, ez a „csak“ az ország túlnyomó többségét jelenti. Hol van az megírva, hogy a törvényhozásnak a kisebbséghez kell alkalmazkodnia s a katolikus többséget arra kényszerítenie, hogy protestáns, vagy zsidó, vagy felekezeten kívüli elvek szerint rendezze be a családi és állami életét? — De aztán feleljük azt is, hogy nem igaz, nem áll: a rendes és erkölcsös családi életet a *hívő protestáns és hívő zsidó is szent és nemzetvédő dolognak tartja.* A katolikus Kray báró, Láng János és Krüger Aladár képviselők mellett a kálvinista Bernát István felsőházi tag is kibontotta nemrég a keresztény családvédelem lobogóját s haragra hívott a válsági törvény ellen. 1894-ben, mikor a polgári házasságot behozták, *Péchy Tamás* képviselő, luteránus egyházgondnok kijelentette, hogy a polgári házasságot rossznak, vallásellenesnek tartja s emiatt ki is lépett a szabadelvű pártból. *Tisza Kálmán* a kálvinisták nevében hasonlóképp elhárítólag nyilatkozott. Dr. *Kohn* budapesti főrabbi pedig a hívő zsidók nevében tiltakozott a polgári házasság ellen. Így valamennyi vallás képviselője visszautasította a polgári házasságot, de viszont a valamennyi vallásban található vallástalan elemek megszavazták a vétkes törvényt.

A hívő protestánsok és zsidók a házasságot nem tekintik szentségnek, sacramentumnak, de azért szent dolognak, vallásba tartozó dolognak tekintik ők is, ők is templomban áldják meg a frigyeket; tehát nekik is érdekük, hogy a visszaélésekre tág kaput nyitó mai házasságtörvény megjavíttassék.

Más ellenvetés úgy szól, hogy a vallástalan és felekezeten kívüli embereket nem lehet arra kényszeríteni, hogy templomban esküdjenek. Jó, mondjuk erre; legyen így. De akkor legalább hozzák be a *fakultatív* egyházi házasságot, ahogy ez pl. Olaszországban van. Aki sehogy sem akar egyháziilag meg esküdni, ám tegye az anyakönyvvezető előtt, a jegyző előtt. De aki egyháziilag akar nősülni, azt ne kényszerítsék a jegyzőhöz is és főleg ne tekintse az állami

az egyházi, törvényes esküvőt törvénytelennek, érvénytelennek és elégtelennek! Mert ehhez nincs joga! Ha az állami anyakönyvvezetésre szükség van, ám legyen az is; a lelkészeket kötelezzék az adatok átküldésére akár 48 órán belül. Így van ez más országokban is; azért még nem kell *kötelező* polgári házasság és nem kell a vallás meggyalázása, lefokozása és nem kell a családi élet szentségi jellegének elhomályosítása.

Természetesen legelsősorban a *válási* törvényt kell kiigazítani. Legalább azt kellene törvénnyé emelni, hogy a maga házassági pereivel mindenki azon fórumhoz tartozzék, *amely előtt a házasságát megkötötte*; aki az állam előtt kötött (vallástalan) házasságot, annak a válási ügyeiben ám döntsön az állam; de aki az Egyház vagy valamely felekezet előtt esküdött, arra nézve az Egyház, illetve a felekezetének bírósága legyen illetékes. Ez — legalább katolikus részen — egyszerre lehűtené a válókedvet. Tudnák az emberek, hogy itt körülbelül úgysis hiába minden próbálkozás. Azért inkább kibélnék és békén maradnának, ahogy apáink és dédapáink éltek békében a feleségükkel, vagy ezer esztendőn át.

Harmadik ellenvetés. De éppen ezt mondja valaki: Hja kérem, de hogyan éljenek együtt, ha már nem szeretik, sőt gyűlölik egymást! Pokol legyen-e az életük? Csak jobb, ha szétválnak!

Nincs ennél rövidebb, esztelenebb és veszedelmesebb ellenvetés!

„Nem szeretik, sőt gyűlölik egymást“ — mondják. De hát szabad azt? Hát nincs arra isteni parancs, hogy békében éljen egymással minden keresztény — főleg azok, akik szent frigyben örök szerelmet esküdtek egymásnak? Tessék uralkodni a szenvedélyeken! Tessék békében élni! Vajjon a törvényt kell megváltoztatni az emberek rosszasága miatt? Vagy tán ellenkezőleg: az embereket kell felemelni a törvény sürgetése által!

„Pokol az életük?“ — mondják. Hát ennek csak ők maguk az okai. Kellő önfegyelmezőssel, a szeretet megkettőzésével le lehetett volna győzni az ellenté-

teket s akkor nem volna „pokol“ az életük. S ha nem győzték le; inkább ők bűnhődjenek, mint a — gyermekek! Miért nem nézték meg jobban elején, egymáshoz illenek-e? Inkább egypáran tűrjenek, mint a társadalom s a nemzet a lejtőre jusson!

De van ebben nagy álokoskodás is: hiszen *éppen a válás lehetősége fokozza* a boldogtalan házasságok és összeveszések számát.

Ahol nincs válás, ott az emberek elsőben is mindjárt jobban meggondolják, kivel kötik össze sorsukat örökre; ott nem kötnek könnyelműen, csak úgy hübelebalázsmódra „próbaházasságot“. A szülők is körültekintőbbek, óvatosabbak.

Ahol nincs válás, ott a házások jobban vigyáznak, hogy el ne hidegüljenek egymástól s össze ne vesszenek. Ha nem lehet elválni, akkor okosabb békében élni. Akivel örökre egybe vagyok láncolva, már avval inkább jóbarát akarok lenni, mint ellenség. Ha nem lehet *szökni*, meg kell szépen *szokni*. Ezért a válás lehetetlensége a legjobb békéltető. Viszont a válás lehetőségének még a gondolata is szinte állandó menlevél a veszekedésre, a válással való fenyegetésre s a fokozatos elhűlésre.

Ahol nincs válás, ott ritka a hűtlenség, a házasságtörés. Mert az ott úgyis céltalan és reménytelen: abból úgyse lesz „házasság“ soha. Ahol azonban a válást megengedik, ott valósággal jutalom van a házasságtörésre kitűzve. Hisz ott az ember éppen a házasságtörés révén még jogot is szerez a törvényes házasság kötelékéből való szabadulásra: az állam maga siet a hűtlenséget szentesíteni és „törvényesíteni!“.

Ahol nincs válás, ott még ha összevesztek is a felek, sokkal könnyebben kibékülnek. Mert ott *szükség* esetén az egész rokonság is összefog és kibékíti a civódókat. Míg ahol válni lehet, ott vajmi sokszor egy semmiségen kezdik az összeveszést, gorombaságokon folytatják, hűtlenségen végzik s a kölcsönös dac, a „csak azért is“, a „nem engedek“ büszkesége a teljes felborításig vezet.

Tény, hogy dédapáink idejében nem volt válás és — nem voltak, vagy alig voltak boldogtalan

házasságok. Ma pedig, mióta válás van, a „boldogtalan“ házasságok egyre szaporodnak.

És tény, hogy Olaszországban, Spanyolországban, Portugáliában stb., ahol *ma sincs válás*, a családi élet ideálisan tiszta és közmondásosan boldog.

Az Isten jobban tudta, mint a liberális táltosok, mi válik az emberiség üdvére-javára! A keresztény erkölcs nemcsak kötelesség és parancs, hanem az *emberi boldogulásnak is legbiztosabb, legbeváltabb útja*.

Persze, mindig vannak emberek, akik okosabban akarnak lenni az Úristennél is, csak akkor veszik észre, hogy tévedtek, amikor már a fejüket betörték, vagy a hazájukat tették tönkre.

Legyen vége a bűnös kísérletezésnek! Az emberiség java, a nő méltósága, a gyermek biztonsága, a családi szentély állandósága, a haza és a társadalom egészséges fejlődése nem kísérleti nyul, hogy azon mindenféle zöld és liberális elméletet végigpróbáljunk. Az eddigi próbálkozás úgyszólván balul ütött ki: *közeledünk a szabadszerelem, a szovjeterkölcs felé*. Rántuk vissza a lejtőről a sülyedő magyar társadalmat, amíg nem késő! Állítsuk vissza régi fényébe a keresztény magyar családot, *követeljük a kormányzattól a házassági törvénynek keresztény szellemű revízióját* és csak olyanra szavazzunk a választásokon, akik ebben a keresztény, vallási és hazafias követelésben velünk egyetértenek!

Ajánlom, hogy városunk, helységünk katolikus társadalma mondja ki csatlakozását az erre vonatkozó országos mozgalomhoz, ebben az értelemben írjon fel sürgősen a kormányhoz és az országgyűléshez s előre figyelmeztesse az itt fellépni készülő képviselőjelölteket, hogy *csak arra hajlandó szavazatát adni, aki a magyar családi élet megmentésének akaratában s a házasságjog keresztény szellemű revíziójának sürgetésében velünk együtt érez!*

Mentsük meg a válságba jutott magyar családot!

Hétbeszédes családvédelmi triduum.

Írta: Pammer Odilo O. S. B.

I. beszéd: A család szerepe az ember életében.

Aki figyelemmel kísérte az idei katolikus Nagygyűlés lefolyását, észrevehette azt az öntudatos, tervszerű munkát, melyet a múlt évben megindított Actio Catholica folytat. Eddig csak megértetni kívánta a tettekben mutatkozó katolikus élet fontosságát, az idén már igazán „actioba” lépett, midőn Magyarország hercegprimásának kezdeményezésére a család megmentését tűzte ki céljául.

A most kezdődő triduumnak az a célja, hogy a Nagygyűlésen elhangzott szép beszédek feledésbe ne menjenek és tudjunk valami konkrét eredményt felmutatni a családok megmentése terén. Ehhez az egész katolikus társadalom megmozdulása szükséges.

1. *A család a földi Paradicsom egy darabja.*

A világ tagadja a Paradicsom létezését, de mégis minden ember lelke mélyén él a vágy, az elvesztett boldogság után, melyet Paradicsomnak mondunk. Nem hisznek az egykori Éden-kert létezéséről szóló öröndetes tanban, de valamennyien szenvedünk elvesztésének súlya alatt. Nem remélik a paradicsomi boldogságot s mégis mindenki igyekszik a Paradicsomot itt a földön, a siralom völgyében, megteremteni. A régi Éden-kertbe való visszatérés lehetetlen, de annak egy darabja itt maradt a földön: a családban.

A családban rakják le az ember hit, erkölcs és jellemvilágainak alapjait. A családi élet az a talaj, amelybe az emberiség legszebb, legkimagaslóbb erői beágyazódnak, a kötelességtudást, a tekintélytisztelőt, a hálát, a szeretetet, a győzelmet a családi élet éltető levegője segíti virágzásba. A gyermekszobából kerülnek ki a ker. katolikus társadalmak és nemzetek. Hogy a felnőtt hasznos vagy kártékony tagja lesz-e a társadalomnak attól függ, milyen nevelésben részesült. A „gyermek-szoba” hiánya mindenkin hamar észrevehető.

Millió és millió gyermekszem felragyog, megszámlálhatatlan szőke gyermekfej felemelkedik, ha az „otthon“, a család szent nevét hallja, mert valamennyien abban a boldogságban élnek, melyet az „otthon“ a gyermek számára jelent.

2. A földi Paradicsom: a család, földi pokollá lett sokak számára.

Sajnos, van elég sok gyermekszem, mely nem mosolyog, nem csillan föl az örömtől e szó hallatára, mert sohasem érezték azt a boldogságot, melyet a család jelent. Valami tragikus végzet, valami nehezen viselhető sors, elvette tőlük ezt a földi kincset. Gondteljes, szomorú arcokat látok felém meredni, mintha mondanák: „Mi is hittünk egykor a család boldogságában, de keservesen csalódtunk. Mi is reméltük, hogy megtaláljuk benne a földi Paradicsomot, de poklot találtunk, ahol egymást naponkint keresztre feszítjük.

Minden kiábrándulásnak csalódás az alapja. Ezek a boldogtalanok délibábot kergettek valóság helyett, bálványtemplomot akartak építeni családi szentély helyett. Élvezetről, derűs életről álmodoztak s nem családi életről, mely arra van hivatva, hogy az élet terhének viselését megkönnyítse.

Ti, csalódottak, tudjátok meg, hogy van a földön még egy hely, ahová a ravaszság kígyója be nem férkőzhetett, ahol csak őszinte szeretet sugárzik — a jó keresztény katolikus család. Van még egy kis boldogságsziget, melyet az irigység és viszálykodás meg nem szentségtelenített — a jó keresztény család. „Mert boldogok, akik a te házában laknak, Uram, magasztalni fognak Téged mindörökön örökké.“ (83. zsolt. 5. v.)

3. A szükség megtanít a család megbecsülésére.

Sok dologgal úgy vagyunk az életben, hogy akkor tanuljuk megbecsülni, ha nélkülözni vagyunk kénytelenek. Így vagyunk a családdal is.

Hogyan felébredt soknak a szívében a család, az otthon megbecsülése a háborúban, amikor a háború a családtagokat egymástól elszakította. Hogy meg

mutatkozott a család, az otthon szeretete, mikor gyermeknek szüleitől, férfinak feleségétől, apának, anyának gyermekeitől kellett elbúcsúzniuk. Mennyi álmatlan éjszakát virrasztottak át a szülők gyermekeikért. Hogy hasogatta a férfiak szívét a honvágy! Mennyi csendes és forró imádság találkozott, melyeket a családtagok egymásért küldtek az eget Urához. Aki ezt átélte, sohasem fogja elfelejteni. Milyen örömmel beszélgettek el egymással harcban megdedzett katonák családjukról. Milyen megható jelenet volt, amikor férfiak zsebükből elővették családjuk fotografiáját, a lövészárk borzalmait családjukra való gondolat enyhítette. Hányszor árasztották el azt csókjaikkal, könnyeikkel. Példa: Egy magyar katonára panaszkodott, hogy mióta a harctéren egy orosz agyonlőtt, nem tud megnyugodni. Az orosz katonára eldobta fegyverét, letérdelt előtte s közben a zsebében kotorászott. A magyar katonára azt hitte, hogy revolvvert akar elővenni, egész közelről agyonlőtte. Azután megnézte, ugyan mit akarhatott az orosz katonára elővenni. Egy fotografiát talált nála, családjának a fotografiáját, ezt akarta megmutatni, hogy 7 gyermeke számára hagyja meg életét. A halál utolsó gondolata a családjának szólt.

A hadifogság borzalmait nem az a tudat enyhítette-e, hogy egyszer mégis csak vége lesz és újra megláthatja otthonát? És a hadifogság keresztjét nem az nagyobbította-e, hogy távol kell lenni a családtól. Példa: Munkára kiadott orosz foglyokról hallottam, mikor kis gyermeket láttak az utcán, odaszaladtak hozzá, felemelték, karjukba zárták, megcsókolták és ujjajukon sírva mutogatták: odahaza nekik hány családjuk van.

Megelégedett, boldog családokban azelőtt nem volt hiány a mi hazánkban. Csakhogy akkor még virágzott a magyar nép szívében az ősi vallásosság, a katolikus hithez való törhetetlen ragaszkodás. A szentcsalád volt a mintakép, ahol a munkásférfi és a szerető édesanya szívét a gyermek Jézus szeretete fűzte össze, szeretetüket is ő nemesítette. Valóban el lehetett mondani: „boldog a nép, amely a Te házában lakik, Uram, dicsőítenek Téged mindörökön örökké“.

II. beszéd: A család betegsége.

1. *Az emberi életből hiányzik az egység.*

Az utóbbi évtizedekben sok minden megváltozott. Mindnyájan tapasztaljuk, az egész világ valami nagy erjedési folyamaton megy át. Mindenütt harc, küzdelem van. Harc a nemzetek, a politikai pártok, a világnézetek, a nemek, az életkorok között. Valami nagy bajnak kell itt lenni, valami hiányzik az emberek életéből, aminek a Teremtő szándéka szerint meg kellene lenni.

Igen, K. H., az emberek életéből hiányzik az egység. Az egység teremti meg a gondolkodásban a tudást, a szervezetben az egészséget, az életben a boldogságot. Az egység hiánya okozza a tévedést, a háborút, a békétlenséget.

Az öntudatlan teremtmények megvalósítják az egységet „coeli enarrant gloriam Dei et opera manuum eius ammutiat firmamentum“, azért van harmónia a nagy természetben. Az embernek, mint értelmes és szabadakaratú lénynek, tudatosan kell meghódolnia Teremtője előtt, tudatosan kell életét az Ő szándéka szerint berendezni, mert különben diszharmónia lesz az élete.

2. *Legnagyobb az egység hiány, a diszharmónia a házasságban.*

Talán sehol sem oly kiáltó a diszharmónia, mint a családi életben, mert itt tér el legjobban az ember a Teremtő szándékától. Az ember boldogtalanságának gyászdalában a családi élet válsága a legelszomorítóbb hang. Ugy érezzük, mintha a keresztyén értelemben vett családi élet összetört volna. A pápai körlevél megállapítása szerint, a házasságot emberi találmánynak mondják, melynek törvényt az emberi tetszés és a mindennapi viszonyok szabnak. A családi fészkek nem áll azon az erkölcsi magaslaton, ahová az isteni Gondviselés tervezte. Kezdi elveszíteni imponáló fenségét, melyet köréje vont a megközelíthetetlenség és szentség. Nem „szentföld“ többé, melybe bejutni annyi, mint elfoglalni az „ígéret földjét“. Példa: „Egy fiatal asszonynak házat ajánl egy ügynök megvételre. Az ügynök lelkesen

eseteli a családi ház boldogító előnyeit. — Ej, mire kellene nekünk a ház, — válaszol a modern menyecske. — Én magam klinikán születtem, gyermekmenhelyen nevelődtem, intézetben tanultam, vőlegényemet egy autókiránduláson ismertem meg. Most bútorozott szobában lakunk, vendéglőben étkezünk. Délután kávéházba, vagy kirándulásra megyünk, este táncolunk vagy moziban vagyunk. Ha az ember megbetegszik, bemegy a szanatóriumba. Ha majd meghalunk, eltemet egy temetkezési vállalat.“ (Schönere Zukunft, 1929. sz.) — Csak a szemétdombon (baromfiak) és a pocsolyában nincs családi élet (békák).

3. *A diszharmónia okai.*

Külső okok: Elismerem, a családi élet válságának oka a *nagy szegénység*, a *munkanélküliség* is. A létért való küzdelem annyira igénybe veszi sok helyen a családtagokat, hogy nincs lehetőségük a családi élet melegségét ápolni. De gond és aggodalom mindig volt, a családfenntartás mindenkor nehéz feladat volt és marad. Csupán külső okokból nem lehet megmagyarázni azt a tényt, hogy a házassági elválások száma az utóbbi 10 évben négyszeresre emelkedett. Szinte már félve érdeklődünk rég nem látott ismerősünk felesége után. Könnyen jön a válasz: „hát nem tetszik tudni, már két hónapja elváltunk“. „Igaz, — kérdezik valakitől, — hogy feleséged férjhez ment?“ „Nem tudom. Meglehet, ő szokott férjhez menni.“

Belső okok: A lelketlen *önzés* annyira hatalmába kerítette az embereket, hogy nem tudnak beleilleszkedni a családi élet csodás, harmónikus világába. Az „én“-nek nincs érzéke az iránt, hogy a „te“ a családban nem rabszolga, hanem élettárs. Mind-egyik családtag megy a maga kedvtelése, szeszélye után, amely nem egyszer sok pénzbe kerül.

Takarékosság, egyszerűség, igénytelenség ellenségei lettek a mai embernek. A túlméretezett igények robbanó anyaggal telítik a családi légkört. Az asszony állandóan követel — a férfi tartozik. E két rovat között nincs meg az egyenleg s kitör a családi háború.

A *pajtásházasságok*, a *hétvégi házasságok*, a *gyermekgyilkosságok* mutatják az *erkölcsi süllyedésnek* azt a fokát, amely miatt még a pogányok is szégyelnék magukat.

A *vasárnap* nem az Ur napja, a család napja, hanem a sport, kirándulás napjává lett. Mindenki siet hazulról, az otthon üres marad.

A családi életben mutatkozó betegségek láttára önként felvetődik a kérdés, hol marad így a családi élet áldása és boldogsága? Nem marad-e így az egész emberiség „otthon” nélkül? Van-e egyáltalán orvosság a család betegségének gyógyítására? Igen, van. Állítsuk vissza Krisztus trónját a családi élet szentélyébe. Óvjuk meg a család hármasságát, melyet Isten jelölt meg számára: a gyermeket, a hitvesi hűséget és a szentségi elemet. Így meglesz a családi életben az *egység*, melynek következménye a földi és örök boldogság.

III. beszéd: A család megmentése.

Amidőn tegnap a család betegségéről beszéltem, olyan sebeket említettem, olyan sebek vonultak el lelki szemeink előtt, melyeknek láttára sokat azt mondhatnánk: „Ja, ha ez így van, akkor nem érdemes családot alapítani.” Lehet-e egyáltalán azokon segíteni, akiknél e betegségek jelei mutatkoznak? Van-e gyógyulás a család számára?

1. Van gyógyulás.

Mindenki meggyógyulhat, megtalálhatja békéjét és boldogságát, csak vissza kell térni az életnek és boldogságnak forrásához. A gyógyulást annál kell keresni, akinek elhagyása okozta a betegséget. Mert rajtunk is beteljesedtek Jeremiás próféta szavai: „két bűne van az én népemnek: elhagytak engem, az élővizek forrását és olyan kutakhoz jártak, melyek nem tudják a vizet megtartani”. (Jer. 2. 13.)

Valóban, sokan elhagyták az élet ősforrását, a mennyei Atyát, minden jónak Adóját és bálványokhoz fordultak. Az önzés, az élvezetvágy, testünknek rossz hajlamai, az mind bálvány, melyeket le kell döntenünk. Vajjon a mi népünknek most már min-

dig a család romjain kell élnie? Nincs visszatérés a családi élet boldog Paradicsomába? Van visszatérés, van gyógyulás.

2. *A gyógyulás feltétele a szociális nyomor enyhítése.*

a) Az első feltétel az volna, hogy biztosítsuk a családoknak az „otthont“, teremtsünk számukra emberhez méltó életet. XI. Pius pápa a „Casti connubii“ kezdetű körlevelében egyenesen megköveteli, hogy a családok anyagi nehézségein segíteni a társadalomnak kötelessége, elsősorban igazságos munkabérek által. Ezáltal megnyhítjük lelküket, megédesítjük keserűségüket. Az irgalmas szamaritánus példája.

b) *A válás megnehezítése.* A Hercegprimás úr ismert indítványának propagálása.

c) *Vissza Krisztushoz.* A mi korszakunknak szólnak az Apostol szavai „fundamentum nemo potest povere... (I. Kor. 3. 11.)

Példa. Egy vak koldusnak volt egy vezetője. Ez vezetgette tiszta szeretetből, segítette, vigasztalta. Adott a kezébe egy jó erős botot, csinált neki tarisznyát, mely tele volt élelmiszerekkel. Így a vak koldus minden nyomorúsága mellett is jó napokat látott. De idővel örült gondolata támadt. Minek nekem vezető? Nem vagyok már gyermek. Elkergette barátját. Minek nekem bot? Nyűgne? Eldobta. A vezető fölszedte, vitte utána. Végül eldobta a tarisznyát is, mert húzta a vállát. A vezető ezt is vitte utána. A vak koldus vad kéjérettel szívtá a szabadság, a liberalizmus levegőjét. „Milyen balga voltam én, hogy ilyen terheket engedtem magamra rakni. Vezető, bot, tarisznya! Nevetséges, elavult dolgok. Mennyire más most az önérzetem. Magam baladok, minden segítség nélkül. Egyszer csak megéhezett. Csak jönne valaki, akitől alamizsnát kérhetnék, mert éhes vagyok.“ A vezető meghallotta, megkínálta étellel. A vak koldus megismerte a vezető hangját: „Te nem kellesz! Mindenki, csak te nem. Te szabadságomtól akarsz megfosztani.“ Indulatosan meggyorsította lépteit, megbotlott és beleesett egy pocsolyába. A vezető fel akarta segíteni, de a vak tiltakozott: „mindenki! csak te nem!“ S a vak

koldus a maga erejéből akart lábra állni. De hasztalan volt minden erőlködése, ismét visszabukott. Miután senki sem jött segítségére, kénytelen volt kétségbeesve fölkiáltani: „Vezetőm, barátom, segíts . . .“ Nem is kellett neki többet mondani. A vezető ott termett, talpra állította, visszaadta botját, tarisznyáját s a legnagyobb gonddal, szeretettel vezette, hogy el ne essék.

Az emberiséget megvakította a bűn. Jézus már egyszer kiemelte a családot a pocsolyából, méltatlan helyzetéből. Ma is egyedül neki van hatalma erre. A család krízise nem mai, vagy tegnapi. Régóta dolgozik az a szellem, mely a családokat az örvény szélére juttatta. Valljuk meg nyíltan! Hosszú évek óta, a liberalizmus szellemének hatása alatt sorvad a család keresztény szelleme. Külsőleg még talán kereszténynek látszik, de belül rothadt. Az ima szava elnémult. Az új pogányság kiszorította a hitet. 6—7 éves gyermek tud beszélni sporteredményeiről, de a Miatyánkot nem tudja.

Az Üdvözítő rámutatott a család fundamentumára, mikor az okos és oktalan ember házépítéséről beszélt (Máté 7., 24., 25.; 7., 26. 27.).

Mi az a homok, amelyre az oktalan ember épít? A világ elve, mely a családot csak „világi dolognak“ tartja; amely nem ismeri el a házasság szentségét és a családot húsról és vérről, az emberi szenvedélyek futóhomokjára építi.

A szikla: Krisztus, rajta kell a keresztény családnak fölépülnie. Tőle kapja erősségét, méltóságát. Tőle kapják a család tagjai az erőt az élet terheinek elviseléséhez. Ő a világosság forrása, mely világít a szenvedés sötét órájában, melyből minden családnak, bőven kijut. Az ő Szentséges Szívének ajánljuk fel magunkat és családjunkat,

I. Állapotbeli oktatás (férfiaknak).

A család papja: az apa.

A gyermeki lélek hasonlít egy kristálytisztá tóhoz, mely az erdő mélyén van elrejtve. Ebben a kedves tavacskában visszatükröződik az egész kör-

nyezet, de különösen a hozzá legközelebb álló két fatörzsről néz fel folytonosan a kis tengerszem, melynek tövéből fakadt. — A gyermeki tiszta lélekben is visszatükröződik az egész környezet, de leginkább arra a két legkedvesebb törzsről tekint, akikről Isten után eredetét vette. E két törzs: az apa és az anya.

Hozzátok szólok most, édes apák, keresztény katolikus férfiak. Azt szeretném veletek megbeszélni, mi a férfiak szerepe a család megmentésében.

1. *A szülők is okai a család pogány szellemének.*

Mindnyájan tapasztaljuk, hogy az utóbbi évtizedek a vallásos életet mennyire elsekélyesítették. Mindez nem következett volna be, ha legalább a családok megőrizték volna az ősi keresztény katolikus hagyományokat. A szülők voltak azok, akik Istentől rendelt hivatásukat és kötelességüket nem teljesítették, nem nevelték gyermekeiket vallásos szellemben. A liberális állam a családi nevelés rovására az iskolai nevelés fontosságát hangoztatta, tehát a gyermek nevelését egészen ráhagyták az iskolára. Az iskolai nevelés a családi nevelést sohasem pótolhatja. A sok szervezkedés, egyesület aláásta a családok, az egyházközségek természetes közösségét.

2. *A férfi a család papja.*

A férfi szerepe ma a család vallásos életének emelésében különösen fontos. A keresztény felfogás nagyon szép címmel tüntette ki a férfit, mikor a család papjának nevezi.

3. *A család papja legyen: „Homo Dei”.*

Szent Pál apostol leveleiben gyönyörűen megrajzolja a papi életideált, mikor a papot „Homo Dei”-nek és „sapiens architectus”-nak mondja. Átvitt értelemben ugyanez legyen a férfi a családban.

Nem tudom, nem hibázunk-e mi igen, amikor túlságosan sokat dolgozunk a tetőn (politika, egyesület, közélet), de keveset, az alapon (a család). Keveset dolgozunk azon, hogy a férfi igazán „Homo Dei” legyen. Kiszámíthatatlan az ilyen férfi hatása nemcsak a családra, de az egész társadalomra.

Példa. A „Manréza“ értesítőben olvastam azoknak az uraknak a nyilatkozatát, akik háromnapos lelki magányban megtalálták az Istent. Az egyik — egy képviselő — így ír: „Az élet forgószínpadán való örökös szédülés után itt az „örök szikla“ biztonságát érezzük talpunk alatt . . . A szent Isten-közelség ihlete vonz a magasságok felé. Mintha az Üdvözítő keneteinek illatát érezném a tabernákulumból. Valahogyan az az érzésem, hogy soha magasabbra nem repült a lelkem a hit szárnyán és soha boldogabb nem voltam, mint ezekben a napokban.“ A felesége meg ezt írta: „Férjem derűsen jött haza, elégedetten jegyezte meg, nem sajnálom az időt, jól esett. Nem beszélt róla többet, egészen megváltozott nálunk minden. Egyszer csak azt vettem észre, hogy gyermekeink fényképe közé egy feszület is került. Férjem tette oda.“

Nemcsak a közélet legerősebb férfiai, vezető egyéniségei lesznek az ilyen „Homo Dei“-ből, hanem az Actio Cath. is csak ilyenekre számíthat célkitűzésének, a család megmentésének megvalósításában. Az ilyenek apostolok lesznek. Nemcsak buzgók, de okosak is.

4. A család papja legyen: „sapiens architectus“.

Szent Pál azt írja a korintusiakhoz írt levelében: „ut sapiens architectus fundamentum posui“. Bölcsesége meglátszott abból, hogy ki tudta választani működése területét. Egy sátorcsináló családnál lakott. Az ismerősök, a család barátai révén terjedt az evangélium kovásza.

Mindenki saját kicsi körében kezdje meg a család megmentését *jó példaadással*. A közmondás szerint a gyermekek többet tanulnak szemükkal, mint fülükkal.

Rossz példaadás: Egy kis gyermek sohasem látta apját imádkozni. A kisfiú azt kérdezte apjától: „édesapám, mikor leszek én akkora, mint maga, hogy nekem se kelljen imádkozni?“

De a jó példán kívül kell, hogy az apa *beszélgesse gyermekeivel* az élet legfontosabb kérdéseiről. A jó apának böles, okos embernek kell lenni.

Különösen kamaszkorbeli fiával legyen szíves, barátságos, türelmes, hogy ezek ne lássanak apjukban ellenséget, a családban börtönt, melyből menekülni szeretne. Az ünnepeket üljék meg ünnepiesen. Erkölcseileg kifogástalan szórakozóhelyre járni nem áll ellentétben a keresztény családi élettel.

A család azonban nem öncél. A vallásos férfinak a bölcsesség azt tanácsolja, hogy ne maradjon a család jó szelleme négy fal között. Minden férfinak meg kell találni az összeköttetést azok között a kötelességek között, melyek reá, mint apára, mint egyházának gyermekére, mint állampolgárra várnak. Komoly felfogásának terjesztésére a baráti kört, a „fehér asztalt“ is fel tudja használni. Az ú. n. „söröző katolikusokra“ nem kell követ dobni.

Az egyes ember szerencséje és felemelkedése éppen úgy, mint az egész népé, mindig a család eleven alapjából indul ki. A családot keresztény szellemben felépíteni és vezetni a férfinak legnagyobb feladata. Ezt a feladatot csak úgy teljesítheti, ha mint a család papja, igazán „Homo Dei“ és „sapiens architectus“ lesz.

II. Állapotbeli oktatás (nőknek).

A család szíve: az anya.

A keresztény felfogás a férfit igen szép címmel tüntette ki, mikor őt a család papjának nevezi. Az anyák számára is van ilyen kitüntető elnevezés. Őket a „család szívének“ mondja. Így nevezi őket XI. Pius pápa is a család védelmére kiadott köriratában.

1. Ezt a „szívet“ védelmezni kell.

A családnak szüksége van erre a „szívre“, mert amint a szervezet nem élhet szív nélkül, úgy a család sem anya nélkül. Szomorú dolog, hogy annyira jutottunk, hogy még ezt is követelni kell. Hiszen ismeretes, hogy Oroszországban büntetés terhe alatt tiltották el az „édesanya“ szót. Olyan felfogás indult hódító útjára, hogy asszonynak nincs más hivatása, minthogy megszüljön a gyermeket, a nevelését majd átveszi az állam.

2. Támadás a „család szíve ellen“.

Ennyire mi még nem jutottunk, de nálunk is sok támadás érte a család szívét: az anyát és az anyán keresztül a családot.

Az első támadás a gazdasági rend részéről történt, amikor a házonkívüli munkát végző asszony 8—10 órát kénytelen távol lenni családjától. Amikor a munkásnő vagy hivatalnoknő üzeméből vagy hivatalából hazatér, már nincs annyi idegereje, hogy a család gondjaival is törődjék. Így lassankint kivész belőle a családi érzés és az „otthon“ nem gyakorol rá többé varázst. Még károsabb az anya családonkívüli munkájának hatása a gyermekek erkölcsi életére. A kisgyermeket kénytelen másra bízni, az iskolásgyermek, mikor véget ér a tanítás, az utcán csavarog, mert haza nem mehet.

A második támadás: a modern nő felfogása a nőről és a házasságról. „Ők nem a házaselet bizalmas örömeire vannak teremtvé. Azért vannak, hogy másokban érzéseket keltsenek. A házasságot ugródeszkának tekintik, melyről bátran beleugorhatnak a rosszba. A férjjel csak annyit kell törődni, hogy méltó keretet szolgáltatson szépségüknek, mert az ő hivatásuk csillogni, uralkodni. Uralkodóhoz hasonlítanak, akinek minden tetszésnyilvánítás jó, bárkiné a szája kiáltja is azt.“

Adjuk vissza az anyát a családnak, változzék meg a nő felfogása önmagáról, legyen a „család szíve“, megszűnik a család válsága.

3. Mi a szív feladata?

Az emberi testben egyik szerv sem dolgozik, annyit, mint a szív. Ha nem dolgozik bekövetkezik a halál. A jó anya, mint a család szíve, a munka mártírja. Munka nélkül nem tud élni. Az unatkozó feleség sohasem boldog. „Egy tanítónő kikérdezte tanítványait, mit csinál édesanyjuk. A feleletek nagyon különbözőek voltak. Az egyik édesanyja varr, a másiké iskolában tanít, a harmadik főz, takarít stb. végül feláll egy kisleány és gyermeki őszinteséggel feleli: „az én mamám sokat fekszik a díványon és regényeket olvas“. Mennyi munkát ad a gyermekek

lelki-testi nevelése. Itt kell igazán verni a család szívének, az ő munkáját semmiféle nevelő nem pótolhatja. Példa az anya vallásos nevelésének eredményére: „Egy püspök bérmakörúton volt s egy földbirtokos családnál szállt meg éjszakára. Vacsora után a család kisleánya elálmosodott s kérte édesanyja áldását, hogy azután lefeküdhessen. Az anya a gyermeket a püspökhöz utasította, aki kereszttel jelölte meg a gyermek homlokát. A gyermek csak nem akart aludni menni. Anyját kérte: „Áldj meg engem Te anyukám, mert az nem volt az igazi“. Csak az anyai áldás után tért nyugovóra.“ (Tóth Tihamér: Krisztus királysága.)

A szív *melegséget áraszt* a test minden részébe. Az édesanya a családi élet melegségének forrása. Példa: Egyik napilap körkérdést bocsátott közzé ezzel a címmel: miért boldogtalan sok családi élet? Sok felelet érkezett. Egyik: „mert az asszony a családban három személy: anya, feleség, nő. Mint anya tiszteletet, mint feleség szeretetet, mint nő hódolatot kíván. Mivel a férjek mindenkinek inkább megadják a hódolatot, mint feleségeiknek, azért boldogtalan sok házasság“. Valaki erre azt felelte: „sívár anyai szív az, mely hódolatot vár és ez kielégíti. Az igazi anyai szív vár ugyan szeretetet, de sokkal többet ad. Olyan az ő szeretete, mint a tűzláng, minél jobban megoszlik, annál jobban gyarapszik.“ — Az anyai szeretet tüztől nem egyszer melegedett már fel újra a kihűlni készülő férfi szív. „Sajgó szívvel, de mosolyogva és szívesen végeztem kötelességemet — írja egy fiatal asszony, akinek az urát már-már elsodorta a bűn — és az uram újra az enyém.

Boldoggá lenni és boldoggá tenni másokat, ez az emberi élet nagy hivatása, melyben a család „szívének“ van főszerepe. Természettől fogva hajlandó a férj megtenni felesége kívánságát. Ha a feleségnek egy kis ügyessége, tapintata van, könnyen sikerül férjét rábírní arra, ami a családnak boldogítására szolgál. Milyen boldog az a férfi, kinek oldala mellett olyan jámbor, buzgó asszony van, aki férje vallásos életére is befolyással van. Ki tudná megszámlálni azt a sok-sok imát, amely a jó feleség lelkéből fakad, különösen akkor, ha férje hite hajótörést

szenvedett. Ki tudná megszámlálni azokat a könynyeket, melyeket buzgó asszonyok sírnak el, hogy eltévedt, esetleg iszákos, kártyás férjét újra a jó útra térítse.

Boldoggá tenni a gyermekeket. Azt a köteleket, mely anya és gyermek szívét összefűzi, az élet sohasem tudja egészen megsemmisíteni. Az anya hatása kíséri az embert egész életén keresztül, idősebb korban is mindig szívesen gondolnak „szegény jó édesanyánk“ szavára. Hiszen ő nem csak bölcsőnk fölött virrasztott, hanem az első imádságára is ő tanított, figyelmeztetett a jóra, óvott a rossztól, az ő lelke őrangyalként őrködött fölöttünk. És ha ő már kiinn nyugszik a temetőben, évről-évre kijárnak sírjához a hálás gyermekei, könnyes szemmel térdelnek le s visszaemlékeznek arra a drága szívre, amely mindig érettük dobogott, érettük emésztődött a szeretet tüzeiben.

Ma a női világ is válságban van, vagy Krisztus lesz a Királya vagy Beliál. Azért minden nő biztosítson szívében Krisztusnak, a Királynak disz helyet, uralmának győzelmet, gondolata, szava és cselekedete fölött.

III. Allapotbeli oktatás (falusi legényeknek).

Előkészület a házasságra.

1. *Isten terve.*

A Szentírásnak első fejezete az emberiség aranybullája. Ott van elmondva az ember teremtése, az emberi nem terjesztése, a házasság megalapítása által. Az első házasság a paradicsomban. A vőlegény: Ádám; a menyasszony: Éva; tanuk: az angyalok; az eskető pap: maga az Isten. A nászindulót maga a Szentlélektől ihletett férfi énekli: „a férj elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik s ketten egy test lesznek“. A házasság megalapításával az volt a Teremtő célja, hogy az ő teremtményének munkájának egy részét a szülők vegyék át s azt a rést, melyet a halál üt az emberek között, új emberivadékok létrehozásával pótolják. Mily fenséges az Isten terve, hogy nem külön akarta teremteni az embereket, mint Ádámot és Évát. Milyen

sívár lenne így a világ. Nem volna apánk, anyánk, testvérünk, rokonunk. Mindenki egyedül állna a világon. Nem tudnánk senkivel megosztani örömlünket, fájdalmainkat, mert nem szeretnénk egymást.

2. *Elő kell készülnünk Isten tervének megvalósítására. Hogyan?*

a) *Az önzetlenség erényének gyakorlása által.* A fiatalember tele van önzéssel, mindig csak a maga hasznát keresi. Másokért nem tud áldozatot hozni. Aki nem tud magától egy cigarettát megtagadni, aki nem tud szüleihez alkalmazkodni, aki tapintatlanul durva testvéreihez, társaihoz, hogyan tud majd a házasságban gyermekei kedvéért nagyobb kedvtelésről lemondani; hogy tudja felesége hibáit elviselni; nem tudja benne az egyenrangú segítőbársat megbecsülni.

b) *vallásos élet által.* A vallásosság ad emelkedettséget a léleknek. Enélkül földies, anyagiás gondolkodású lesz.

Példa. Egy tiszavidéki fiúnak az apja belefutott a Tiszába. Mikor édesanyjának a hírt megvitték, majd meghalt bánatában. A 18 éves fiú, mikor értesült apja haláláról, nem a nagy veszteségre gondolt, hanem azt mondta: „ejnye az új bicskám meg a zsebemben volt.”

A vallásosságot ápolja a vasár- és ünnepnap szentmisehallgatás, melyet a templomban és nem a templomom kívül, rossz pajtások között hallgat végig. A gyakrani szentgyónás és áldozás, melyet nem csak szülői parancsra végez, hanem önként, mert szükségét érzi. A reggeli és estéli imádság elvégzése. Enélkül olyan lesz a lelke, mint a kiszáradt föld, nem alkalmas szántásra, vetésre. Vallásosság gyakorlása nélkül, hogyan tud majd megfelelni szülői kötelességnek? Példa: A rákok boldogtalanoknak kezdtek magukat érezni, hogy minden áldat előre megy, csak ők mennek hátrafelé. Elhatározták, hogy ha már ők ilyen szerencsétlenek, legalább fiaikat másképp neveltetik. Azok ne legyenek olyan boldogtalanok, mint ők. A kis rákokat odaadták a halakhoz nevelésbe. A halak szeretettel fogadták őket, a kis rákok kezdtek a halak példájára előre-

menni. S igen boldogok voltak. De mikor visszakérültek az öreg rákokhoz, elfelejtették, mit tanultak a halaktól s megint csak hátrafelé kezdtek mozogni. Mérgesen rárivalt az egyikre a rákapó: „hát ezt tanultátok a halaktól?“. Mire a fiatal rák: — „Ezt nem a halaktól tanultuk, hanem a mi öregeinktől, szüleinktől tanultuk.“

c) *A tisztaság erényének megőrzése által.* A vágyak, ábrándok, ösztönök minden fejlődő fiúban felébrednek. Az a nemi ösztön, melyet magatokban éreztek, szent, mert hiszen az Isten teremő erejében való részesedés. Az legyen szent kötelességed, hogy ezeket az ösztönöket semmiféle rossz olvasmánnyal, beszéddel, cselekedettel még jobban ne izgasd, hanem a küzdelemre meríts erőt az Isten terve szerint egykor reád váró szent feladat tudatából. Kinek milyen az ifjúsága, olyan lesz a házassága. Nem az az erős, aki másokat le tud győzni, hanem az, aki önmagát győzi le. A tisztátalan életű nemcsak lelkének, hanem saját jövő boldogságának is gyilkosa.

d) *Önképzés által.* Értelem és akarat művelése. Ne gondoljátok, hogy a 6 elemi elvégzésével mindent megtanultatok. Vallásos és tanulságos könyvek olvasása által fejlődik lelketek. Szabad időtöket inkább ilyenekkel töltsétek, mint rossz barátok társaságában. Ismeretek, tudás megszerzése által a boldog családi élet egyik alapját, az anyagi jólétet is megszerezhetitek. Akarat művelésének eszköze az önfegyelmzés.

e) *Okos ismerkedés által.* Élettársad kiválasztásánál ne csak a szíveddel, hanem az eszeddel is gondolkozzál. Olyan leánnyal ismerkedjél, aki őszintén vallásos, aki szüleit megbecsüli. Ha egy leány szüleit nem becsüli, téged, mint leendő férjet sem fog megbecsülni. Legyen erényes jellem, értelmes, szerény és igénytelen, szorgalmas, háztartáshoz értő. ne legyen nagy korkülönbség köztetek, katolikus vallású, egészséges s ne legyen közeli rokon (vérrokon).

Egyszer egy ifjú járult Jézushoz ezekkel a szavakkal: „jó Mester, mit cselekedjem, hogy az örök üdvösséget elnyerhessem?“ Jézus a parancsolatok megtartására figyelmeztette. Ezt mint — megtartot-

tam — felelé az ifjú. — Kedves fiúk! járuljatok ti is lelketek Mesteréhez, Királyához s kérdezzétek tőle: Mesterünk, Királyunk! mit cselekedhetnének, hogy a te uralmadat, a te királyságodat előre segítsük itt a földön? És ha azt halljátok tőle: „éljétek le fiatal-ságtokat erkölcsösen, vallásosan, hogy Teremtőtök tervében, az emberiség elterjesztésében, az ő akarata szerinti munkatársak lehessetek“, mondjátok neki az evangéliumi ifjúval: „Mesterünk, Királyunk, bármire tanítasz, bármit parancsolsz, mi követünk Téged.“ Amen.

IV. Állapotbeli oktatás (leányoknak).

Leányok hivatása.

A régi világban, mikor veszély fenyegette a hazát, körülhordozták az országban a véres kardot s a nemzetnek minden fegyverhordó tagja sietett a zászló alá.

Most is hare van, küzdelem van. Nem ágyúdör-gés és puskaropogás között vívják ezt a harcot. Ez a hare a lelkek harca a hitért, az oltárokért, a családi tűzhelyekért. Ebben a harcban kell, hogy ti is részt-vegyetek. A ti feladatotok, egy új honalapítás mun-kája, mert a történelem azt bizonyítja, hogy amilyen a nő, olyan az élet. A gyermek az édesanya, a férfi a felesége felfogását szívja magába. A családi élet melegségét is a női szív melegségétől kapja. Semmi sem tudja a férfiakat jobban alakítani, mint az igazi, nemes szeretettől vezetett női lélek. A ti hiva-tástok, hogy minél több új „otthont“ alapítsatok, melyekben az élet küzdelmeitől ide-oda dobált fér-fiak megnyugodjanak.

1. *„Ideál kell, hogy hivatástoknak meg tudjatok felelni.*

A modern nőnek legnagyobb baja, hogy nem sz. Mária, hanem Éva felé igazodik. Pedig az Úr Szűz Mária által emelte ki a nőt abból a megalázó helyzetéből, melybe a pogányoknál jutott.

2. *Tudnod kell, hogy „valaki vár téged.“*

a) *Vár a jövődő férjed, aki nem szépen kiöltö-zött (esetleg kifestett) babát akar benned elvenni,*

hanem élettársat, segítő társat, akivel a megosztott öröm dupla öröm, a megosztott fájdalom fél fájdalom lesz. Már kisleány korodban is szívesen nézted az esküvőket. Akkor legjobban érdekelt a szép menyasszony csokra, fátyola, koszorúja, fehér sclyem ruhája. Ahogy nőttél, érdeklődésed is növekedett, ha hasonló alkalmaknál jelen lehettél. Ekkor már nemcsak a menyasszonyt, a vőlegényt is észrevetted. Szeretném, ha komolyan gondolkodnál azon, hogy a vőlegény nemcsak azt várja, hogy a ruhád az esküvői oltárnál legyen fehér, hanem azt is, hogy *hőfehér lelket is hozz magaddal a családi életbe*. Azt várja férjed, hogy olyan élettársat kapjon benned, akiben nem csalódott akkor sem, mikor az esküvő után igazi arccát megmutattad. Nemcsak tiszta-lelkű, hanem okos, takarékos, dolgos életpárt is vár benned.

b) Vár rád a *gyermek*. Nem készülsz tanítónőnek, mégis az lesz a hivatásod, hogy gyermekeket nevelj. Minden jövőendő anyának a szobájában azt a képet szeretném látni, mely Jézust ábrázolja a gyermekek között. Ez lesz a te hivatásod is: A gyermekeket Jézushoz vezetni. Ma nagyon sokat beszélünk az ország szanálásáról. Az volna az igazi szanálás, ha minden nő komolyan akarná gyermekét Jézushoz vezetni. A vallásos, komoly anyának gyermekeiből lesznek a jövő jogászai, orvosai, papjai. S ha már a kisgyermekeket Jézushoz kezdik vezetni, ahhoz vezetik, akitől minden jog származik égen és földön; aki azt mondotta: „jőjjetek hozzám mindnyájan“..., mert ő a legjobb orvos: aki magát „jó pásztornak“ mondotta s aki életét adta juhaiért. Ő legfőbb pap. Jézushoz csak egy út vezet, a katolikus vallás útja. Egymást keresztező úton nem lehet (vegyes házasság) hozzá jutni.

A mai kor vallási fellendülésében igen nagy érdemük van a jó ker. kat. anyáknak. Sajnos, ezekről a nagyságokról sokszor megfeledkeznek s inkább beszélnek a szépségkirálynőkről, a sport és táncok nagyságairól. Pedig az igazi nagyságok azok a ker. anyák, akik csendes családi otthonukban végzik senkitől észre nem vett munkájukat, akik éjszakákat töltenek gyermekeik betegágyánál; akik a leckét is

kikérdezik, de arra is van gondjuk, elvégzik-e valóságos kötelességeiket. Oh de érzik a gyermekek az ilyen anya hiányát. Példa: Az egyik osztályban arról beszéltem, mi a gyermeknek az édesanyja. Könnyes szemmel azt mondja az egyik fiú: „Kérem, Tisztelendő bácsi, engem már nem szeret anyukám.“ Azt gondoltam, talán már meghalt az édesanyja, vigasztalni próbáltam: dehogyan nem szeret, ő a mennyországban is gondol rád. — „Nem halt meg az én anyukám, csak itthagyt bennünket, — ha szeretne, akkor visszajönne“. — Áldozatos lélek nélkül nem bírja az anya a családi élettel járó gondokat és megszökik előlük. Hogy ez veled meg ne történjék, gondold meg, hogy

c) Vár rád az *Isten*. A németeknek van egy közmondásuk, mellyel a vallástalan nőt jellemzik: „Bild ohne Gnad.“ Valóban, talán „szép“ kép, gondolat, tartalom nélkül. Mi az ilyen leánynak a törekvése, vágyainak netovábbja: csillogni, vig társaság középontja akar lenni. Egy ilyen vallástalan lélek ezt írja naplójában: „el akartam érni, hogy egymagam tündököljek a magam körében. Azt akartam, hogy ahol én vagyok, ott senki másnak ne juthasson szerep és siker. Most valami nagy szomorúság, az egyedüllét szorongó, fojtó érzése lepett meg. Megöl az életunalom. Milyen más annak az életfogása, aki beleállítja Isten-szolgálatát életrendjébe. Lisiói kis Teréz írja önéletrajzában: „három éves korom óta sohasem tagadtam meg semmit a jó Istentől“. „Én nem félek semmitől, csak a magam akaratától: én a Tiedet választottam Uram, de azt egészen.“ „Az én önmegtagadásom abban állott, hogy megtörtem akaratomat, elfojtottam egy-egy ellenkezést, apró figyelmességgel halmoztam el környezetemet. Hiszen, ha Isten iránt való szeretetből egy gombostűt emelek fel, megnyerhetek vele egy bűnöst... Istent annyira szeretem, hogy szívesen szerzek neki örömet úgy is, hogy ne is sejtse, hogy én vagyok“. Végredeleete az volt: „mennyei dicsőségemből is le akarok jönni, hogy megszerettessem az emberekkel az örök szeretetet.“

Ez az Isten vár téged mindennap. Azt kívánja tőled, hogy a mindennapi élet keresztjeinek elvise-

lésével, apró áldozataival készülj a családi élet nagy keresztjének elviselésére.

A mai kor lelketlen anyagiasságával, pogány felfogásával szemben merjetek katolikus leányok lenni.

Rövid vázlatok családvédelmi triduumra.

Írta: P. Feisz Angelus O. F. M.

1. A család eszménye.

Bevezetés. Az ádventi szent idő készülődés a legmagasztosabb családi örömnapra: az Isten-ember születésének ünnepére. Boldog volt a szent Család, mert benne minden eszmény megvalósult, mely Istenhez-emberhez méltó. E boldogságban kell részesülnie minden keresztény családnak. Ezt akarja XI. Pius Casti Connubii enciklikája.

Tárgyalás. Boldogtalan az emberiség legnagyobb része, hirdeti a történelem, de okát is adja: mert letért a boldogság útjáról, a tiszta erkölcs útjáról. Így pusztultak el az ókori nemzetek, mert alkotó sejtjei, a családok megromlottak. Romlásukat a túltengő érzékiség okozta: eltérés a házassági és családi életnek isten-rendelte törvényeitől, elveitől. (L. akármelyik világtörténelmet, Móz. I. k. sz. Pál Róm.) Az Isten szeretete, boldogítás-vágya a házasságban is megnyilvánul. Ezzel ad a férfinak segítséget, a nőnek támaszt, a gyermekeknek gondviselőket, az emberiségnek jövőt; minden egyes embernek otthont. Az otthon szeretete belénkoltott tulajdonság, az idegenben élő epesztő honvágya. Az otthont nem a város, a ház, a falak, hanem a család teszi, a szeretet fűti, melegíti.

Befejezés. Szeressük az otthont, a családot, vezessünk, neveljünk rá erre másokat is.

2. A házasság eszménye.

Bevezetés. Az otthon örömei a családtagok számával növekednek, ha szeretet köti össze őket. Ez a szeretet a házastársakat eszményi szövetségben egyesíti.

Tárgyalás. Minden eszmény Istentől származik. A fajfenntartás gondolata a teremtéshez tartozik: a növényekben (virágpor-bibe) kémiai, mechanikai stb. erők működése, állatokban ezeken kívül érzéki ösztönök szereplése, embernél még ezek fölött is érzelmi, értelmi és erkölcsi képességek nyilvánulása. A serdülő korig s azon túl is látható fejlődés, növekedés magával hozza az érzelmi és érzéki élet jelentkezését, de csak az értelmes akarat ad neki célt a házasságban, vagy tartja azt féken a házasságon kívül. A magasbbrendű állatok nemi életének berendezése a lehető legfegyelmettebb, ilyennek kellene lennie az emberinek is, önfékezés által. Az eszes akarat választja ki a házastársat, miután elhatározta magát a házasságkötést, de alkalmazkodnia kell a törvényekhez, melyek nélkül nincs egészséges, tiszta, hű, tartós, megnyugtató szeretet. (L. Casti Conu. 6. o.) „Isten rendelte el, hogy házasságot kössék, Isten szánta nekem ezt a férfit, ill. nőt, kell, hogy öbenne szeressük egymást“ — mily erős forrása a leggyengédebb ragaszkodásnak!

Befejezés. Öröktől-örökre a házassági frigynek indokolása és megpecsételése. „Ami nem örök, az semmi“, az nem lehet szeretet sem, nem lehet alapja házasságnak sem. A polgári házasság kizárja az örök-szót, tehát kizárja a szeretetet is: az érzés és érdek, de nem élet és lélek. Rántsuk le róla a törvényszerűség álarcát, leplét és elővigyorgor a hullá és csontváz réme.

3. A házasság szentség.

Bevezetés. „Szent az Isten“ énekli a magyar nép a templomban. „Szentek legyetek, mert én szent vagyok“, úgymond az Úr. „A szenteknek, kik Rómában, Efezusban stb. vannak“, írja sz. Pál apostol. A szentségnek kell jellemeznie minden emberi intézményt, a házasságot és családot is.

Tárgyalás. A szentség az Istennel egyesült lélek állapota, melyben részesül a test is. A megváltás célja az emberi természet megszentelése, mely megvalósul értelemben a hit, akaratban a remény, szere-

tet, bűnbánat, lényegben a keresztségben, vagy bűnbánatban nyert megszentelő malaszt, testileg is a legm. Olt. által. A szentek felbonthatatlan szövetsége, szerződése is csak szent lehet — szentség, mely Krisztusnak és egyházának viszonyát páronként, egyénenként megsokszorozza. Ezt föláldozni, megtagadni semmiért sem szabad, ezért mindent elszenvedni méltó, indokolt, érdemes. Az emberiség gonosztevői azok, akik bármely okból és módon a házastársak elválását megengedik, sürgetik, előidéznek, mikor azt ígéretük, esküjük tiltja, — akár törvény, akár apósanyós, vagy bármi és bárki más legyen is az. Itt nem a külső együttlakás megszakítása a baj, hanem a lelkek-szívek belső szétszakadása a szerencsétlenség, melyet semmi kedvezménnyel, előnnyel, tudomásulvétellel kipótolni nem lehet. Amint Isten nem változik, az előtte végérvényesen megkötött házassági viszony sem szűnik meg addig, míg a felek élnek; míg halandó emberek. (Casti Conn. 20—28.)

Befejezés. A házasságot soha se válasszuk el a keresztény vallás legfőbb vezérelveitől, melyek benne életet, értéket találnak, gyümölcsöt érlelnek.

4. Az asszonyok kötelességei a családban.

Bevezetés. Mi a nő? Szépség kívülről, jóság belülről. Mi a szépség? A lélek megnyilvánulása az anyagban: az értelem tudása, bölcsesége, világossága, a hit és okosság; az akarat jósága, a szív gyengédsége — a szeretet, a szelídség, a türelem, a béke, az öröm a testben a tiszta, egészséges, virágzó és termékeny testben. Ez megmond mindent, mit tennie kell.

Tárgyalás. Az ártatlan leány szégyenlős, fél saját érzelmeitől, sejti hogy egész élete, lénye, sorsa azoktól függ. Azért pirul, hallgat, suttog, menekül, ha komolyra fordul az udvarlás. De ha kimondta az igent, nincs többé visszafelé; ha egyet szeretett, nem tud többé úgy, mint az elsőt, mást szeretni. Érzni, hogy nem a magáé, férje-uráé, nincs vágya, nincs terve, mely vele ellenkezhetne. Viszont a férje neki mindene: biztonsága, bátorsága, dicsősége, öröme. Egy a céljuk, egy az útjuk. Vallásossága őszinte,

erényessége épületes, tevékenysége örvendetes. Sokat tud tűrni, szenvedni, áldozat az élete, de ha szeret, alig érzi, könnyű minden. Ő az Isten gyümölcsfája, vére, teje, az egyház életmedve, gyermek a dicsősége, üdvösségének záloga, menyországának kulcsa. Amily tanulékony, alázatos, hallgatólag férjével szemben, oly bölcs, oly tekintélyes, oly beszédes gyermekei iránt. Szent ő és szenteket nevel. (C. C. 9—13.) Sz. Anna, sz. Erzsébet, sz. Brigitta, sz. Monika, sz. Vazul szülei és testvérei mind szentek. Sz. Ambrusé, Gergelyé is.

Befejezés. Tanulmányozzuk e példaképeket, figyeljük ez eszményeket és alakítsuk hozzá az életet. Le a hiúságot, önzést, mesterkélt férfiaságot és lássa Isten az eredeti, a természetes, a termékeny és égbé nyúló nőiességet!

5. A férfiak kötelességei a családban.

Bevezetés. „Ha férfi vagy, légy férfi és ne hitvány, puha báb.“ (Berzsenyi.) A férfiuság jellege a határozottság és kemény, edzett erősség. A félénk, ingadozó, tétovázó férfi sorsa a megvetés. Ezt kell kerülnie a házasságban, családban is.

Tárgyalás. A vidám gyermekkort felváltják a tanulás, önképzés, életre készülés komoly iskolaévei. A diploma, a segédkönyv, a kinevezés már életbe állítja, munkát, tetteket vár tőle. Dolgozik és kenyeret keres. De nemcsak magának. Másnak, sőt másoknak is akar élni. Ez a más egy kedvesnek, édesnek, drágának mondott és gondolt tiszta hajadon, kit a Gondviselés szánt virágnak és napnak is egyszerre a férfi mellé. Múlhatik az idő, hervadhat az arc, de az asszony, a jó asszony mindig az marad férje szemében, mi első napon volt, mert a lélek hűsége, a szív igaz szerelme változatlan és örök, időn, anyagon fölül áll. Tisztelet tudás, udvariasság, gondoskodás, védelmezés, őszinteség, közlékenység, bizalom a jó férfi és férj kincsei. Emellett a jövőnek él, gyermekeinek, neve örököseinek, de becsülete, jóhíre örököseinek is. Nem fontos, hogy mind előkelőek, gazdagok, urak legyenek, lényeges, hogy atyjuktól erényt, hősiességet kapjanak. Imádság, oktatás, jó

példa, szoktatás, a jó atya életelvei. Szembeszáll a vak önzéssel és nem cimborái, nem kártya, bor érdeklik, hanem azok, kiket neki kell boldogítani, kiktől neki kell számot adnia. (L. C. C. 17—19.) Példa: Matatias stb.

Befejezés. A férfiak hozták a nőket meggyalázó téves elveket a házasság szentsége és célja ellen, — férfiaknak kell az igazságot és jogot magánéletben, nyilvános szereplésben visszaállítani.

6. A gyermekek kötelességei a családban.

Bevezetés. „Hajlítsd felém fiam füleidet és fogadd be atyád és anyád szavát.“ Így szól a Bölcsesség. A gyermeknek szülei tanulójának, utánzójának kell lennie.

Tárgyalás. A gyermek a testi életet, kenyeret, lakást, ruhát szüleitől kapja, lelki életet, táplálékot, jó szokásokat, égi hazát is általuk kell elfogadnia. Isten eszközei a szülők, azért Isten után őket kell legjobban tisztelnie. Ne csak szüleit lássa bennük, mert ez csak anyagilag, testileg tekintve nem érdem, sőt hiba is lehet, — de tételezze fel róluk, hogy örömmel fogadták, lelkiismeretesen gondozták, sok bajjal nevelték és meg nem hálálható jóakarattal szerették őt. Ha az Isten a házastársaknak gyermeket ad, megbízást, parancsot és kötelességet is róluk és ha ők elfogadták az egyiket, természetesen elvállalták a másikat is. Így a szülők mindig elvárhatják, hogy gyermekeik jóttevőjüket lássák bennük. Önként folyik ebből a tiszteletadás, tanulmányosság, engedelmesség, figyelmesség a szülők iránt akkor, ha valami hibáik volnának, feltéve, hogy tőlük bünt nem kívánnak; akkor is, ha nyomorba esnének, mert azzal nem veszett el joguk, sőt nagyobb, mint volt. Iskolapélda erre: az ifjú Tobiás XIII. Gergely iránt, sz. Ágoston kegyelele anyja iránt.

Befejezés. „Anyák napját“ rendeli el a kormány évenként. Helyesen. De Isten többet rendelt el: anynyi szülők napját, amennyit megér a gyermek az életben és megérni fog remélhetőleg velük együtt az örök boldogságban.

Befejezés: Családfelajánlás.

Jöjjetek szülők az örök szeretethez, jöjjetek gyermekek az isteni Gyermekekhez — egyesüljetekek őbenne és ővele. Legyetek mindannyian Istené, Jézusé. Ajánljátok magatokat az ő szent Szívének.

Mindegyitek előbb a maga részéről tegyen ígéretet és a maga részére kérjen kegyelmet. Atyák, legyetek komolyak, munkások, józanok, gondosak; — anyák, legyetek szelídek, nyájasak, nyugodtak, kedvesek; gyermekek, legyetek tanulékonyak, engedelmesek, tisztelettudók, segíteni készek. Imádkozzátok és küzdjetekek ez eszményekért! Érezzetekek át szüntelen, hogy szívetek ott él benne abban a Szívben, mely szeretettől lángol, jóssággal telve van. Az ő élete legyen a ti életekek példája, az ő kegyelme erősítsen, az ő bírása boldogítson kegyelemben most, di-csőségekben az egész örökkévalóságon át. Amen.

Hatbeszédes családvédelmi triduum.

Írta: Paluscsák Pál O. Pr.

1. beszéd: A házasság szentsége.

Az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszédet, a Szentírás magyarázóí, az Úr Jézusra is alkalmazák. A kifosztott, sebekkel teli félholt, a bűnbe esett emberiség: az olajjal és borral gyógyító irgalmas szamaritánus a Megváltó, a Felkent. Kegyelmet, az olajat, itt hagyta a földön, az ő egyházában a hét szentségekben. Ez a hét szentség a világot megnyitó, meggyógyító eszköze az egyháznak.

A manak nagy betegsége a családi élet lazulása, bomladozása, a házasság intézményének aláásása, ami a jövőndő nemzedék, a társadalom, az állam, nagy veszedeleme. Ki orvosolja? A nagy Orvos, Krisztus Jézus, az ő egyháza által.

Az anyaszentegyház a kinyilatkoztatott igazság fényénél tanít meg a házassági kötelék mivoltára.

I. Mit tanított az Üdvözítő? A farizeusok a kérdéssel fordulnak hozzá: „Szabad-e az embernek fele-

ségét elbocsátani akármi okból? — Az Üdvözítő mit felel? 1. Nem szabad! Miért? Mert Isten akarata tiltja. Ő felbonthatatlannak szerezte a házasságot. Ezen akarátát az első emberpár teremtetésével jelentette ki. — 2. Amit nekik Mózes megengedett, az az isteni törvényt nem másította meg, mert „de kezdetben nem így volt“. Az emberiség elején felbonthatatlan volt a házasság, a későbbi lazulás tehát nem az eredeti állapot, hanem a házasság intézményének elfajulása. Ő, Krisztus, újból helyreállítja eredeti isteni szépségében. — 3. „Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza“. A házasság felbonthatatlansága isteni törvényen alapszik, azt megváltoztatni sem az egyesnek, sem az államnak nincsen joga. Ha megteszi, jogtalanul, Isten rendelése ellen cselekszik. — 4. Nyíltan kijelenti Ő, aki több Mózesnél „mondom nektek: hogy aki elbocsátja feleségét, hacsak nem parázñaság miatt és mást veszen, paráználkodik, és aki az elbocsátottat elveszi, paráználkodik“. (Máté, 19. 3. köv.) A tan szigorúsága megijeszti a tanítványokat is. Azért mondják: „Ha így van dolga az embernek a feleségével, nem hasznos megházasodni“. Ezért, mint Márknál olvassuk (Márk, 10. 10.), a tanítványok ugyanerről, a házasság felbonthatatlanságáról, „a házban“ szűk körben ismét kérdezték Őt. Az Úr mit mond nekik? „Aki elbocsátja feleségét és mást veszen, házasságtöréssel vét ellene. És ha az asszony elhagyja férjét és más-hoz megyen, paráználkodik“.

Hogy Ő milyen hűséget követel a házastársaktól; milyen tökéletes a házasság erkölcsstana, azt Máténál mondja meg. (Máté, 5.27.) „Én pedig mondom nektek, hogy mindaz, aki asszonyra néz, őt megkívánván, már paráználkodott vele szívében“. — Megeshetik a házasságtörés. Mit mond az Üdvözítő? Jánosnál olvassuk (Jan. 8. 1—11.), hogy a farizeusok egy házasságtörésen rajta kapott asszonyt hoztak eléje, akit Mózes törvényei szerint meg kell kövezni. „Te mit mondasz?“ A vádlók eltűnnek és Jézus azt mondja az asszonynak: „Én sem ítélek el téged, menj és többé ne vétkezzél“. Krisztus nem azt mondja — mint sokszor hallani, hogy a házasságtörést nem ítéli el, nem tartja bűnnek, hanem azt, hogy a meg-

köveztetésre nem ítélek el. Hogy bűn a házasságtörés, nyíltan mondja intése: Menj és többé ne vétkezzél!

II. Mit tanít szent Pál? A Korintusiakhoz írt első levelének 7. fejezetében van tanítása. A kérdésre felel, erkölcsileg megengedett jó-e a nővel való viszony. A pogány fajtalanság, meg aztán a tévtanok, amely a házasságot elvetette, adta a kérdést a korintusiak ajkára. Az Apostol minden tekintetben felvilágosítja őket. Minket csak az érdekel, amit a házasságról tanít. Tanítja annak felbonthatatlanságát, mint az Úr (Jézus) parancsát. „Azoknak pedig, kik házasságban vannak, nem én parancsolom, hanem az Úr, hogy a feleség el ne váljék férjétől. Hogy ha elválík, házasság nélkül maradjon, vagy békéljen meg férjével. És a férfiú el ne bocsássa feleségét. A második házasságot illetőleg pedig: „Az asszony kötve van a törvényhez (a házasság kötelékéhez) ameddig a férje él, hogy ha férje meghal, felszabadul: menjen férjhez, akihez akar, csakhogy az Urban (keresztény katolikushoz)“. Ez érvényes a férjre is, mert az Apostol a házasság terén nem ismer kétféle jogot. Ami az asszonyt kötelezi, az köti a férfit is.

Az efezusiakhoz írt levelében (Ef. 5. 22, köv.) a házastársak kölcsönös kötelességeiről szól és a megkeresztelték házasságának megszenteléséről, a természetfölötti rendbe való felemeléséről. A jegyesekért való misében így imádkozik az egyház: „Deus, qui tam excellenti mysterio conjugalem copulam consecrasti, ut Christi et Ecclesiae sacramentum praesignares sub foedere nuptiarum“. Szent Pál, amikor a házasság kötelességeiről beszél, akkor a nőt az anyaszentegyházzal, a férfit Krisztussal, az egyház fejével hasonlítja össze. „Az asszonyok engedelmeskedjenek férjeiknek, mint az Urnak“. „De mint az anyaszentegyház engedelmeskedik Krisztusnak, úgy az asszonyok is férjeiknek mindenben“. — A férfiú feje az asszonynak, mint Krisztus feje az anyaszentegyháznak. Férfiak, szeressétek feleségeket, mint Krisztus is szeretete az anyaszentegyházát“. Így a házasság képe az egységnek, amely Krisztus és egyháza az ő jegyese között van. Krisztus szeretete egyházához, a példája, törvénye a férj szeretetének az

asszonyhoz. Az egyház engedelmessége példája az asszony alávetettségének férje alatt. Krisztus és az egyház elválaszthatatlansága egysége, törvénye a házassági kötelék egységének és felbonthatatlanságának.

III. A természetfölötti hivatása a házasságnak.

Krisztus és egyháza, mint jegyese közötti viszonynak a természetes következménye az, hogy az egyház „anya“, mert Krisztusnak gyermekei, testvérei általa, benne születnek nevelődnek az örök életre. Az egyház „mater“, „anya“, mert Krisztusnak szül természetfölötti kegyelmeivel, tehát Krisztusból, gyermekeket. A keresztény házastársak Krisztusnak tagjai. A házasságban azért egyesülnek, hogy Krisztus egyházának új tagokat adjanak. Ha nem is ők adják azoknak a természetfölötti élet, de mint Krisztus tagjainak, csak az lehet a szándékuk, hogy gyermekeik szintén Krisztus tagjaivá legyenek. Így házasságuk Isten-szolgálat, Krisztus-szolgálat. Házaseletükkel Krisztust szolgálják. Ezért tanítja az egyház, hogy a házassági kötelesség teljesítése „actus religionis“ is; istentisztelet erényének a gyakorlása is.

Ebből megérthetjük, miért szentség és miért van szentségi kegyelemmel összekötve. Az anyaszentegyház Krisztus titokzatos teste. Tagjai a hívők. Ezek az egyházban különféle ténykedésekre, hivatásokra lesznek megszentelve és szentségi jellel megpecsételve. Ilyen a három szentség: a keresztség, a bérálás és a papi rend. A házasság? A házasság az anyaszentegyházban különös állást, hivatást jelent az egyház érdekében, Krisztus szolgálatában. Mert két tagja Krisztus testének abban azt a hivatást vallja, hogy a házasság élet által Krisztus országát gyarapítsa. Testüket, amely az Uré, amely Krisztus tagja, a Szentlélek temploma, Krisztus szolgálatára szentelik a házasságban. Ezért van a házassággal egybekötve a szentségi kegyelem, amelynek segítségével ezt a Krisztus szolgálatot az ő akarata szerint teljesíthetik. Erre vannak egész életükre szentelve. Ha lelkükben nem is nyom kitörülhetetlen szentségi jelt, ezt valamiképpen helyettesíti a felbonthatatlanság, a halálig tartó házassági szent kötelék.

Ime az Üdvözítő, szent Pál és az anyaszentegyház tanítása, a keresztyén házasságról. Tudatában vannak ennek a keresztyének? A házasulandók? A keresztyén atyák, anyák? Felértik méltóságukat, hivatásuk természetfölötti voltát? Ettől függ minden!

Az anyaszentegyház megáldja a házasulandókat. A teljes szent Háromsághoz fordul, mint a papszentelésnél, avagy a szerzetesi beöltözésnél. Hármat kér, mert három a keresztyén házasság java: a gyermek, a hűség, a szentség. — Benedicat vos Deus Pater: Az Atya Isten áldása, hogy sokasodjatok. — Custodat vos Jesus Christus. Őrizzen meg Krisztus Jézus, hogy hűek legyetek egymáshoz. — Illuminet vos S. Sanctus. Világosítson fel a Szentlélek, hogy házasságtok szentségi voltát felértsétek és kötelességeit teljesíthessétek. — A Szentháromság nevében, rendeléséből azért kötöttetek házasságot, hogy a Szentháromságnak új imádó, szerető, Isten gyermekeit ajándékozzatok és felneveljete.

2. beszéd. Az elválás.

Az Üdvözítő szava, hogy amit Isten összekötött, azt ember ne válassa el, irányító a házasság tulajdonságainak meghatározásában. A házasságot a Teremtő Isten rendelte. Az ember szabad a házasságot megválasztásában, de magának a házasságnak természetét és kötelességeit már nem ő határozza meg. Mindaz meg van adva a legfőbb Törvényhozótól.

Isten az emberi nem sokasodását és fennmaradását az emberek által valósítja meg. Ezért alkotta a két nemet, a fajfentartási ösztönt és az egymáshoz való vonzódást. A két nem egyesülése, a Teremtő akarata szerint, nem kéjelgésre, hanem a sokasodásra van rendelve. A fajfentartás pedig az emberek között csakis a házasságban van megengedve, ezt követeli „a debita educatio et promotio proles natae”. (S. Thomas.) A gyermek, akinek Isten teremti a lelkét, az Isten képmása, a családnak közös java, az emberi társadalomnak a tagja, a jövő nemzedék gyökere. Ezen szempontok megkívánják, hogy a fajfentartáshoz nemcsak nő szükséges, hanem „mulier matrimonio determinata”. (Sz. Tamás.) A

fajfentartási ösztönrel, Isten rendelése ellen kétféleképpen vétkezik tehát az ember. 1. „actio, quae habet repugnantiam ad finem venerei actus, in quantum impeditur generatio prolis“. 2. „peccat in proximum (a jövőendő gyermek ellen), in quantum est contra bonum prolis generandae et aducandae“ a házasságon kívül való egyesülés által. (Sz. Tamás.)

A házasság pedig Isten rendelése szerint haláláig tartó együttélés. A szentségi jellegét, hogy természetfölötti kegyelemadó, azt Krisztustól nyerte. Felbonthatlanságát Istentől az első emberpár teremtésénél.

Hogy az elválás a házasság szentségi jellegét tagadja, azt felesleges magyarázni. A „sacramentum“, a házasság harmadik nagy java az elválás által ki van zárva.

Többi következményeinek megítélésében a szempontból kell kiindulni, hogy a házasság nem a férfi vagy a nő magánügye, hanem kettőjük közös java, a gyermekek java és a társadalom java. Az elválás ezt is megsemmisíti. A „proles“ a házasság másik két „java“ nincsen biztosítva, ha a házasság felbontható. Így a házastársak, a gyermekek és a társadalom nagy kárára van.

1. *A nő méltósága és megbecsülése ellen van.* — Eldobják, mikor fiatalságát, erejét már elveszítette. — A férfi mindig talál új nőt, de nem az asszony. — Sokszor anyagilag is tönkre teszik, aztán rajta is túl tesznek. — Egész életét megkeserítik. — Gyermekeit elidegenítik.

2. *A hűség ellen van.* A kísértéseknek, csábításoknak utat nyit. — Házasságtörésre nevel. — Folytonos bizonytalanság a jövő miatt. Mikor hágy el? — Féltékenység forrása. — Az egymás iránt való elnézést, türelmet, jószágot aláássa. — A család jövő biztositását kérdésessé teszi. Gorombaságot, vadságot, összeférhetetlenséget nem fékezi.

3. *A gyermek ellen.* — Óvakodás a gyermektől, hogy a válás könnyebb legyen. — Nevelése bizonytalan. — Lelkét ölik. Atyjától vagy anyjától elrabolják. — A szülői tiszteletet, szeretetet kiölik. — A gyermek lelkét egész életére megmérgezik. — Szent Ágoston szerint szükséges, hogy a házasság-

ban a gyermek: amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur. — E hármát veszélyezteti az elválás.

4. *A szeretet ellen.* A jó férjtől elrabolja a szeretett asszonyt, vagy megfordítva. Rablás. Boldogtalanná az ártatlan, a jó félt! — A gyermektől elrabolja a szülők egyikét. Idegen kezekbe juttatja. — A rokonok között gyűlölséget teremt az elválás miatt.

5. *A társadalom ellen.* A családot szétzülleszt. A jövő nemzedék helyes, igaz nevelését aláássa. A társadalomban ököljogot teremt; a gyöngébbet, a nőt, meg a tehetetlen gyermeket a férfi szenvedélyének adja át. A jövő fiúk, leányok, anyák, férfiak jövőjét, boldogságát veszélyezteti. Az állam alapját, a családot szétzülleszt. Nemzetek erkölcsi fönségét ledönti, vérük tisztaságát megmérgezi.

Nem „kultúra“, nem „haladás“, nem „szabadság“, nem „finomulás“, hanem barbárság, visszaesés, tesi, vér, ösztön rabság, eldurvulás.

3. beszéd. Vissza Krisztushoz!

Az elválás következményeit ismerjük. Az élet megmutatta, hogy pusztítja a házaseletet, a lelkek életét, az állam a nemzetek életét. Így nemzetmentő, nőmentő, gyermekmentő, kulturát és a szebb, jobb jövőt mentő az actio, amely a házasságot régi isteni fönségébe vissza akarja állítani.

Mit tegyünk? A végzetes törvények megmáskosítására törekedjünk. A primás nyíltan megmondta, mit kíván az igaz katolikus felfogás és lelki ismeret.

Előbb másra akarok figyelmeztetni. Hogy ez a mozgalom sikerüljön és a törvények megváltoztatása után, a házasság igazi katolikus legyen, a katolikusoknak kell megújulniuk.

I. Felfogásukban.

a) Hitünk szerint ítélni a házasságról. Isten és Krisztus rendelése előtt meghajolni, az egyház tanítását szívvel elfogadni.

b) A nemi élet természetét, rendeltetését az isteni törvények szerint megítélni, és aszerint élni.

c) A házasság szent hivatását az egyházban, t. i. gyermeknemzés és katolikus nevelés Krisztus országának, megérteni, megbecsülni. A házasság elsőben nem a szenvedélyek levezető helye, ahol az ösztön — mint gondolják — szabad utat nyer, hanem szent, fönséges, Isten szolgálatra rendelés: beállítás.

II. *A kegyelmi élet fejlesztése.* Házaselet kegyelmi élet nélkül céljának nem felel meg. Kötelességeit megvalósítani nem képes, a lemondásokat, áldozatokat meghozni képtelen. A hűség, a keresztény gyermeknevelés, egymás támogatása, nevelése, elviselése stb. kegyelmi élet nélkül lehetetlen. Mit szólunk az olyan házasságról, ahol, vegyük a férfit az esküvő előtt immel-ámmal meggyónik, aztán évtizedeken át gyónás, Oltáriszentség nélkül, Krisztus nélkül él.

III. *Nevelés a családban.* — A jövő férjeit és feleségeit a család neveli. Mit látnak a gyermekek sok családban! Sok volna felsorolni. Aztán nevelik-e őket szelidségre, türelemre, lemondásra, munkára, önzetlenségre, a jövő házaselet mindennapi szükségleteire? A szünők gondossága, nehogy gyermekeik olyanokkal kezdjenek ismeretséget, akikkel katolikus templomban nem esküdhetnek meg: menyinyi bűn terheli az apákat, meg az anyákat, akik a másik fél állapotával, vallásával nem törődnek. Csak az a fő, hogy a leányt valaki elvegye vagy elvigye, a többi mellékes.

A felsoroltak volnának a mi sajátos teendőink. A nyilvános életben?

I. *Kitartó küzdelem a nemi életet, meg a házassági életet megmérgező irodalom, színdarabok és mozik ellen.* Eretnekséget, hitetlenséget nemcsak az hirdet, aki a Szentháromságot, avagy Krisztus istenségtét tagadja. Az erkölcsi élet terén is vannak dogmák, hitigazságok, amelyek tagadása, kigunyolása szintén Istenkáromlás és eretnekség. Ilyen a szabad nemi kérdés, meg a modern házasság, a házasságtörés, elválás hirdetése, dicsőítése.

II. *A törvényhozó testületet minden jogainkban álló eszközökkel és a közvélemény felébresztésével a „polgári házasság”-i törvény módosítására rá-*

kényszeríteni. Hamis az a liberális okoskodás, hogy a törvényhozás útján nem lehet a családi élet bomlását megakadályozni. Ha törvényhozás megindította ezt a bomlást, ép úgy megakadályozhatja azt. Kötelessége önmagával szemben. Ha jogot követelt arra, hogy a házasság kötelékén lazítson, akkor joga, sőt kötelessége a törvény átkos következményeit megakadályozni új törvénnyel jóvá tenni.

Szintén szorgalmaznunk kell olyan rendeleteket, törvényeket, amelyek a családnak az anyagi fenntartását biztosítják, a családalapítást lehetővé teszik.

Amikor a házasság szentségéért küzdünk, nemcsak Isten és Krisztus jogaiért harcolunk, hanem nemzetünk igaz javáért, a nőnem megbecsüléséért, a jövő nemzedék boldogságáért is.

4. beszéd. Oktatás férfiaknak.

Hogy mi a keresztény, szentségi házasság, mi a feladata, azt már tudjuk. Ma a keresztény családfőnek, a család atyának kötelességeiről beszélgesünk. Ezeket a kötelességeket nem magunk gondoltuk ki. A nagy apostolnak, szent Pálnak, intelmeit intézzük hozzájuk.

A férfi kötelességének alapja és meghatározója az állása a családban és ahhoz való viszonya. Ezt szent Pál e szavakban fejezi ki: *mert a férfiú feje az asszonynak, mint Krisztus feje az anyaszentegyháznak* (Ef. 5. 23.). A család hasonló Krisztus egyházához. Krisztus az egyház feje, az egyház az ő jegyese, hogy Krisztusnak lelkileg gyermekeket adjon. A házasságban is a férfiú a fej, az anya valamiképpen az egyház a jegyes, mert ő szüli a gyermekeket, akikből Isten gyermekei, Krisztus tagjai lesznek. Az atyának tehát szent kötelességei vannak, mint a főnek, hisz családfő, feleségével, gyermekeivel szemben, melyek ezek?

a) *„Férfiak! Szeressétek feleségeket, mint Krisztus is szeretette az anyaszentegyházat.* (Ef. 5. 25.). Milyen fönséges tanítás a hitvestársi szeretetről! Legyen hasonló Krisztus isteni, természetfölötti, örökkétartó, áldozatos szeretetéhez anyaszentegy-

házához: Ne a külső szépségen, nem érzékieken alapuljon. Lélekszeretés legyen, természetfölötti a szent célból kifolyólag, amelyért egybekeltek. Hűség legyen, halálig tartó. Aldozatkész a feleségért és a gyermekekért. Krisztusnak csak egy az anyaszentegyháza, csak ezt szereti, ezt soha el nem hagyja. Így a férfi is csak egyet szerethet, csak egy lehet az övé; hitese felesége a halálig. „Tiszteletes legyen mindenben a házasság és szeplőtelen a házasság; mert a paráznakat és házasságtörőket Isten megítéli. (Zsidók, 13. 4.)

b) *Férfiak! Szeressétek feleségeket és ne legyetek hozzájuk keserűek.* (Kol. 3. 19.). A második, amit az igaz szeretet megkövetel! Ne legyetek keserűek! Ne keserítsétek feleségeket! Ne rabot, ne csak vágyaitok eszközét lássátok benne! Más! Más szemmel tekintetek feleségeitekre. Szent Péter mondja: „Ti is férfiak, okosság szerint lakjatok velök, mint asszonyi gyarlóbb nemet megbecsülván, mivel ők is örököstársak, a kegyelemből való életben.“ (Pét. I. lev. 3. 7.) Minek tekintsétek? „Örökös társaknak a kegyelemből való életben.“ Krisztus szent tagjainak, Szentlélek templomainak, az örök élet örököseinek“.

Ha a feleség ellen vétkeztek akkor is „in Christum peccastis“, Krisztus ellen vétetek, mint szent Pál tanítja. Keserítés! Vadsággal, gorombasággal, hitetlenséggel, káromkodással, iszákossággal, pénzelhárdálással, hűtlenséggel, stb. Keserítéd, ha nem tűröd vallásosságát, emiatt gunyolód, akadékoskodol; keserítéd, ha jó intéseit, kéréseit lelked érdekében megveted. Keserítéd, ha istenes nevelését akadályozod.

c) *„Megtartóztassátok magatokat a paráznaságtól, hogy tudja mindenitek bírni az ő edényét szentségben és tisztességben, nem a kívánság ösztöne szerint, mint a pogányok is, kik nem ismerik az Istent.* (Tessz. I. lev. 4. 3.) A feleségnek, mint Krisztus országa tagjának és várományosának a tisztelése és megbecsülése, megkívánja, hogy a házasság élet is Isten akarata szerint legyen. Feleséged bírd, legyen a tied. Közeledj hozzá, de „szentségben és tisztességben.“ Hogy házassági kötelességedet teljesítsd, hogy Isten-

nek gyermekeket adj, hogy a kísértések másfelé ne vegyenek. A házasságban ne gondold, szabad a vásár, hogy csak a „kivánság ösztöne szerint“ élj feleségeddel. Ne kényszerítsd házastársad bűnökre, amelyek a házasság rendeltetésével ellenkeznek. Ha kell a feleség, akkor ne óvakodj a házaselet gyümölcseitől, a gyermektől. Élj vele tisztán, mint testvér, ha akarjátok, de úgy élni egymással, hogy gyermek ne lehessen, az mindig nagy bűn, visszaélés a házasság isteni rendeltetésével.

d) *„Ti atyák, neveljétek őket (gyermekeiteket) az Ur tanításában és fenyítékében.* (Ef. 6. 4.) A család a természetes Isten rendelte első nevelő iskola. Ezért a szülői tekintély, meg a gyermeki engedelmesség is isteni törvényen alapszik. A keresztyén házasságban ez a nevelés szent Pál szerint az „Úr tanításában“ történik, mert benne az egyháznak és Krisztusnak kell nevelni a gyermekeket. Ez a nagy, örökéletbe vágó kötelezettség nyugszik a családfőn. Ne csak az anya neveljen, de az atya is. Tanítása, intése, fenyítése, mind lélekmentő, lelket nevelő legyen. Példája, élete, irányító útmutató. Mit tanult gyermeked tőled, mit lát nálad? Mit hagysz neki szent lelki örökségül? Gyermeked ördöge, megrontója voltál, vagy megmentője? Feleséged, az iskola, a templom nevelő munkája nem sokat használ, ha otthon a családapapa élete, szava, parancsa, tilalma csak ront. Rettenetes a felelősség az Isten, az egyház és a társadalom előtt.

e) *Aki pedig övéire és főkép háznépére gondot nem visel, a hitet megtagadta és a hitetlennél alább való.* (Tim. I. 1. 5. 8.) A családfő feleségét és gyermekeit gondozni tartozik. Kettős a gondja. Elsőben anyagiakban, földiekben. Az atya, a férj nem lehet önző, aki csak magára néz. Szenvedélyeinek parancsolni kell.

Igényeiről le kell mondanía. Amit keres, amije van, az nem az övé! A családé! Azt elverni ívással, kártyával, lóversenyeken, barátnőkkel, lopás övéi ellen. Mennyi könny, szomorúság e miatt. Gondot visel családjá keresztyén voltára is. Védelmézi, óvja azt. Nem tűr barátokat, látogatókat, akik csak rontanak. Nem enged újságot, irodalmat az ő házába.

amely nem katolikus. Vigyázz gyermekeinek barátságára, nehogy rossz társaságba kerüljenek. Mint Krisztus helyettese, védi családjában az igaz katolikus szellemet.

f) *Akarom, hogy a férfiak imádkozzanak minden helyen.* (Tim. I. 1. 28.) Az apostol ezen intésével végezzük be beszédünket. Különös! A férfiakat inti, tőlük követeli az imádságot. Ne csak az asszony imádkozzék! Miért kell a családfőnek az imádság? Láttuk az apostol szavaiból kötelességeit. Nagyok, természetfölöttiek! A teljesítésük lemondást, önmegtagadást, folytonos önnevelést kíván. Hűnek maradni mindenkor; szeretet, jóság, türelem a feleséggel; bölcsesség a nevelésben; jó példaadás; a családért élni, dolgozni, azt Istenért megóvni, megőrizni! Ki ad erőt? Isten, Krisztus! Ezért kell a családfőnek imádságos élet, szent áldozástól táplálkozó természetfölötti élet. Ahol ez nincsen, ott a családfő nem tud megfelelni isteni feladatának. Miért imádkozzatok minden nap? Azért, amit az anyaszentegyház kért le számotokra, amikor gyűrűtöket az oltáron megáldotta. „Hogy az Úr békességében maradjatok, hogy szent akarátának teljesítésében kitartsatok, hogy az ő szeretetében éljete.” Csak így lesz házasságtok boldogság, istenszolgálat, érdemszerző az örök életre.

5. beszéd. Oktatás nőknek. A jó asszony.

Milyen legyen a jó asszony? A katolikus feleség és anya? Lelkének gazdagságát, kincseit az anyaszentegyház a fönséges áldásban sorolja fel és esdile, amelyet a jegyesekért való szentmisében mond el fölöttük. Csak az áldás egyes kéréseit kell megértenünk, megfontolnunk, már előttünk a katolikus feleség és anya magasztos, tiszteletreméltó, szent alakja.

a) *„Sit amabilis viro suo“.* Kedvesség, szeretetreméltóság. Viselkedésben, beszédben. Gondosság. Örömet szerezni. Hibáiddal, vadságoddal, zsörtölődéseddal, szájkodással ne idegenítsd el urad magadtól.

b) *„Sapiens“.* Bölcs! Miben? A sok mindennapi baj, kellemetlenség elsimításában. Bölcs férjével és gyermekeivel szemben. Hogyan bánják velük? Türelem, tapintatosság.

c) „*Fidelis*“. Hűséges! Mindenkor. Szívben, lélekben, gondolatban. Ha rossz is az ura, ha nem is szereti, ha meg is csalta. Nem ok rá, hogy az asszony másutt keresse „boldogságát“ és hűtlenséggel bosszúlja meg magát.

d) „*Verecundia gravis*“. Mondhatnám legyen szerénységével komoly. Ne legyen fecsegő asszony, nyelveskedő asszony. Követelődző, elégedetlen asszony, naplopó asszony, otthonát, családi fészket kerülő asszony.

e) „*Pudore venerabilis*“. Szent, szemérmes asszony. A házasság életben. Viselkedésében, beszédében, ruházatában. Féltékenységre okot ne adjon. Házánál tisztátalanságot ne tűrjön.

f) „*Doctrinis caelestibus imbuta*“. Az anya a nevelő, gyermekei Isten gyermekei, a Szentlélek templomai. Ezeket kell Krisztusnak felnevelnie. Ezért jártas a hit dolgaiban, ő az első, aki a gyermeknek Istenről beszél. Példája mindenben vezesse, irányítsa gyermekeit.

g) „*Fecunda in sobole*“. Anya ne rettegjen az anyaság terhétől. Vannak sötét vétkes az anyaság ellen. Csak az Úr tudja és kéri majd egyszer számon. Ne csak a kéjt keresse és a terhet kerülje. Ne legyen méhe saját gyermekének a temetője. Visszaélés a házassággal; gyermekelhajítás. Ne hallgasson mások tanácsára, ne rettegjen mások kigúnyolásától. Bízzék az isteni gondviselésben.

Ilyen fönséges képet rajzol az egyház áldása az „erős asszony“-ról, a keresztény feleségről és anyáról.

Hogy ilyen lehessen, éljen természetfölötti, kegyelmi életet. Imádság, gyakori gyónás, szent áldozás. Amen.

6. beszéd. Oktatás a fiatalsághoz.

Minden hivatásra, pályára előkészítenek. Így a házasságra is elő kell készülni, hogy kötelességeinek megfelelhessünk.

Valamire nevelés természetét a cél adja meg, amire nevelünk. Így *elsősorban a fiatalságnak; a házasság élet keresztény ideálját* kell megmagyarázni.

A házasságban: gyermek; hűség; felbonthatatlanság; gyermeknevelés; egymás nevelése, égbe segítése; családfenntartás. Ezek mit követelnek a házastársaktól? Jó keresztény atyának, anyának nevelni!

a) *Tiszta élet* a házasságig. Isten nem ad jogot érintkezésre, csakis a házasságban. Erő elpocsékolás. Nemi bajok megszerzése. A tisztátalan a házasságban sem fogja a hűséget megtartani. Pedig abban is sokszor tisztán kell élni. Beteg az egyik fél, távol van, stb. A tiszta élettel tanulja meg a nő igaz becsülését és önbecsülését.

b) *Együttélés* „*pacifice et cantative*“ — egész életen át! Nagy szó holtomiglan, holtáiglan. Tehát magukat közös életre nevelni: szeretet, engedékenység, önzetlenség, türelem. Jellemhibák kiküszöbölése mind a kétnemű fiatalságnál.

c) *A gyermeknevelés*. Nevelőnek készül. Minden család iskola: a keresztény élet nagy iskolája. Isten rendelte ezen iskolát. Tanító benne az apa és az anya — mindkettő, karöltve — Istentől megbízva és meghatalmazva. — Tárgya: Keresztény életre nevelni példával, oktatással. — Számonkérője: az örök Isten. — Fontossága: attól függ a gyermek ideiglenes és örök boldogsága — a jövő nemzedék.

d) *A fenntartás*. Dolgozni a családjáért; a munkakerülés, a szenvedélyek leküzdése: lemondás, igénytelenség férfinál, nőnél. A férj, meg az asszony is elverheti az örökséget; vagy hibájából nyomoroghat a család.

A fiatalság legyen bölcs az élettárs megválasztásában. A katolikus tartsa szem előtt, hogy a házasság szent hivatal az anyaszentegyházban, Kr. titokzatos testében. Célja Isten országának, Krisztusnak új tagokat adni és nevelni. Ez a főtörvény az élettárs kiválasztásában. Bölcs előrelátás.

a) Akit az oltárhoz nem vezethet, mert elvált ember, elvált nő, azzal ne kezdjen semmi barátságot. — Késő bánat! Katolikus lélek, igazán hívő lélek nem választhat élettársul olyant, aki miatt kizárja magát az anyaszentegyház kegyelem eszközeiből és folytonos vétékben él. Örök boldogságát nem dobhatja el földi boldogságért! Hogyan veheti lelkére azt, hogy más férjét, vagy feleségét elcsá-

bitja, elválásra kényszeríti, családi otthont dúl fel, nagy vétkeket követ el, átkokat zúdít magára? Ezért vigyázni a szívre!

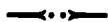
b) Ha nincs ilyen akadály, de akivel házasságot akar kötni, ha katolikus is, de hitetlen, vallástalan, akkor már kezdetben nemet kell mondani. A bűn veszélyének teszi ki magát, pláne a nő, hogy hitét veszti és gyermekeit is rosszul neveli. Ritka a hitetlen férj megtérése.

c) Más vallásúval is kerülni a házasságot. Hogyan tudja majd gyermekét Krisztusnak és igaz egyházának felnevelni? Ha templomunkban is esküsznek, ha a gyermekek mind katolikusok lesznek is, ezzel a gyermek katolikus nevelése még nincsen biztosítva. Hiányzik a nevelés egysége! — Ha az egyik fél meg is ad mindent, amit az egyház megkövetel, de életével később mennyit akadákoskodik a katolikus törvények szerint való élet megvalósításában. — Talán nem bánt; de mégis távol áll a katolikus neveléstől. — Ha ő talán jóindulatú is, de ott a rokonság, amely nem jó szemmel nézi a házasságot, mennyi veszedelem kísért! Az élet bizonyítja. — Ezért tiltja az egyház „severissime prohibet“ (c. 1060) a *legszigorúbban*. Százados tapasztalata van. De nem csak az egyház törvénye tiltja. Ha a vegyesházasságban ott a veszély, hogy a katolikus rész és a gyermekek hitüktől eltántorodhatnak, akkor az ilyen házasság „epse etiam lege divina vetatur“ (cdo. c. 10606) az isteni törvény is tiltja. Katolikus lélek nem teheti ki magát a veszélynek, hogy ő és gyermeke igaz hitét elveszítse.

Az egyház nem veti meg a másvallású keresztények házasságát. Sőt! Ő védi azok szentségi voltát. Azt tanítja, hogy a megkereszteltek (eretnekek, szakadárok) házassága is, ha igaz házasság, egyzersmind szentség is. (Cod. c. 1012. §. 2.) Csak a katolikusok házasságának szent célját, feladatát védi, amikor a katolikus nevelés és élet érdekében, a másvallásúakkal való házasságtól félve, óva int és visszatart.

Tehát a választáson függ a jövő! Aki csak szemre választ, vagy csak a szenvedély vakságában választ, annak házassága boldogtalan lesz. A házas-

ság lelkek egybefonódása, szent barátsága, nagy természet fölötti célra: Krisztus országának testi és lelki terjesztésére, egymásnak támogatására, segítségére ideiglenesekben, lelkiekben a halálíg. Ilyen összeköttetést a legnagyobb körültekintéssel, lelkiismeretességgel, istenfélelemmel kell keresni és megvalósítani.

Szentbeszéd-vázlatok a családvédelmi triduumra.

Irta: Dr. Halász Pál.

Bevezetés.

A társadalom legjobbjai, a nemzet hívatott vezérei bárhol megszólalnak, válságról beszélnek. Gazdasági válságról, a társadalom válságáról, a család válságáról folyik a szó úton-útfélen. Ma már nemcsak elhiszük nekik, hanem valamennyien tapasztaljuk is, hogy tényleg válság van. Ami a régi ember szemében érték volt, azt a mai ember nem becsüli. Ami szent volt az öregek előtt, az nem szent többé a fiatalnak. Ami kikezdehetetlennek látszott a múltban, ahhoz nem átall szentségtörő kézzel hozzányulni a mai nemzedék. Régen félve bújt az emberek elől a kételkedő, ma hangos szóval kérkedik hitetlenségével a hitetlen. Régen szégyelte magát a hitvesi hűség megszegője, ma emelt fővel járkel az emberek között és szabadságot, jogot emleget. Valóban szörnyű válság ez, de nem a megváltozott gazdasági helyzet, nem a világpolitika, nem is Trianon okozta. A lelkek válsága ez, amelybe nagy tömegek hitének megrendülése, az elmúlt század anyagias szelleme és nem utolsó sorban a jelen kor szörnyű szenvedései sodorták az emberiséget.

A bajt ma már mindenki egyformán látja, de a kivezető utat csak kevesen. Új eszmékkel kísérleteznek, új rendszerekkel próbálkoznak. És nem veszik észre, hogy éppen a sokféle „rendszer“ ártott meg a világnak. Mert mit ér az új eszme, ha a régi, romlott ember hirdeti? Mit ér a rendszer, ha nem jószándékú ember alkalmazza? Az embert kell megváltoz-

tatni; az embereknek kell újra tisztaszándékú, egyeneslelkű, igaz embereknek lenniök. Másszóval, az embereknek kell Krisztus Urunk tanítása szerint élő, igazi, százszázalékos keresztényeknek lenniök. Ez a százszázalékos kereszténység az egyetlen kivezető út a végeszakadatlan válságból. Mert nem lesz gazdasági válság, ha annak rendjét igaz és embertársaik jogos érdekeit is tiszteletben tartó emberek szabják meg. Nem lesz társadalom válsága, ha annak élén a közösség érdekeit szolgáló, igaz emberek vezérkednek. És nem lesz család válsága sem, ha annak minden egyes tagját istenfélelem, szeretet és hűség hatja át. Tehát az egyes embereknek kell lélekben megújulniok és azokon keresztül megújul a család, a társadalom és az állam, megújul az egész világ.

Ennek a lelki megújulásnak legelső feltétele a keresztény léletszemlélet. Ez azt jelenti, hogy úgy nézzük és értékeljük mindnyájan a világot, ahogy az Úr Jézus Krisztus nézte és értékelte. Ha a baj az volt, hogy túlságosan földi szemekkel néztük és mérlegeltük, akkor az orvosság csak az lehet, hogy most Krisztus szemével kezdjük nézni az embert, a családot és a társadalmat és aszerint cselekszünk, ahogy ez a szemlélet diktálja nekünk.

Szenteljünk tehát három estét ennek a keresztény világszemléletnek és tegyük megfontolás tárgyává, hogyan nézte Krisztus Urunk a világot, a világban az embert és a legősibb, legtermészetesebb emberi közösséget: a családot?

I. Hogy nézi Krisztus Urunk a világot?

Mi a világ? A föld és annak javai. Minden, ami értéknek látszik a földön. Ami kell a földi élet fenntartásához és aminek örülni tud az ember. Amit szükségből, vagy ezen öröm okából keresni, sőt gyakrant hajszolni szokott. Ez az evangélium nyelvén a világ. Hogy ezt Krisztus Urunk milyen szemekkel nézi, hogy értékeli, azt az ő világos és félreérthetetlen nyilatkozataiból tudjuk meg igazán. Ezeket mondja róla:

1. *„Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol a rozsdá és a moly megemészti, a tolva-*

jok kiássák és ellopják, hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket az égben, ahol sem a rozsdá, sem a moly meg nem emészti, és ahol a tolvajok ki nem ássák és el nem lopják.“

Három oka is van annak, amiért Krisztus Urunk az anyagi javakról ezt a tanítást adja. Az egyiket megmondja mindjárt a tanítás végén: „*mert ahol a kincsed van, ott van a szíved is*“. Az anyagi javaknak ugyanis az a természetük, hogy magukhoz vonzzák, valósággal magukhoz láncolják az ember lelkét. Szükségünk van ugyan rájuk és nem is tilalmazza Krisztus Urunk, hogy ki-ki ne keressen anything, amennyi az élete fenntartására, a maga és gyermekei jövőjének biztosítására szükséges, hanem az anyagi javak okatlan és céltalan halmozásától, esztelen hajszolásától óvja az embert. Mert aki abba belemerül, annak valósággal megromlik az élete: elfelejt és elhanyagol Istent, lelket, családot, üdvösséget. Egyetlen törekvése a gyűjtés, egyetlen célja, boldogsága: a pénz. És rendesen csak későn, az élet vége felé veszi észre, hogy azt tökéletesen elhábázta, a maga és övéi boldogságát elrontotta. Úgy jár, mint az a pestkörnyéki suszter, aki élete céljául azt tűzte ki, hogy ő lesz a község legtekintélyesebb, mert legvagyonosabb polgára. Egészen ennek a célnak élt. Elhanyagolt családot, jóbarátot, lelket, templomot; nem volt jó ruhája: még a falatot is sajnálta magától; éjjelt nappallá téve dolgozott és ennek a nem is emberi munkának eredményeképpen 20 esztendő múlva magáénak mondhatott vagy 17.000 pengőt. Egyik szomszédja tanácsára — attól való féltében, hogy egyszer a tolvajok csakugyan „kiássák“ a pénzt — elhatározta, hogy beviszi azt a bankba. El is indult. A vonatban szorosan maga mellé tette a pénzes-táskát és abban a boldog tudatban, hogy jó ügyben jár, beletemetkezett ujságjába és nyugodtan olvasott. A végállomásról egyenesen a bankba ment és már csak az ajtóban kapott észbe, hogy a pénzes-táska nincs nála. A vonatban maradt. Kétségbeesve rohant vissza, de hiábavalónak bizonyult minden igyekezet: a táská nem került meg többet. Összetörve, meggörnyedve, valósággal betegen tért haza az ember s mikor a felesége meghallotta az esetet,

könnyek között mondotta neki: „látod, látod, most már se pénz, se ház, se boldogság, se lélek“. Ezek a szegény, szájalomraméltó emberek nem csak 17.000 pengőt vesztek el. Elvesztették egy 20 esztendő élet boldogságát, mindennapos apró örömeit; nem volt részük a családi élet áldásaiban; nem élvezték a kis gyermek mosolyát, ártatlan gyűgyögését és imádságát; nem élvezték egymás szeretetét se, mert csak gyűjtöttek. Mert nem értették Krisztus Urunk tanítását, hogy „ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön...“ Nem az Ő szemével nézték a világot.

Nem ajánlja Krisztus Urunk az anyagi javak gyűjtését azért sem, mert *elégedetlenséggel telíti a lelket, nyugtalanságot és irigységet kelt benne*. Aki a föld javaiban látja az élete célját s abban keresi egyetlen boldogságát, annak sohse elég annyi, amennyije van. Folyton többre vágyik, sohasem szűnő nyugtalansággal törtet a több után és irigyli azokat, akiknek már több van, mert azt hiszi, hogy azoknak már ezzel nagyobb a boldogságuk is. Olyan, mint az a gépíróleány — egy péksegéd leánya — akit az atyja nagy szegénysége dacára kitaníttatott s aki a következőket írta naplójába: Elnézem a házunk előtt elrohanó autókat és benne a szépen öltözött boldog párokat. Bebámulok a szemben lévő ház fényesen kivilágított termébe, ahol hozzám hasonló fiatalok boldogan táncolnak. Sokszor szemem előtt van a háziurunk leánya, aki szép ruhákba öltözhethet, társaságba járhat, szórakozhat, mert van pénze hozzá. Ilyenkor iszonyú keserűség gyűlik a lelkemben: miért nincs nekem? Kegyetlennek tartom az Istent, amiért tölem mindezt megtagadta. Egy célt látok csak magam előtt: gazdagnak lenni minden áron. Ha a munkámmal sikerül, jó. Ha nem megy tisztességes úton, menjen máskép. De én élni, élvezni akarok, mint azok, mert ők az élet.“ Ennek a szegény leánynak mindene megvolt, ami a szerény polgári élethez szükséges. Az evangéliumi szent egyszerűségben, szerény igénytelenségben nagyon boldog lehetett volna. Egyszerű szülőinek rajongó szeretete, egy szerény kis családi kör csendes békéje egy egész világot jelenthetett volna a számára. De

megrontotta életét az anyagi javak mértéktelen kívánása. Nem értette Krisztus tanítását: „ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön“. Nem az Ő szemével nézte a világot...

Végül óvja hallgatóit az Ur Jézus Krisztus az anyagi javak gyűjtésétől azért is, mert akinek sikerül és sokja van, nehezen tud megválni tőle, lévén *„könnyebb a tevének átmenni a tűfokán, mint a gazdagnak bejutni a mennyek országába“*. A telhetetlen gazdagnak lelke ugyanis kincséhez tapad. Minden gondolatja a földi jó. Minden vágya a gyűjtés, gyarapítás. Egyetlen aggodalma, hogy elveszítheti. Egyetlen félelme, hogy meg kell válni tőle. És ha csakugyan üt a válás órája, ez a félelem mint sötét köd ereszkedik a lelkére s elzárja előle a kilátást az Isten boldog örökkévalóságába. Úgy jár, mint az a szegény öreg ember, akit 73 esztendő korában ért utól a halál. Akinek tehát adott az Isten időt eleget, hogy az örök nagy útra elkészüljön. Mikor fogyni kezdett az életereje, elhívták hozzá a község lelkipásztorát. Letelepedett mellé és a jó lelkiatya meleg részvételével megkérdezte, hogy mikor gyónt utoljára? 49 esztendeje, — vallotta az öreg. És van-e azóta különösebb terhe a lelkiismeretének? „Van — felelte. — Sokat dolgoztam, sokat szereztem és most nem tudom, kié lesz?“ És e szókkal némán visszahanyatlott párnáira és meghalt, anélkül, hogy 49 esztendő terhét letette és végső számadását itt a földön elrendezte volna. Egy hosszú élet pihenést nem ismerő, lázas munkájában a lelke egészen a földhöz ragadt. Valóban ott volt a szíve, ahol a kincsét hitte. Ő sem értette Krisztus tanítását: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön.“ Ő sem Krisztus szemével nézte a világot...

Milyen másképp halt meg valamelyik község vén harangozója. Egész életét a kis templom hű szolgálatában töltötte el. A gyűjtés vágya soha el nem kapta, pedig alkalma lett volna rá élte folyamán. Nagyratörő igényei nem voltak soha. Kis földeskéje, melyet maga művelt, meg a templom, amelyet szeretettel szolgált, teljesen kielégítette. Az örömből pedig elég volt neki annyi, amelyet a kis családi kör: hűséges élettársa és 7 szép gyermeke nyúj-

tottak neki. Most magasra rakott párnákon fekszik. A szerető szívek mind körülötte vannak. A nyitott ablakon behallatszik a májusi harangszó. Az öreg lassan felemeli reszkető kezét. Búcsút int övéinek és elhaló hangon, átszellemült arccal suttozja: „Haza hív az Isten. Megyek.“ Ez az ember megértette Krisztus tanítását, azért boldog volt az élete idelelni és nyugodtan költözött az örökkévalóságba is. Krisztus szemével nézte a világot...

2. *Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja?* — ez a Krisztus Urunk második kijelentése a föld javairól. El lehet azt ugyanis képzelni, hogy valakinek sikerül mindent megszerezni, ami jó csak elképzelhető ezen a világon. Ámde nemcsak testből áll az ember. Halhatatlan lelke is van. És a léleknek magasabb igényei is vannak, amelyeket földi javakkal kielégíteni nem lehet. És minél jobban eltelik az ember földiekkel, ezek a nemesebb vágyak annál hangosabban kiáltanak kielégítés után. Élénken bizonyítja ezt egy előkelő úrnak megható kis esete. Hatalmas nagy úr volt: egy részvénytársaságnak mindenható feje. Mérhetetlen vagyonáról maga sem tudott számot adni magának. Várkastélyszerű palotában lakott, minden elképzelhető kényelemmel berendezve. Házában egymást érték az estélyek, mulatságok. Felesége, gyermeke nem volt neki. Ezt a fogalmat: szeretetet, sohasem ismerte. Vagyonához, talán éppen ezért, tömérdek átok és könny tapadt. És ez az ember nem volt boldog. Szűkebb barátai körében sokszor panaszkodott, hogy bár mindene megvan, mégis mintha valami hiányoznék az életéből. Egy karácsonyeste magához kéretett egy toprongyos kicsi gyereket. Tetőtől-talpig új ruhába öltöztette s bevezette a lovagterembe, ahol pazarul ékesített hatalmas karácsonyfa állott ragyogó fényben s alatta minden, amit egy kisgyermek megálmodhat szentkarácsony táján. Oda vezette a kicsikét és azt mondta neki: „Nézd, ez mind a tied, a kis Jézuska ezt mind neked hozta.“ És aztán észrevétlen visszavonult a terem egyik szögletébe. Egyre nagyobb megindultsággal nézte a kis gyermek ártatlan örömét. Szinte észre se vette, hogy lasan megerednek a könnyei. Most az egyszer

boldog volt nagyon. Azt mondta később, hogy ha ezt a boldogságot egész életére biztosíthatná, oda tudná adni érte egész vagyonát. De az ünnep elmúlt és a hatalmas úr élte tovább a maga szomorú, örömtelen életét. Nem követte nyomon az első megindulást, amely az Isten kegyelmének érintése volt. Így nem jutott el annak tökéletes belátására, hogy „mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja.“ Vagyis nem emelkedett fel odáig, hogy Krisztus szemével nézze a világot.

És mert nem így nézte a világot, ment a szegény ember a régi úton, mint ama balgák, akik a Szentírás szerint így szóltak egymáshoz: „Jertek hát, éljünk a jelenvaló jókkal és élvezzük gyorsan, ami teremtetett. Drága borral és kenetekkel töltözzünk és ne múljk el tőlünk az idő virága. Koszorúzzuk meg magunkat rózsákkal, mielőtt elhervadnánk. Egy mező se legyen, melyet be ne járna a mi bujaságunk... Ezeket gondolták és tévedtek... mert ha meghalnak, nem lesz reményük, sem vigasztalásuk a vizsgálat napján.“ A Szentírás eme balgaival tartott az a szegény gazdag ember. És akkor csakugyan mit fog használni neki, ha az egész világot megnyerte is?...

3. *„Keressétek először az Isten országát és az Ő igazságát: a többiek mind hozzáadatoknak nektek.“* — ebben fejeződik ki Krisztus Urunk tanítása a legvilágosabban az anyagi javakról. Eszerint ugyanis a föld javainak mellékes szerepe van az ember életében. Eszközök azok a végső cél szolgálatában, a végső cél pedig az Isten országa, a „békesség és öröm a Szentlélekben“. Az tehát a boldog ember, aki életének minden törekvését a végső cél szolgálatába állítja be, az anyagi javakat pedig úgy használja, hogy azok segítsék a végső cél felé, ne pedig akadályozzák annak elérésében. Ha ezt mindenki világosan látná, vagyis Krisztus szemével tudna nézni, nem lenne annyi elégedetlen ember a földön. Gyönyörűen példázza ezt egyik nagy magyar írónk egy egyszerű kis legendában. Fáradt koldus ül a legenda szerint az országút szélén és irígykedve nézi az előtte elrobgó úri fogatot. A lelke háborog. Igazságtalannak találja, hogy egyesek tejben-vajban füröd-

nek, másoknak pedig a mindennapi kenyérre is csak szűkösen telik. Nagy keserőséggel telik meg a szíve és zúgolódik az Ég ellen, aki — ahogy gondolja — túri ezt az igazságtalanságot, pedig módjában volna bele szólni. Arra jön egy jámbor öregember, olyan remete-féle, és szeretettel érdeklődik, min tűnődik a szegény. Ahogy feltárja neki gondolatait, így szól az öreg: „Nem jól gondolod, szegény barátom, mert csak az arasznyi földi létet nézed. Ha tovább is néznél, látnád, hogy egyszer majd meghal az a gazdag ember, akinek jó sorát íggyeled. És se az aranyát, se az ezüstjét, se a házát, se a földjét nem viszi át a másvilágra, hanem csak a számadását. És jaj neki, ha az a számadás nincsen rendben. Rövidke kis boldogságát nem követi az örökkévaló, pedig az az egyetlen igazi boldogság. És egyszer meghalsz te is. És nem viszed át a másvilágra se a csikos tarisznyádat, se a koldusbotodat, hanem csak a számadásodat, És ha az rendben lesz, tiéd az egyetlen igazi boldogság, amely igazán megéri a földi szenvedést.“ Elköszönt az öreg s útnak indult a koldús is megint. Útjában találkozott jó emberekkel s mire elérte kicsi faluját, megtelt a tarisznyája kisebb-nagyobb karaj szép fehér kenyérrel. Gyerekei már a kapuban várták s ahogy a csikos tarisznyába pillantottak, ragyogó képpel kiáltottak fel: „Milyen jó az Isten, mára is küldött jó fehér kenyeret.“ Az apju szemei könnytől fénylettek s a szíve régen érzett nagy boldogsággal telt meg. Igaznak érezte Krisztus Urunk tanítását: „keressétek először Isten országát és az Ő igazságát, a többiek mind hozzáadatnak nektek.“ Kezdte Krisztus szemével nézni és látni a világot.

•

Ez a keresztény életszemlélet hiányzik ma a világból. Ez hiányzik a családokban is. Ezért nem értik meg egymást és válnak valóságos ellenségekké jobb sorsra érdemes hitvestársak; ezért nem hallgatnak szülőikre embersorba növekedett gyermekek és ezért elégedetlenek gyermekeikkel a szülők. Nem tudják Krisztus szemével nézni a világot. Valósággal vakok és ez a vakság a nagy válság igazi oka. Ezen csak az Úr Jézus Krisztus segíthet, aki

régen is megnyitotta a vakok szemeit. Kiáltunk feléje a jerikói vakkal: „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtunk!” És ha szívünk mélyén felhangzik majd Krisztus kérdése: „Mit akartok, hogy cselekedjem nektek?” Kiáltunk vissza nagy hittel: „Uram, hogy lássunk!”

II. Hogy nézi Krisztus Urunk az embert?

Amikor e szót mondom: ember, nem az emberekre általában, nem az emberiségre gondolok, hanem az emberekre egyenkint. Nem azt kérdezem, milyen szemekkel nézett az Ur Jézus a nagyvilágon élő összes emberekre, vagy a népekre, nemzetekre, hanem hogyan nézte őket egyenkint, ahogy jártában-keltében velük találkozott? Hogyan nézte a kicsi gyereket, az élet igájában robotoló szegényt, szenvedőt, hogyan nézte a gyarlót és a bűnöst és milyen szemmel tekintett a legszentebb emberképre: az édesanyára?

1. A kis gyermekben Krisztus Urunk a mennyország hordozóját és birtokosát, az Isten gondolatának megtestesülését, az érintetlen szépséget látja. Az Ur Jézus szemében ő a teljes emberérték, amelyet határtalan megbecsülés és szeretet illet meg. Ő az emberminta, akinek öntudatlan lelki szépségét és kedvességét kellene a meglett embernek is teljes öntudattal magában hordozni. Valóságos isteni ajándék, akinek értékét még a pogány költő is megénekelte, aki a gyermeket égi követnek hirdeti és azt mondja róla, hogy „amíg gyermekkacagást vagy gyermeksírást hallotok, tudjátok, hogy Isten még mindig szereti a világot.” Krisztus Urunk így beszél a gyerekekről:

a) *„Aki befogad egy kisededet az én nevemben, engem fogad be”.* Vagyis azonosítja magát a kicsinyekkel és úgy tekinti őket, mint akik Őt magát képviselik. Az Ur Jézus Krisztust képviselik a családban is. Ámde az evangéliumnak ezt az igazságát ma már sokan nem tudják. Vagy ha tudják, úgy cselekszenek, mintha nem tudnák. És ha a bölcsék és távolba tekintő államférfiak család válságáról beszélnek, ennek a válságnak egyik legmélyebb pontja itt van:

nem kell a gyermek! Nem akarnak tudni az égi követről, nem akarják befogadni a kicsinyeket. Nem áldásnak nézik, hanem tehernek, átoknak. Mint az a fiatalasszony, egy dúsgazdag kereskedő felesége, aki azt mondotta, hogy nem azért ment férjhez, hogy gyermekkel vagy gyermekekkel kösse le magát, hanem hogy gondtalan úri életet biztosítson magának. Vagy az a munkásasszony, aki azt mondotta, hogy nem azért keltek a férjével egybe, hogy új gondot vegyenek a nyakukba, hanem hogy könnyítsék egymás terhét. A gyermek pedig új gond, azért nem kell. Vagy az az öregasszony, aki e szavakkal egyezett bele, hogy a fiatalok — a leánya és annak férje vele egy fedél alatt lakjanak: „Szívesen látlak benneteket, de csak addig, amíg ketten lesztek. Amint az első gyermeksirást meghallom, fel is út, le is út. Nekem abból elég volt egyszer. Nyugalmat akarok.” Ezek a szegény emberek az Istentől az emberi lélekbe oltott legősibb ösztönt: az apai és anyai ösztönt tagadták meg. És e tagadásban valósággal siketek lettek és már nem is hallják az Ur Jézus komoly intését: „Vigyázzatok, hogy meg ne vessetek egyet is a kisedetek közül!” Mert mi ez az ő álláspontjuk, ha nem teljes megvetése a gyermeknek, akit a fölséges Uristen áldásnak, öröm forrásának szánt és égi követnek küld a családba. Ezeknek sem lesz reményük és vigasztalásuk a vizsgálat napján, mert nem értették, vagy nem akarták az Ur Jézus Krisztust megérteni és nem az ő szemével nézték a gyermeket.

b) *„Aki pedig megbotrántkoztat egyet a kisedetek közül, jobb annak, hogy malomkő köttessék a nyakára és a tenger mélységébe meríttessék.”* — ez az Ur Jézus második kijelentése, amelyből kitetszik, hogy nézi és értékeli ő a gyermeket. Olyanok az Ő szemében a kicsinyek, mint a megvalósult isteni gondolat: ilyen szépnek, tisztának, ártatlannak gondolta Isten az embert, amikor megteremtette. Ki merné vállalni a felelősséget, hogy ezt az isteni gondolatot eltorzítsa? Pedig sokszor nem csak idegenek, hanem maguk a szülők rombolják le az őseredeti szépséget és mérgezik a gyermek ártatlan lelkét. Az iránt érdeklődött egyszer a hitoktató az iskolában,

szoktak-e a gyerekek otthon imádkozni? Az egyik nyílt tekintetű, beszédes kisgyerek így adott képet az otthonáról: „Én meg a kistestvérem mindig imádkozunk, csak amikor anyukának sok dolga van, akkor nem. A bátyám nem szokott imádkozni, de neki nem is kell, mert ő már nagy.“ „Miért nem kéred meg olyankor az apukádat, amikor anyukádnak sok a dolga, hogy ő imádkozzék veletek?“ — veti közbe a hitoktató. „Kértem én — mondja a fiú — de apuka azt mondta, hagyjunk neki békét, ő már nem gyerek.“ Egy másik hitoktató szörnyűséges tartalmú pornográf könyvet kobozott el egy II. gimnazistától és arra a kérdésre, hogy hol szerezte, azt a meglepő választ adta, hogy az édesapja asztaláról. Egy gazdaember pedig éktelen káromkodások között utasította rendre a béresgyereket s mikor jólelkű felesége aggódva figyelmeztette, hogy minden szavát hallják a gyermekei, ne káromolja hát hangos szóval az Istent, azt felelte: „Nem kicsik már, hadd hallják, ma-holnap úgys emberek lesznek.“ Nem kellene-e ezeknek a szegény embereknek újra és újra a fülébe mennydörögni, hogy „jaj annak az embernek, aki egyet megbotránkoztat a kicsinyek közül.“ Milyen kis értéke van az ilyen ember szemében a gyermeknek, a gyermek lelkének! Hogy fog az ilyen ember számot adni gyermeke lelkéről, amelyet pedig könyörtelenül számon fog kérni tőle az Ur az ítélet napján? Hogy fog szegény egyszer keseregni azon, hogy nem tanulta meg és nem tudta Krisztus szemével nézni és értékelni a gyermeket!

c) *Bizony mondom nektek, ha meg nem tértek és nem lesztek olyanok, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába.*“ E szavakban az élet mintáinak állítja be Krisztus Urunk a kicsinyeket s ugyanazt a lelki szépséget, tisztaságot, ártatlanságot kívánja meg a meglett emberektől, mint amely a kicsinyek szeméből ragyog felénk. A kisgyerek őszinte és hisz mindenkinek, mert mindenkit olyan jónak tart, mint ő maga. A kisgyermek szeret mindenkit, mert még nem ismeri a rosszat. A kisgyerek kész a jóra mindig, mert abban őszinte örömét találja. Milyen más volna a világ, ha ezt a nagy ember teljes öntudattal megtudná magában csinálni!

Mennyi csalódással, fájdalommal, keserőséggel lenne kevesebb, és mennyi igazi, tiszta örömmel lenne gazdagabb a világ! Ha olyanok tudnánk lenni mind, mint a kicsinyek, csakugyan mennyország lenne a földön: már itt bemennénk „a mennyekországába.” De a legtöbben milyen messze vagyunk ettől! Mily kevés gondot fordítunk a lelkünk rendben tartására, tisztogatására, kegyelemmel való táplálására. Ráhatgatkozunk a szenvedélyeinkre és nem küzdünk ellenük, mert az kényelmesebb. Az idő pedig múlik, az örökkévalóság félelmes gyorsasággal közeledik. Igaza van annak az öreg embernek, aki egy lelki-gyakorlatban hosszú évtizedek bűneit és mulasztásait megbánva, szívéből megtért és a közös szentáldozás után hazatérve, ölébe vette a kis unokáját és a feleségére mosolyogva mondta: „Ugye hasonlítunk egymáshoz? Milyen kár, hogy csak ilyen későn!” Ahhoz pedig, hogy a felnőtt ember lelkében mindig gyermek maradjon, ismernie kell a benne rejlő nagy értéket és a belőle fakadó tiszta boldogságot, vagyis tudnia kell Krisztus szemével nézni a gyermeket.

2. *A szegények, a szenvedők különösen közel állottak az Ur Jézus szívéhez.* Küldetése mindenkihez szólt ugyan, de a legtöbb időt és fáradságot mégis a szegényekre fordította. „Körüljárt jót tévén” és amerre ment, elébe hozták a vakokat, süketeket, sántákat, bénákat és Ő rájuk tévén kezeit meggyógyította őket. Különösen megható az a kép, amikor nagy sereg tódult utána s egész nap étlen-szomjan hallgatták tanítását. Jóságos tekintetét végig járatta a tömegben. Olyan volt az, mint akár manapság az igazságra áhitozó tömeg. Voltak közöttük fáradt öregek, akiknek arcára barázdákat szántott a gond. Voltak reménytelen ifjak, akiket elkeserített a soruk bizonytalansága. Voltak életben csalódott férfiak és az életküzdelembe belefáradt asszonyok. Voltak sir felé haladó betegek és vézna, rossz táplált gyerekek. Éhesek voltak és rongyosak. De az ígét, az evangéliumi jó hírt magukra nem is gondolva hallgatták. Az Ur Jézus megindulva nézte őket és oda szólt az apostoloknak: „Szánom e sereget... Adjatok nekik enni.” És miután az ígével felvidította szívüket, kenyérrel is táplálta őket.

Hej, ha mindenki így tudna nézni ma is a szegényre! Ha mindenki Krisztus jó szívével szánná a sereget és a gyűlölet fegyvereinek kovácsolása helyett az volna első gondja, hogy nekik enni adjon! Nem lenne válság, ha megfizetné a szegény munkáját a gazdag, érdeme szerint; ha tisztelné a hatalmas az alattvalóban az embermértiséget; ha lemondani is tudna, hogy másnak kenyere legyen. Szóval: ha Krisztus szemével tudná nézni a szegényt, a szenvedőt. Sonnenschein, a berlini szegények nagy apostola beszél egy mesterlegényről, akinek egyszerű kis esete mutatja, hogy ez milyen könnyű volna, ha mindenki hallgatna a lelkéből feltörő nemesebb hangokra, amelyeken keresztül Isten szokott szólni az emberhez. Egy jó napot akart magának szerezni ez a mesterlegény. Haza készült falusi rokonaihoz. S mikor együtt volt az útiköltség, lemondta az ebédjét a háziasszonyánál s szépen elköszönve, vidáman indult ki az állomásra. Az állomás közelében reszkető kezével ujságot nyújt felé egy öreg rikkancs. „Nem veszek, öregem — mondja a legény — mert nincs rávaló pénzem.“ „Akkor hát ebédem se lesz máma, ahogy vacsorám se volt tegnap. Öreg vagyok már, leversenyeznek a fiatalok“ — mondta az öreg és sovány arcán végigperdültek a könnyek. A legény megállt. Pár pillanatig gondolkodott, aztán markába nyomta az öregnek az útiköltséget, jóétvágyat kívánt neki az ebédhez és szép csöndesen visszasétált az otthonába. Füttyült, dalolt egész nap határtalan jókedvében s a háziasszonya kérdésére, hogy talán valami nagy szerencse érte, azt felelte, hogy igaza van, ilyen boldog már régen volt életében, mert „az igazi öröm ritka madár a mai világban“. Mi történt ennek az egyszerű mesterlegénynek a lelkében? Meglátta az öreg ujságárusban azt az embert, akivel az Ur Jézus azonosította magát. Meglátta a szenvedő embert és könyörületre indult iránta. Krisztus szemével nézte a szegényt...

3. Könnyű jó szemmel nézni a kicsi gyereket, vagy a szenvedőt. *Sokkal nehezebb így tekinteni a gyarlókra és bűnösökre, akikben vajmi kevés az, ami vonz.* Inkább félünk, elhúzódnak tőlük, vagy pedig jogosnak és igazságosnak látszó haraggal el-

ítéljük őket. Pedig arra a jóságos tekintetre, amelylyel az Ur Jézus nézett rájuk, nekik nagyobb szükségük van. Mert úgy van, ahogy Szent Ágoston mondja: „Szeretetből lettem emberré, csak a szeretet által maradhatok az.“

Ha végiglapozzuk a Szentírást, lépten-nyomon látjuk, mennyi szeretettel tudott az Ur Jézus a gyarlókra és bűnösökre nézni és e szeretettel hogyan teremtette őket újjá. Fölséges az a jelenet, amikor elébe hozzák a házasságtörő asszonyt. Rábizonyult a vád, meg akarják kövezni. Megkérdik a Mestert, hogy mit szól hozzá? Jézus csendesen válaszol: „Aki bűn nélkül vagyon közületek, az dobja rá az első követ“. Aztán lehajlik és ujjával betűket ír a porba. Talán azért, mert nem akarja fokozni a vádaskodók kínos zavarát. Azok el is somfordálnak egyenkint, úgyhogy a szerencsétlen bűnös nemsokára egyedül állt az Ur Jézus előtt. „Asszony, hol vannak a te vádlóid? Senki sem ítélte el téged? — kérdezte tőle Jézus. „Senki Uram“ — feleli az asszony. „Én sem ítélek el. Eredj és többé ne vétkezzél!“ — mondja az Ur Jézus. És az asszony szívében határtalan örömmel távozik. Bizonyos, hogy többet nem vétkezett. Újjá teremtette lelkét a mindent megbocsátó szeretet.

Panaszra ment a lelkipásztorához egy kétségbeesett asszony. Könnyes szemekkel vallotta, hogy vétkezett. Megszegte a hitvesi hűséget. Azóta nincsen nyugta. Nemcsak a háborgó lelkismerete bántja, de bántja, bántalmazza őt a férje is. Azóta már több mint tíz esztendő telt el, de a férfi nem akar felejtetni. Folyton szemére hányja bűnét, amelyért pedig már sokszorosan megvezekelt. „És ő ártatlan, hű és tiszta ember volt-e mindig?“ kérdi a plébános. „Nem éppen — mondja az asszony — csak olyan, mint általában ma a férfiak.“

Vajjon mi dúlta fel ennek a családnak boldogságát? Első sorban kétségtelenül az asszony bűne. De mikor az annak tudatára ébredt, sokszorosan megsiratta, megvezekelt érte. Isten megbocsátja neki. De a férje nem. Ő maga sem volt külön, egyáltalában nem volt bűn nélkül való, mégis egy évtizeden keresztül hányta szegényre a követ. Szegény ember-

nek kemény a lelke. Nem tud érezni az Ur Jézus szívével. Nem tudja a bűnöst Krisztus szemével látni. Ezért tart oly soká és nem tud megoldódni ennek a szerencsétlen, jobb sorsra érdemes családnak válsága.

4. *Az emberméltóság legszebben tükröződik az édesanyában.* Ő az élet hordozója. Ő az élet tápláló forrása. Ő a fejlődő emberi élet ápolója, melegengetője, védelme. Ő a nyugvópont az élet viharaiban. Ő a kiapadhatatlan vigasztalás, amikor már mindenki elhagyott. Az édesanya szeretetének árnyéka vetődik az ember életének minden fontosabb mozzanatára. Az anya szeretetében tükröződik az élet teljessége. Ezt látta Krisztus Urunk az áldott Szűzanyában. Ezért volt kedves, engedelmes gyermek három év-tizeden át. Ezért volt figyelmes, gyengéd jó fiú a meglelt emberkorban. S ezért ajándékozta meg a legmelegebb részvétével, amikor vele a keresztúton találkozott s amikor a kesergő Istenanya ott állt siránkozva a keresztfá alatt.

Engedelmes szív, gyermeki gyöngédség és figyelem, hűséges, odaadó szeretet ez a három alapvető tulajdonság az egyetlen méltó felelet arra a megmérhetetlen jóságra, szeretetre, áldozatra, amit ez a fogalom: édesanya, magában foglal. Ahol a család minden tagjában meg van ez a három, ott sohasem lesz válságban a család. Ahol pedig hiányzik, ott örök válság dül, mert a családi közösség legmélyebb fundamentuma hiányzik.

Ezen az ősi fundamentumon épült hajdan a családi élet. Azért volt szép, meleg és bensőséges. Mint azé a tiszteletreméltó aszonyé, aki 70 éves korban búcsúzni kezdett a földi élettől. Megindultan mondta lelkiatyjának a betegágyon: „Szívesen megyek át az örökkévalóságba, hisz tudom, hogy ott van a lelkünk örök hazája. Nem ragaszkodom a földön semmihez. De nem tagadom, hogy a gyermekeimtől egy kicsit fáj megválni. Kilencet neveltem fel Isten kegyelméből, de nem emlékszem, hogy közülük egy is megbántott volna valaha.“ Ott állt a betegágy körül mind a kilenc gyermek és jó egynéhány unoka. Tisztelettel tekintett fel rájuk a lelkiatya és azzal a gondolatral távozott, hogy milyen tisztában lehet ez a

kilenc jó gyermek azzal, hogy ki az édesanya. Ők valóban az Ur Jézus szemével nézték az édesanyjukat.

•

Társadalom válságán, család válságán, lelkek válságán siránkozik a világ. A baj oka nem a gazdasági rend. Nem is a világpolitika. Hanem az, hogy nem tudjuk egymást az Ur Jézus szemével nézni. Nem tudjuk az Ő szemével látni és értékelni az embert. Nem kell-e hangos szóval kiáltanunk az út szélén ülő jerikói vakkal: „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtunk!” És ha halljuk a szavát: „Mit akartok, hogy cselekedjem nektek?” — feleljünk mélységes hittel és alázattal: „Uram, hogy lássunk!”

III. Hogy nézi Krisztus Urunk a házasságot?

1. Istentől alapított, egész életre szóló szövetésnek, melyben a férfiút és nőt nem csupán a saját elhatározásuk, hanem isteni kegyelem köti össze. Más szóval Krisztus Urunk ezt az Istentől rendelt szövetséget a kegyelem révén a szentség méltóságára emeli. Ezeket mondja róla: „*Nem olvastátok-e, hogy aki az embert teremtette kezdettől, férfivá és asszonnyá teremtette őket? És mondá: Ezért elhagyja az ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy testté lesznek. Azért már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát Isten egybe kötött, ember el ne válassa.*”

Mínhogy pedig a házasságot ilyen formán egész életre egynek és felbonthatatlannak hirdeti, vétkesnek mondja azt, aki felbontani próbálja és elbocsátottat vesz feleségül. Azt mondja: „Aki elbocsátja feleségét és mást veszen, paráználkodik; és aki az elbocsájtottat elveszi, paráználkodik.”

Ez alapon bélyegzi meg azt a Szamáriából való asszonyt is, akivel Jákob kútjánál találkozott. Bár a zsidók nem szoktak szóba állni a Szamáriabeliekkel, mivel azok a pogányokkal való sűrű érintkezésük miatt meglazultak hitükben és elpogányosodtak, Krisztus Urunk mégis beszédbe ereszkedett vele, hogy megtérítse. Azt mondja neki többek között: „Menj, hívd el a férjedet és jőjj ide. Felele az asz-

szony és mondá: nincs férjem. Mondá neki Jézus: Jól mondád, hogy nincs férjed, mert őt férjed volt és aki most van, az nem férjed; ezt igazán mondád.“

Ez az Ur Jézus Krisztus világos és félreérthetetlen tanítása a házasságról. Igaz és istenfélő embernek elég ennyi, hogy a szentséget megillető tisztelettel nézzen a legősibb és legtermészetesebb emberi közösségre: a házasságra és a családra és ennyi elég arra, hogy emberkézzel hozzá ne nyúljon annak Istentől megszabott rendjéhez, hogy azt megzavarja.

Amde vannak sokan, — különösen napjainkban — akik elhibázták a választást. Vannak mások, akik nem bizonyultak állhatatosaknak és a hitvesi hűséget megszegték. És vannak, akik valamely más szempontból nem bizonyultak alkalmas vagy méltó élet társnak. Ezek természetsszerűleg enyhíteni szeretnének a házasság isteni törvényének kemény szigorúságán. Bizonyos szempontból kárvallottak lévén, nem tudják megérteni Isten gondolatait, nem tudják Krisztus szemével nézni a házasságot. Azért minduntalan felvetik a kérdést: miért kell a házasságnak felbonthatatlannak lenni? A hívő embernek feleletül elég volna annyi, hogy egyszerűen azért, mert Isten így akarja. Aki aztán azonfelül, hogy hívő és istenfélő ember, még gondolkodó elme is, belátja, hogy az Isten nem ok nélkül akarja így. A házasság egységét és felbonthatatlanságát maga az élet diktálja és igazolja.

a) *Igy kívánja a férfi jellemessége.* A jellem elvet, elvhez való hűséget és következetes kitartást jelent, akárhogy forduljon a sors kereké. A férfiú, mikor oltárhoz vezet választottját, „holtomiglan-holtodiglan“ esküszik. Egész életre kötelezi el magát a szent esküvel „minden viszontagságban“. A lelkét adja oda feltétel nélkül, maradék nélkül. Éppen azért az így kimondott és esküvel megerősített szót vissza nem vonhatja, meg nem változtathatja. Mint az a tiszteletre méltó öreg úr, aki egy szülötött aszszonyt tologatott kilenc esztendőn keresztül minden vasárnap az ünnepi misére és minden hó első péntekén a szentáldozáshoz. S amikor megkérdezték, nem unta-e meg a hosszú évekig tartó gondos ápolást és nem fáradt-e bele, büszkén kiegyenesedett és szent

komolysággal mondta: „A szeretetbe, uram, nem lehet elfáradni. Az én áldott lelkű feleségem egy hosszú életen keresztül volt a boldogságom forrása. Most, hogy a jó Isten ilyen súlyosan látogatta, boldog vagyok, hogy az ő önfeláldozó szeretetéből valamit visszafizethetek“. Milyen fölségesen bontakozik ki e szavakon keresztül ennek a nemeslelkű embernek gyémánt jelleme. Milyen tisztán megértette ő az Isten gondolatait a házasságról, amelyet egészen az Ur Jézus Krisztus szemével nézett. Mintha szíven ütnék az embert, úgy hat mellette egy hozzá hasonló ember példája, aki mikor megtudta, hogy a felesége gyógyíthatatlan beteg, de csak lassan közeledik a vég, gyalázatosan magára hagyta hitvestársát s mikor rokonai jobb belátásra akarták bírni, durván elutasította őket e szavakkal: „Asszonyt kerestem, nem roncst, mikor megnősültem“. A jellem és a jellemtelenség így egymás mellett hangos bizonyosság amellett, hogy a házasság felbonthatatlanságának törvénye az ember legmélyebb igényére felel.

b) *Igy kívánja a nő méltósága is.* A női méltóság nemcsak a lélek fennkölt szépségében, érzéseinek gazdagságában és egyéniségének kedvességében van, hanem a hitvesi szeretet határt nem ismerő odaadásában, a habozás nélküli önfeláldozásban, a sírig, sőt még azon túl is tartó hűségben és az anyai méltóságban is. A nő, a hitvestárs, — mint a magyar nyelvhasználat is mutatja — „feleség“, a szónak igaz értelmében fele a férje életének, nem pedig gazdaasszony, akit váltogatni, vagy házicseléd, akit elfogadni és elbocsájtani lehet tetszés szerint, mert bérért dolgozó idegen. Nem lehet valami megalázóbb és lealacsonyítóbb a női méltóságra, mintha valaki ifjúságának virágát elfogadja, aztán félre dobja, hogy mást tegyen a helyére. Szívettépő volt az a jelenet, amikor egy szegény elhagyott fiatalasszony elválásának történetét előadta. Egy ügyvédhez ment feleségül, akit a női lélek minden finomságával és kedvességével szeretett. Nemcsak a házat tartotta ~~rendben~~, nemcsak az otthont gondozta szeretettel, még a férje munkájában is segített: az irodai teendők ellátására is volt ideje. Három év múlva aztán a férj új lakásba költözött, de a feleségét ott hagyta

a régiben. A szegény fiatalasszony hiába várta vissza. Mikor — megunva a várást — felkereste és megkérdezte, miért hagyta el, cinikusan azt válaszolta, hogy azért, mert talált „frissebb és jobb munkaerőt”. A szegény fiatalasszony porig alázva támolgott ki a hivatalos helyiségből és sírva mondogatta: „játszott velem, mint bogárral a kis gyerek, és aztán eltiport”. Törvényt szegő, hitvány ember volt is, lesz is mindig, de kell, hogy isteni törvény védje a női méltóságot a cserbenhagyás, a kitaszítás ellen, amelyre nem egykönnyen vetemedik az ember, ha tudja, hogy a házassági kötelék egy életre szól.

c) *A házasság felbonthatatlanságát kívánja legfőképpen a gyermek érdeke.* A házasság igazi célja ugyanis az emberi nem fenntartása, az élet folytatása, vagyis a gyermek. A gyermek emberré nevelése a szülők együttes munkája. Amíg felnövekedik és a jelleme kialakul, egyformán szüksége van atyja tekintélyére és édesanyja gyöngéd szeretetére és jószágára. A gyermek előtt a szülők a legelső tekintély, az apa és az anya a legelső életminta. A két tényező együttes ráhatásának, illetve tudatos munkájának eredménye a gyermek jelleme. Ha azonban felbomlik a családi kötelék, a gyermek lelkében vagy az egyik, vagy a másik, de rendesen mind a két tekintély összeomlik. Hite megrendül, bizalma összeroppan, érzésvilága elkorcsosul: nyers és cinikus lesz, aki önmagának terhe, másnak átok. A gyakori válás eredményezi, hogy annyi félrebillent egyensúlyú ember jár-kél a világon és egyremásra történhetnek olyan szörnyűségek, mint a legutóbbi szülőgyilkosságok.

Egy leányjavító intézet lelkészének feljegyzései közt olvasunk egy oda került leánykáról, akinek szülői tiz esztendő házasság után, tehát a gyermek 8 éves korában váltak el. A kis leány anyjánál maradt. Nem szűnt megkérdezni, hogy hová lett és miért nem jön az apuka haza? Az anya próbálta ta kargatni a dolgot, ámde az apa élt törvényadta jogával és időnkint látni kívánta a gyermeket. Ilyen találkozásokkor szinte akaratlanul is igazolni akarta magát a gyermek előtt, amivel szemben viszont ösztönszerűleg védekezett az anya, valahányszor a kicsi

a látogatóból visszajött. Tíz éves korában egy állami intézetbe került szegényke. Atyja és anyja felváltva látogatták. Valósággal versenyre keltek a gyermek szeretetéért. Amit az egyik hibáztatott a gyermek magatartásában, azt helyben hagyta a másik és mikor a gyermek lassan ébredő ösztönei nyomán lefelé indult a lejtőn, mindig igazolva érezte magát, vagy az egyik, vagy a másik szülő maradék tekintélyével. Tizenöt éves korában el kellett távolítani az intézetből, mert laza erkölcsi érzékével rontó hatással volt a többiekre s azontúl már nem is gurult a lejtőn, hanem zuhant. Így került a javítóintézetbe, ahol lassan ráeszmélt szörnyű állapotára s keserű átkot mondott mindkét szülőjére, akiknek — mint mondta — romlását köszönheti.

Hány ilyen szomorú tragédiát takarnak a lelencházak, javítóintézetek és átmeneti otthonok! Hány jobb sorsra érdemes szerencsétlen lélek pusztul bele abba, hogy a szülők könnyelműen felbontják a családi köteleket, anélkül, hogy a boldogságot — amelyre teremtvé van — megízlelte volna szegény! Az olyan polgári törvényt, amelynek ilyen szomorú gyümölcsei vannak, el kell törölni és a keresztény társadalmat vissza kell vezetni a házasság eredeti eszményéhez. Ahhoz, amelyet Krisztus Urunk tanított, amely szerint a házasság szentség, egy és felbonthatatlan.

2. De most jönnek a kárvallottak pártfogói és az emberszeretet nevében kérdik: *nem kegyetlen, szabad emberhez méltatlan törvény-e az, amely olyan lelkeket összekényszerít, akik nem valók egymáshoz?* Azt kell felelnünk, hogy nem. A törvény ugyanis sohasem egyesek javát szolgálja, hanem mindig a sok emberét, az összességét. Az ugyan tagadhatatlan, hogy az általános törvény az egyesektől sokszor áldozatot követel, sőt egyesek sokszor áldozataivá lesznek a törvénynek. Ha igaz emberek, nem tehetnek egyebet, minthogy a rájuk eső áldozatot vállalják a közjó érdekében, illetve akarjanak áldozat lenni sokak boldogságáért. Mert megfordítva, nem az volna-e kegyetlenség, ha egyesek kedvéért meglazítanák a törvényt és ezzel a könnyelmű válást mindenki számára lehetővé téve, megsokszorozzák azt a tragédiát, amely így egyesek sorsa és nem a nagy többségé. Abban,

hogy a házasság szentsége egy és felbonthatatlan, az élet bizonyágtétele szerint isteni bölcsesség van.

De nem kegyetlen és igazságtalan a felbonthatatlanság törvénye azért sem, mert hiszen nem éretlen gyerekek kötnek házasságot, hanem meglelt korú, életterhek viselésére és nagy feladatok vállalására megérett emberek, akiknek idejük is, alkalmuk is van egymás kiismerésére. Saját maguknak tulajdonítandó, ha a dolgot elhirtelenkedték, könnyelműen és felületesen választottak. Nem is tennék annyian manapság se, ha az a hátsó gondolat nem bátorítaná őket, hogy a polgári törvény majd felbontja a köteleket, ha éppen elhibázták.

De nem mondható kegyetlennek és igazságtalannak a törvény azok részéről sem, akikről csak később, esetleg évek múlva derül ki, hogy valamely oknál fogva nem egymásnak valók. Az élet azt is igazolja, hogy nem a szerelem az egyetlen érték a világon. Ha az elmúlik, megmarad a hűség és a kötelesség, amelyet egy egész életre vállaltak egymással szemben Isten oltáránál, eskü szentségével megerősítve a házaselek. Megható példáját mutatta ennek egy tisztviselő és egy katonatiszt nem sokkal a háború befejezése után. A katonatiszt még a háború kitörése előtt megkérte egy magasrangú tisztviselő leányának a kezét. A leányka igent mondott volna, de a szülők nem akarták katonához adni a leányukat, aki erre — hogy felejtse és útban ne legyen — elhelyeztette magát egy felvidéki városba. A leányka később atyja kívánságához képest, egy érdemes fiatal tisztviselőnek nyújtotta kezét, a katona pedig új álmóshelyén ismerkedett és házasodott. A háború végén visszakerült a fővárosba a tisztviselő a Délvidékről, ahová időközben elhelyezték, nejével és két kis gyermekével. De visszajött a frontról sértetlenül a katonatiszt is és a fővárosban kapott beosztást. Történetesen mind a két családnak ugyanabban a bérházban utalt ki lakást a lakáshivatal. Nem sokkal a beköltözés után véletlenül összetalálkozott a két család a kapuban. Ott tudták meg, hogy egy házban lagnak. Ott ismert rá a tisztviselő a katonatiszt feleségében régi ideáljára, akit annak idején, mint kezdő ember, szintén a szülők ellenzése

miatt nem vehetett el. Kölcsönösen felébredt bennük a régi, ifjúkori szerelem. A könnyelmű és léha mai ember ebben a regénybe illő helyzetben megcsinálta volna a csereberét. De ők nem azt tették. Ellene mondtak a régi vonzalomnak: a hűség és a kötelesség álláspontjára helyezkedtek. Volt sok nehéz napjuk, sok kísértés környezte őket. De mint hitbuzgó katolikusok, sokat imádkoztak, nap-nap után járultak az Ur asztalához, hogy győzzék a harcot erővel, lélekkel. Jó félesztendő múlva aztán egy áthelyezés megoldotta a problémát és mind a két család lelkéből hálálkodott, hogy az Ur Isten kegyelme megtartotta őket a szent kötelékben és megmentette gyermekeiket a rájuk leselkedő nagy tragédiától.

Van tehát megoldása az ilyen vagy olyan okból elhibázott eseteknek is, anélkül, hogy az örök törvényt érinteni kellene. Mert ahogy Krisztus Urunk nem felbontani jött a törvényt, hanem teljesíteni, úgy minden hűséges Krisztus követőnek nem a kibúvás vagy a könnyítés, hanem a törvény teljesítése kell, hogy első gondolata legyen. Igaz, hogy a törvény a teljesítőjétől olykor tetemes áldozatokat követel, de az áldozat a közjóért és az ebben tanúsított hősiesség az igazi kereszténység kivirágzása.

3. *Aki a házasságot Krisztus szemével akarja nézni, annak le kell számolnia a vegyesházasság kérdésével is, amikor t. i. katolikus ember nem katolikusul köt házasságot. Ezt az Anyaszentegyház, ha bizonyos feltételek mellett adott és ad is rá engedélyt, általában mindenkor tilalmazta, éppen a házasság krisztusi felfogása miatt. A házasság ugyanis a legbensőségesebb emberi közösség, amely nem lehet zavartalan akkor, ha a család egyes tagjai között vallási különbség van. Mert nem lehet ott egység, ahol ugyanazon dologról kétféleképp gondolkoznak a család tagjai: amit szentnek tart az egyik, az nem szent a másiknak; amit tisztel az egyik, azt megveti a másik. Nem lehet ott egység, ahol kétféleképp imádkoznak, ahol kétféle templomba járnak, kétféleképpen áldoznak. A lélek őszinte szava szólott abban a fiatal családapában, aki egyházi engedéllyel kötött vegyesházasságot s valahányszor szentmisére ment a gyermekeivel, mindannyiszor felsírt a lelke fájdalommal.*

mában, hogy a gyermekek anyja, az ő hitvestársa, most nincs itt, nem imádkozik velük és nem egy velük a kenyérszegés közösségében. Azt mondotta: „most már értem az Anyaszentegyház álláspontját; bár előbb értettem volna!” Az Anyaszentegyház igen bölcsen mindenkor védi híveinek lelki érdekeit és nagyon jól tudja, hogy különböző vallású családtagok között a legszorosabb lelki egység el nem képzelhető és ha a kétvallású fél — amint mondani szokták — „szépen meg van egymás mellett”, az vagy azon az alapon történik, hogy a vallást mind a ketten mellesleg dolognak tekintik, vagy pedig úgy, hogy a katolikus fél enged az álláspontjából és a nem katolikus félhez igazodik. Ám az ilyen családban felnőtt gyermekek a legjobb esetben hitközömbösek lesznek, ha ugyan nem egészen vallástalanok. Azonkívül a nem katolikus fél saját hitének tanítása szerint a házasságot nem tekinti szentségnek és azt felbontatónak tartja s ezzel Krisztus Urunknak a házasságról szóló alapvető tanításával, tehát a katolikus fél hitével kerül szöges ellentétbe.

A kérdés nehéz akkor, ha a kapcsolat már létrejött, vagy közel van a megvalósuláshoz. De könnyű akkor, ha a katolikus félnek, mielőtt érdekelni kezdi valaki, az az első kérdése, hogy milyen vallású az illető? Igaz, hogy a szerelmi kapcsolat néha szinte észrevétlenül szövődik s mire a kérdés egyáltalában feltehető, már nagyon mély és őszinte a vonzalom. De ha úgy adódik az eset, hogy a reverzális a másik félnél el nem érhető, jobb a szerelemről lemondani, mint kirekeszteni magát a hívők közösségéből és élni szentségek nélkül, kegyelem nélkül. Hatalmas az Isten, hogy az ilyen hősies lemondást jutalmazza és a lemondó lelket a látszólagos veszteségért kárpótolja. Úgy van, ahogy egy szentéletű lelkipásztor szokta mondani: „fiam, az Istent nagylelkűségben felülmúlni nem lehet”. Az egyetlen helyes válasz tehát a máshitűnek csak az lehet, amit szent Júlia mondott, amikor pogány ifjúhoz akarták hozzáadni: „Hogy tenném e kezem olyan kézbe, amely imára nem kulcsolódik úgy, mint az enyém? Hogy hajtanám a fejem olyan szívre, amely az Úr Jézusért az enyémmel együtt nem dobog? És hogy

érinthetne ajkam olyan ajkat, amelyet Krisztus nem érint soha?"

•

A házasság szentsége az emberi életnek kétségtelenül döntő tényezője. Rajta fordul a legtöbb embernek földi boldogsága vagy boldogtalansága, de a legtöbb esetben örök üdvössége is. S mint minden nagy dolog, ez is kemény törvényeken épül. Élő hit és tisztánlátó szem kell hozzá, hogy az ember a kérdés mélyére lásson és az Istennek a házasságról való gondolatait és terveit megértse. S hogy manapság éppen e pontban olyan nagy a zűrzavar és családi válságról beszélnek a bölcsek, annak az az oka, hogy ez a mély hit és tisztalátás hiányzik az emberekből. Könyörögjünk a mai szent estén ezért a mély hitért és kiáltunk fel a jerikói vakkal: „Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtunk!” Majd megérezzük a szívünk mélyén az Ő feleletét, amelyben kérdi: „Mit akartok, hogy cselekedjem nektek?” Mondjuk mélyen megrendülve, mint akik érzik, hogy mindnyájunk élete és boldogsága, az egész nemzet élete és jövője ezen fordul: „Uram, hogy lássunk!”

A nő hivatása a családban.

Beszédvázlatok a családvédelmi triduum alkalmára.

A) Asszonyoknak.

Bevezetés. Az asszony hivatását a családban megmutatja a Szentírásnak három helye. Nézzük először a Teremtés könyvében, mit mond az Úr, midőn Évát alkotja, majd később, hogy mit jelent neve. Ugyanott, további fejezetben megtaláljuk, hogy mit szól az Isten Évához a bűnbeesés után; harmadszor menjünk át az Újszövetségbe és keressük Szűz Máriában, a szeplőtelen, büntelen asszonyban azt, hogy milyen hivatásra helyezte őt is az Úr a családba.

Tárgyalás. I. „Nem jó, hogy az ember egyedül legyen, alkossunk hozzá illő segítő társat is“. (Gen. 2. 18.) Ha elemezzük ezt a mondatot, látjuk, hogy az

Úr a második embernek, vagyis az asszonynak terem-
tése által az asszonyban adott segítőt ahhoz, hogy
az embernek s általa az emberiségnek jobb legyen itt
a földön. Másképp kifejezve: boldogításra teremtette
Isten az asszonyt. Boldogítónak és segítőtársnak. Ez
az a magasztos és szent hivatás, amely életrehívta.
A férfi uralkodik a földön és az asszony boldogítja az
embert, emberiséget. Ha csak munkatárs is, ez nem
lealázó és nem másodrendű szerep, mert hiszen bol-
dogítani épp oly érték, mint uralkodni. Ahhoz, hogy
valaki boldogítani tudjon, épp annyi kiválóság kell,
mint ahhoz, hogy valaki jól uralkodjék. Az asszony
tehát ismerje fel ezt a hivatottságát és szerepét a
földi életben és annak sejtjében: a családi életben is.
Nem uralkodó, hanem boldogító akarjon lenni. Sze-
repe és hivatása az, hogy a férfinak segítőtársa le-
gyen és a család minden tagjának segítsen az életet
jobbá, könnyebbé, boldogabbá tenni szívének kiáradó,
odaadó szeretete, áldozatkészsége által.

II. A nőnek és férfinak *közös* családi hivatása az,
hogy „szaporodjék“, azaz életet adjanak. Tehát az
asszonynak is legelső fontosságú életcélja az: gyer-
mekeket életrehozni. A gyermeknek közvetlen szü-
lője az asszony, azért kapta e nevet is: „Éva“, amely-
nek jelentése: „*Életetadó*“. Ezt is a Teremtés köny-
vében olvassuk: „És elnevezé Ádám a feleségét Évá-
nak (azaz életadó), minthogy ő lett az anyja minden
élőnek“. Az asszony ettől a hivatásától büntetlenül
el nem térhet soha. Férjével együtt az a kötelessége,
hogy életet adjon és pedig *korlátozás nélkül* annyi
életet, amennyit az Isten ad. Az asszonynak el kell
készülnie a gyermekáldásra; gyermekek szülésére és
az „örök életre“ való (tehát *vallásos*) felnevelésére és
ettől a feladatától el nem térhet anélkül, hogy Isten
büntetését ki ne hívná magára.

III. Az Úr eredeti elgondolásában ez az „élet-
adás“ is csak csupa gyönyörűség lett volna, épp
úgy, mint a férjének boldogítása, segítése is.
A bűnbeesés azonban magával vonta a bűnhődést.
És a büntetés előre jelezte, hogy az asszonynak
mindkét hivatásában a szenvedésre is el kell ké-
szülnie. „Megsokasítom gyötrelmeidet s ter-
hességed kínjait, fájdalommal szülsz gyermekedet

s légy a férj hatalma alatt, az meg uralkodjék rajtad." (Gen. 3. 16.)

Az életadás terhes fájdalom lesz és férje uralkodni fog rajta, hatalma lesz rajta, amely hatalom gyakorlása bizony sokszor fájdalmas és nehezen elviselhető. A bűnbeesés megváltoztatta a férj-feleség együttélésének fájdalommentes, zavartalan boldogságát, *de el nem vette az eredeti hivatást* egyiktől sem; tehát az asszonytól sem, sőt megerősítette azáltal, hogy nehézségek, gyötrelmek között is ki kell tartania benne. Tehát, ha a férj akaratának elviselése terhes, sokszor gyötrelmes is, mégis ki kell tartani az asszonynak mellette. Legyen bár a gyermek szülése és felnevelése fájdalmas, gondterhes és gyötrelmes is, mégis ez az asszonynak a hivatása és ettől fel nem mentheti semmi. Ha tehát akármelyik szegény asszonynak kinterhes is az élete a férje mellett, gondolja azt, hogy ez a bűnbeesett emberiségnek közös sorsa: keresztet viselni s neki mint asszonynak épp ezt kell viselni. De igenis *kell* elviselnie, hivatása alól ki nem térhet.

IV. Vigasztalan volna azonban ez az élet, ha nem derítene rá fényt az Újszövetség Istene: Jézus. A Messiás, akit Isten már a bűnbeesett első emberpárnak megígért, eljött s megkönnyítette, megédesítette, érdemszerzővé tette mindazt, amit elviselni nehéz az eredendő bűn következményeit viselő embernek. A Messiás irgalmas jósága egyaránt fordult férfihez, asszonyhoz. Hívásukat és annak nehézségeit meghagyta, de felemelte őket egészen közel szerető Szívéhez, erőt ad a nehézségek elviselésére s ehhez segítséget, vigaszt és jutalmat nyernek.

A Messiás irgalmas jósága elsősorban épp az asszonyhoz fordult, mert mielőtt még Ő a földre született, már adott egy „szeplőtelen“, bűntelen nőben Valakit, aki felemelje a nőt és hivatását eredeti szépségében, szentségében visszaadja. Szűz Máriában ismét másnak, sokkal vigasztosabbnak és boldogítóbbnak látjuk az asszony hivatását. Ime, eljutunk Szűz Máriához, aki életével dokumentálta az Újszövetség asszonyának hivatását. Isten eredeti elgon-

dolásától az Ő asszonyi szerepe sem tért el. Szent József nem volt természetszerinti, csak törvényszerinti férje, mégis elismerte uralmát. Szent József volt a názáreti házban a családfő; Ő vezette a családot Egyiptomba és vissza, Ő mutatta be Jézust a templomban, szóval gyakorolta a családfői hatalmat. Szűz Mária alávetette magát ennek a hatalomnak, pedig sokkal kiváltságosabb lény volt, mint Szent József. (A Messiásnak valódi anyja, míg Szent József csak nevelőatyja. Eredendő büntől ment, amely kiváltságot jegyese nem élvezte.) Mégis Szűz Mária nem foglalta el a családfő helyét. hanem megmaradt alázatosan a „segítőtárs“ szerepében. Anyai hivatásának is a legeszményibben felelt meg. Pedig ez nem volt neki sem gond- és fájdalommentes; hiszen hét tör járta át szívét, amíg Gyerme-két felnevelte és eltemette. Minden gyötrelmen átmént, amin földi asszony átmehet. De minden gyöt-relem közt *szent* maradt; felülemelkedett a nehézsé-geken és hivatásának olyan eszményien felelt meg, hogy benne az asszony-anya hivatás felmagasztosult. Példát mutat tehát arra, hogy az Ujszövetség asszonya visszanyerte magasztosságát, lélekben egyenrangú, sőt tökéletesebb lehet a férfinél hiva-tása teljesítésében, megszentülhet és Isten végtelen nagy jutalmára lesz méltó. De hivatása marad az, ami volt a teremtetéstől: férje hatalma alatt annak segítőtársává lenni és gyermeknek életet adni, gyer-meket nevelni és környezetében, családjában betöl-ten a „boldogító“ szerepet.

V. Milyen gyakorlati következményeket vonunk le mindebből? Azt, hogy az asszonyok hivatása a családban a szeretetből fakadó áldozatkész boldogí-tás. Szent kötelessége férjének a hatalmát mind-abbban elviselni, ami nem bűnös és férjét mindenben segíteni, melléte kitartani, még akkor is, ha ez ne-héz. Szent kötelessége a gyermekáldást korlátlanul elfogadni és gyermekeit *Istennek* (tehát vallásosan) felnevelni. Szent kötelessége otthon a kötelességét úgy teljesíteni, hogy háznépét boldogítsa! Ami szen-vedés mindezzel jár, azt Isten akartában megnyu-godva kell elviselnie és megszentül ebben az áldoza-tos életben. Továbbá mindebből következik az is,

hogy ha férje esetleg nálánál kisebb értékű is (mint volt Szűz Máriánál a helyzet), ez nem változtat szerepén. Magasabb értékből kifolyó esetleges tökéletesebb felfogását, szentebb akarását (pl. mikor a nő vallásos és a férfi nem az) igyekezzék érvényre juttatni, de úgy, hogy amelletts tartsa tiszteletben a férj személyét és megengedett jogait. Mindig szeretettel vigye keresztül akaratát akkor is, ha az ő akarata a helyesebb, pl. ha férje ellenére kell valóságosan nevelnie gyermekeit. Mint anya, legyen a szeretetnek, önfeláldozásnak erényképe. Mint háziasszony, legyen a családnak s minden családtagnak (cselédséget is beleértve) jótevő, boldogító anyja. Ehhez kapcsoljuk azt is, hogy kötelessége férjének minden kívánságát teljesíteni, ami a házaselet lényegéhez tartozik. Ha az asszony jámbor hajlamainál fogva talán nem is talál benne élvezetet, de meg kell tennie erényből, nehogy férjét kísértésbe hozza, hogy más személynél keresse azt, amit a felesége meg nem ad. Ez is hozzátartozik az asszonyi kötelességekhez.

VI. Mindezekből nyilvánvalóan következik, hogy a vallásos asszony életében nem merülhet fel az „elválás“ gondolata. Akihez az Isten kötötte, azt az embert kell segíteni abban is, hogy Istenhez jusson. Ha ez az ember bűnös, vallástalan, rossz, akkor igyekezzék megmenteni. Imádkozzék érte, tartson ki mellette, tűrjön, ki tudja mely órában, talán csak a halál óráján lesz alkalma férjének lelkét megmenteni. De neki ott kell őrt állani, hogy a megfelelő órát el ne mulassza! Világosan következik az előzőekből az is, hogy vallásos asszony nem élhet önzésének, igényeinek, hiúságának, szórakozásainak, hanem mint „boldogító“, a családtagnak boldogítására éljen. Minden erejét pedig bele kell helyeznie abba, hogy gyermekeinek, akiknek ő az életadója, ne csak a múlt földi éltet, de a *boldog örökéletet* adhassa meg. Mily szörnyű elgondolás, hogy az anya adta életét annak, aki elkárhozik, tehát örök szenvedésre szült egy életet! Milyen felmagasztosulás pedig az: életet adni egy örök boldogságra! Mily égetően fontos kötelesség tehát: tőle telhetően gondoskodni arról, hogy minden szülötte üdvözljön. S mivel éri

ezt el? Imádsággal, jó példával, vallásos neveléssel!

Befejezés. Krisztus Urunk nagy mennyei jutalmat ígért annak, aki az Ő nevében egy pohár vizet nyújt a szegénynek. Ehhez mérve mily óriási nagy lesz majd egy asszonynak, anyának a mennyei jutalma, aki önfeláldozó életével boldoggá tette a földön élettársát, gyermekeit s vallásosságával talán épp ő szerezte meg nekik a mennyországot is, mert férjét is szeretettel meg tudta nyerni Istennek és gyermekeit is Istennek nevelte. Az ezért kijáró égi jutalom kárpótolja majd mindenért, amit esetleg itt a földön el kellett viselnie és szenvednie.

B) Nagyleányoknak.

Bevezetés. Szűz Mária leggyakoribb ábrázolása e kettő: virágok között egyedül, vagy gyermekkel a karján. E két kép szimbolizálja a nőnek hivatását: az asszonynak s leánynak feladatát.

Tárgyalás. 1. Szűz Mária első képen virágok között áll és pedig legtöbbször liliomok és rózsák között. A tisztaságnak és szeretetnek virágai közé állítják festőink a Szűzanyát. És nagyon helyesen: Ő a *tisztaságos Szűz* és egyszersmind a „*szeretetreméltó*” és szeretetet osztogató szív.

2. A lány elsősorban ne felejtse, hogy neki is liliomnak kell lennie. Nemcsak tiszta életet, de tiszta beszédet, olvasmányt, szórakozást — tiszta tekintetet — a tisztaságnak megfelelő öltözködést, viselkedést és szórakozásokat kívánunk leányainktól. A tisztaság Isten és ember előtt egyaránt kedvessé, tiszteltetreméltóvá teszi a nőt. Jézus Szívével csak a tiszta szív tud együtt dobogni. De még az emberek előtt is elveszti női méltóságát az a nő, akiben megszólalni valót találunk ebben az irányban. Képzeljünk el egy királynőt, aki leszállva trónjáról elmenne egy leányba... Örökre oda van a méltósága, tekintélye. A nőt trónra helyezi a férfi szemében is szűzies tisztasága, szemérmessége. Ha erről a trónról leszáll, elveszti legnagyobb értékét, méltóságát. A férfi talán megsajnálja, de nem becsüli meg. Még az esetben is, ha elveszi feleségül, a férj nem fogja tisztelni tudni

hitvesét, ami szörnyű tragédia egy asszony életében.

3. A tisztaság mellett a szeretet virágainak kertesznője legyen a nő; tehát a leány is. Hivatása a családban, míg férjhez megy: szüleit gondozni, vigasztalni, nekik segíteni. Minden nőnek hivatása a teremtés pillanatától: *segítőtárssá lenni*. Békeangyal a szülők között, Örangyal a fiútestvér mellett. Megértő barátnő a nőtestvérral szemben. Kismamája a kisebb gyermekeknek. Jóra tanító mesternője a cselédségnek. Napsugara az otthonnak, családnak, rokonságnak. Irgalomosztogató „jószív“ a házba betérő szegénynek, vagy a házban fekvő betegnek. A nagyleánynak minden lépte s kezeérintése nyomán valami jószág fakadjon — áradjon belőle a szeretet.

4. Szűz Mária képen egyéb virágokat is látunk: erényvirágok jelképét. A finom női lélek, a szép, jó, nemes iránt fogékony leányszív teremje a legnemesebb erények virágait. Az ő személye és élete legyen a *jó példa*. Az igazi, másokat megnyerő vallásosság az ő életéből tükröződjék.

A leány gyengéd, behizelgő modora alkalmas mások megnyerésére is. Ne legyen önző! Ne csak önmagának, hanem Jézusnak is nyerjen meg szíveket: apostolkodjék!

5. Szűz Mária képein gyakran látunk csillagokat is. Az Ég közelségét jelzi ez. Ismét jelkép a nőnek: a te gyengéd, megértő, résztvevő szíved különösen alkalmas arra, hogy szeretetet, megértést, vigaszt, engesztelést nyújtson, ne csak az embernek: de Istennek is. Egy finomérzésű leányszív nagyon bensőségesen kell, hogy szeretni tudja Jézust s ezt a meleg istenkapcsolatot építse ki szívében.

6. Ha a leány a családon kívül él és dolgozik (cseléd, munkás, hivatalnoknő, tanítónő stb.) ugyanazt gyakorolja itt is, mint a családban. Ott is tiszta marad a kísértések között is. Ott is szeretetet áraszt maga körül. Ott is példa az erényben, vallásosságban. Ott sem vesztí el szívét, hanem megőrzi azt Jézus szeretetének. Ott is apostolkodik. Az *Actio Catholica*, mely a világiak apostolkodására épít,

nagyon számít a női apostolokra is! (Nők apostolkodása a világban.)

7. S végül térjünk át a második képre, a másik női hivatásra. A legtöbb leány előtt, mint cél a férjhezmenés áll. De erre elő kell készülni, mégpedig igazi keresztény módon. Kétféle előkészületet veszünk. A távolabbi: gyakorlása az erényeknek, önfeláldozásnak, hősiességek, lemondások, béketűrések, — mert ezekre az erényekre van szüksége, hogy jó hitves és anya legyen. Közelebbi előkészület: a jövődöbeli kiválasztása. Itt három szempont vezessen: ne kezdjen flörtölni olyannal, akinél a házasság reménytelen. Szakítson már az ismerkedés elején azzal, aki vallási szempontból úgysem lehet a férje (pl. atheista, vagy másvallású, elvált ember). Választásnál ne szépség, rang, gazdagság, vagy csak testi szenvedély vezesse, hanem az, hogy lehetőleg tisztességes, jó és vallásos, vagy legalább is nem vallástalan férfire essék a választása. (Vegyes házasság elkerülése, végső esetben reverzális kikövetelése!) Közelebbi előkészület a jegyesség ideje. Itt a tisztaság megőrzése és a lelki előkészület a két leglényegesebb dolog. Sok leány, ha szerelmes menyasszony, abbahagyja ajtatossági gyakorlatait, hanyatlik lelkiéletében. Pedig ellenkezőleg kellene. Nehéz és szent hivatás előtt áll; most sokkal jobban kell szeretnie Istent, sokkal közelebb kell igyekeznie Jézushoz, hogy áldás legyen házasságkötésén és jó anyává, feleséggé válják.

Befejezés. A női hivatás, ime, mennyi szépet, gazdagságot rejt magában, hogy bőségesen kiaknázhathatja minden leány. Az, akinek reménye van a férjhezmenésre, szentül készüljön elő erre, mint *nagy szentségekre, nagyon szent és nehéz élethivatásra*. Akinek nincs szándéka vagy reménye a férjhezmenésre, az pedig a vallásosságban és szeretetgyakorlatokban mindig találhat elég kielégülést és célt életének. Csak sohse tévessze szem előtt az örök nő ideált: Szűz Máriát, aki egyaránt szent és királynő volt szüzességében és anyaságában.

Beszédvázlat templomi közös Családfelajánlásra.

Bevezetés. Országszerte halljuk rádióban a doni kozákok énekkarát. Történetük megható. A cári uralom idején Szentpétervár templomában volt karnagy az énekkar karmestere. A háborúban a doni kozákok is hareba vonultak, a kommunista forradalomkor pedig elmenekültek. Nem volt hová menniök és egy kolerától megfertőzött, körülkerített telep fogadta be őket. Betegség, halál, nyomor volt ezen a helyen. És a kétségbeesést a karnagyból lett kozáktiszt azzal fojtotta el, hogy énekkart szervezett és a templom szentélyéből magával hozott szebbnél-szebb orosz egyházi énekek, valamint az igazi haza nemzeti énekei lettek vigasztalói a nyomorultaknak. Miután a járvány megszűnt, ez az énekkar útra kelt s gyönyörködteti Európát, jelezve, hogy az, amit az otthonból elhoztak szívükben, megőrizte és megszentelte lelküket a nyomor tanyáján is.

Tárgyalás. 1. Alkalmazzuk ezt a családi otthonból életre kikerült családtagokra. Ki tudja, mi lesz sorsuk — talán nyomor, erkölcsi veszélyek, rossz példák szennyes világába kerülnek. Mi fogja fenntartani őket, hogy jók, tiszták és nemesek maradjanak? Az, amit az *otthonból* magukkal hoztak. És azt a „valamit“, azt a lelkitartalmat, erkölcsi értéket és erőt a családi élet kell, hogy belenevelje minden családtagba.

2. Mi lehet azonban ilyen erő? Csakis a mély vallásosság. Vallás nélküli „elvek“ elkallódnak az életiramban és belevesznek a posványba. Csakis a tudat, hogy *Isten lát és tud mindent; csakis a félelem a kárhozattól és a remény az örök üdvösség kárpótoló boldog jutalmában, csakis az istenszeretet szívet-lelket éltető kegyelmi ereje adhatja meg az életben a soha el nem vésző, benső értékeket, erkölcsi erőt.*

3. Ennek a vallásosságnak erős alapra építettnek kell lennie. Amit a gyermek otthon *megtanult*, azt kiölhetik lelkéből olyan hamis tanok, amelyekre kellő tanulság hijján megfelelni nem tud. De ami a *szívének tulajdona* lett, amit szeret, az megmarad,

azt egészen kiölni sohasem fogják belőle. Tehát *istenszeretetet* kell a szívekbe önteni és ha ezt viszik az otthonból magukkal a családtagok, akkor ez a szeretet fogja fenntartani őket az élet örvényeiben. Ez a *szeretet* adhat egyedül vigaszt is a csapások súlya alatt. Vigaszt sohasem ad a tudás, csakis az átélt szeretet.

4. A vallásosságba ezt a benső istenszeretetet viszi bele a Jézus Szíve tisztelet. A Szent Szívet tisztelő család a családtagok szívét mélységes szeretet-viszonyba kapcsolja Krisztus Szívével. Ezt a kapcsolatot létesítjük elsősorban a családfelajánlás által.

5. A doni kozákokat ott a belpoklos telepen összekovácsolta az énekkar. Nem széledtek szét, együtt maradtak. A családtagok szívét összekovácsolja — hogy szét ne huzzanak — az a szeretet, amelyet Jézus Szívétől tanulnak és belőle merítenek. Jézus Szíve állandóan szeretetre tanít! A házastársakat egymásiránti odaadásra, hűségre, elnézésre. A gyermekeket engedelmességre szülőik iránt, a szülőket áldozatkészségre gyermekeikért. A család Jézus Szíve tisztelete az az összeforró, Istent dicsőítő „kar“, amely nem engedi szentélyébe a békétlenségnek szellemét és egymás elhagyásának kísértését betörni. A családfelajánlás tehát az egymásiránti szeretet és a családi béke szellemét is szolgálja.

6. Azokat a szegény kozákokat eleinte senki sem segítette, de később feléjük fordult az emberek figyelme s ma már megélnék abból, amit az emberi segítségtől kapnak! Nem marad el az érdem jutalma. Mennyivel inkább áll ez a család Szent Szív tiszteletének érdemeire. Hol van az emberi segítség és jutalom az istenitől? A Jézus Szíve tiszteletének Jézus a saját maga isteni természetfeletti legkiválóbb segítségét, különös kegyelemajándékait és jutalmait igéri. (A Jézus Szíve tisztelet ígéretei.) Az ígéretetek egyrésze épp a Jézus Szívét tisztelő családoknak óriási kincse: „Békét adok“ — „megáldom vállalkozásaikat“ — „megáldom a házakat, hol Szívem képét tisztelik“ — „Szívembe írom nevüket“. Ezen nagy ígéretetek, kegyelemajándékok elnyerését eszközli a családfelajánlás.

Befejezés. Összefoglalva tehát, mit ad a család-felajánlás nekünk? Részben természetes alapon mély istenszeretetet, mely megerősít az életre és egymás iránti nagyobb szeretetet is ad a családi élet boldogítására. Részben pedig természetfeletti kegyelem-ajándékokat ígér és biztosít. Ahogy a doni kozák az ő énekével meg tudott lenni diadalmas szívvel a koleratelepen éppúgy, mint fényes színpadokon, úgy a Jézus Szíve tisztelő meg tud maradni jónak, szentnek a veszélyes és romboló behatások közepette, lelki és anyagi nyomor kellősközepén is éppúgy, mint a dicsőség, siker, gazdagság, fénykörének kísértései között egyaránt. És ezt az életre bebiztosító Jézus Szíve tiszteleterőt kell, hogy magával vigye az életbe a Szent Szívnek felajánlott család minden tagja a családi szentély tűzhelyéről. (B. M.)

